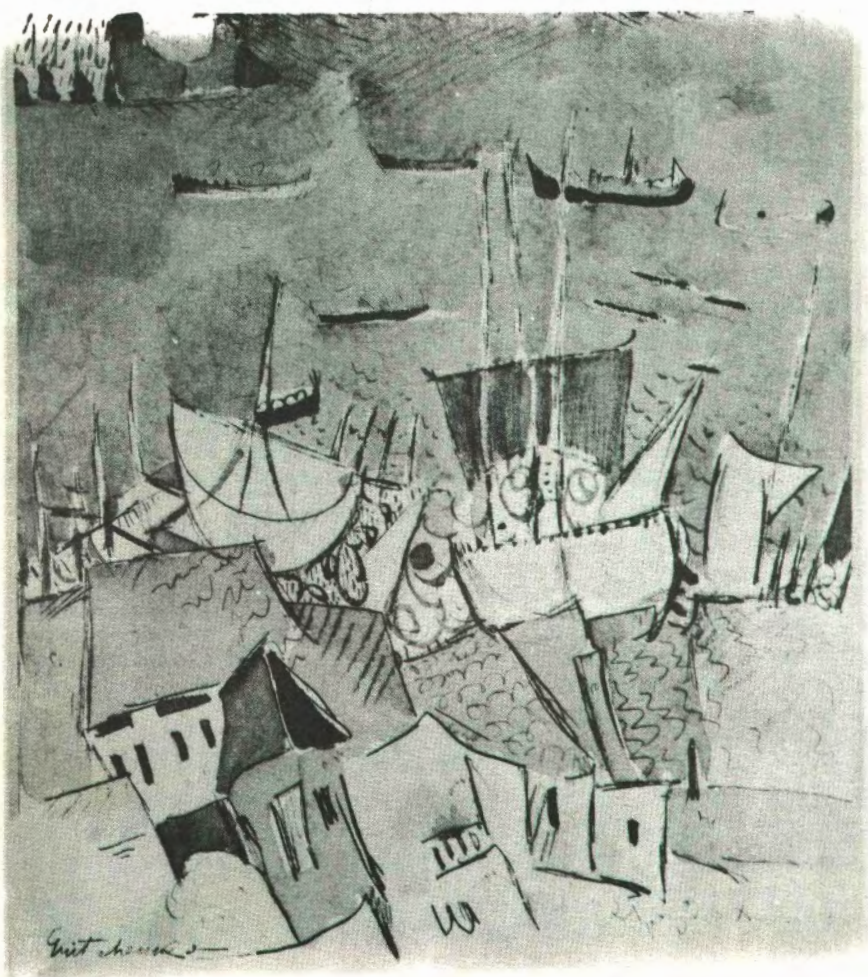

Аванґард

Ч. I (132) Р. XXXI

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE – bimestriel
Revue de Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентина
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Габомаха

*Редакційне листування й матеріали
надсилати на адресу Редакції.*

*Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гнздовський.*

УМОВИ ПР. ПЛАТИ НА 1977 РІК

КРАЇНИ	ОДНЕ ЧИСЛО		РІЧНО	
ЗСА	дол.	2.00	дол.	10.00
КАНАДА	дол.	2.00	дол.	10.00
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	0.80	ф.ст.	4.00
АВСТРАЛІЯ	авст.дол.	2.00	авст.дол.	10.00
БЕЛЬГІЯ	бфр.	60.00	бфр.	300.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	8.00	ффр.	40.00
НІМЕЧЧИНА	н.м.	4.00	н.м.	20.00
АВСТРІЯ	шіл.	25.00	шіл.	125.00
АРГЕНТИНА	пезо	60.00	пезо	300.00
БРАЗИЛІЯ	круз.	10.00	круз.	50.00

ПАТРІАРШИЙ ПОДВІЙНИЙ ЮВІЛЕЙ

/ОК/ Кінець 1976 і початок 1977 року позначився пам'ятними відзначеннями дат народження і священослужіння нашого Ісповідника Віри Патріярха Києво-Галицького і всієї Руси-України – Блаженнішого Йосифа Сліпого.

Якщо ми шукали за доказом на підтвердження соціологічної тези, що історію творять одиниці в оперті на народи, спільноти, чи групи, то в Особі Блаженнішого Патріярха, ми знайшли б не тільки саме підтвердження тези, але також уосіблення людських і Божих вартостей, які творять саму основу буття людського роду, бо беруть участь в великому ділі Творця – вдержання твору в його твердій, безкомпромісовій поставі супроти сил зла і отже, забезпечують саме буття.

Вже самий вибір на свого наслідника з боку Слуги Божого митрополита Андрея Шептицького, що випав на тодішнього єпископа і ректора Духовної Семінарії, вказував на те, що особа нового Митрополита на святоюрському престолі має відповісти новому положенні, яке зарисовувалося перед Українською Католицькою Церквою в час поновного приходу московського окупанта України. А це положення було до передбачення, знаючи, яку долю перейшла десять літ раніше Церква-мучениця (УАПЦ) під зверхністю митрополита В. Липківського. Від наїзника, що поставив собі за ціль підкорити весь світ, а релігію викорінити з душ людей, як пережиток і перешкоду для повного тріумфу його ідеї, нічого кращого сподіватися не було можна.

По смерті великого митрополита Андрея (1.11.44) керма УКЦ опинилася в руках енергійного в силі віку Митрополита і архієпископа Йосифа Сліпого-Коберницького. Був це час безпощадного змагу між червоною Москвою і брунатним Берліном за панування на Сході Європи, а зокрема над Україною. Вся Україна спливала кров'ю мільйонів жертв, що впали з рук обидвох окупантів, витворюючи свою власну силу, своє збройне рам'я – Українську Повстанчу Армію. Українська Церква була завжди з народом в часи його розквіту і в найчорніші часи його поневолення. Її велика моральна сила в час воєнних лихоліть не тільки що не маліла, але ще прибирала на потужності, беручи до уваги, що більшість духовенства це були дійсні українські патріоти і національно-духові провідники на різних ділянках суспільного життя. Про це знав добре московський займалець і тому постановив розправитись з цим бастионом української духовости. Першими жертвами цієї демонічної акції стала наша церковна ієрархія на чолі з митрополитом Йосифом.

Завдяки поставі митрополита Йосифа і дев'ятох єпископів, що творили тодішню ієрархію УКЦ, ворогові не вдался маневр, щоб легально-правно підпорядкувати УКЦ владі московського патріярха. Так зв. Львівський «собор» для возз'єднання з «руською православною Церквою» був звичайним блефом зааранжованим московською патріярхією при допомозі КГБ. Владики УКЦ погинули всі до одного на засланні, чи вдома зі знищеним здоров'ям, а не пішли на ганебну півпрацю з експозитурою КГБ, якою стала російська православна церква. Залишилися при житті одинокий Митрополит-Ісповідник Віри, що чудом видістався на вільний світ, щоб тут попасти в становище нового «в'язна», як про це сам неодноразово висловився.

Народжений 17.2.1892 р. в селі Заздрість, в Тернопільщині, Дост. Ювілят обходить в цьому році 85-ліття від народження і 60-ліття від рукоположення на священника, що сталося в місяці серпні 1917 р. в монастирі в Уневі, де митрополит Андрей Шептицький, який тільки що повернувся з московського заслання, висвятив немов би призначеного на такий самий шлях молодого священника, пізнішого Ісповідника Віри.

Коли в 1953 р. після відбуття 8-річної кари, митрополит Йосиф повинен був вийти на волю, то спеціальні військово-кагебівські комісії з Києва приїздили до концлагера, щоб там переконатися про незламність Голови насильно «возз'єднаної» Церкви. Ніякі намови, ні обіцяні привілеї не зуміли відвернути його від обраного шляху служіння своїй Церкві і своєму народові. Тому ворог шалів із люті і знайшов нові причини, щоб покарати Отця Йосифа на дальшу каторгу далеко від рідного народу, бо аж на далекому Сході в Красноярському краю. Та не змарнував того часу той, на якого раменах тяжив обов'язок нести важкий хрест служіння своїй мученицькій Церкві. Таємними листами і посередніми особами він контактувався з Україною, з підпільною Церквою і піддержував на душі священників і вірних, даючи їм нових єрархів зпоміж найбільш мужніх.

У сорокліття священства Отця Йосифа, в 1957 р., тодішній папа відомий зі свого скрайнє негативного становища до марксизму-комунізму – Пій XII, в окремому різдвяному листі на адресу Отця Йосифа писав:

«...за Твій вірний зв'язок з оцим Апостольським Престолом Тебе засуджено на каторгу і Ти мусів залишити Твоє вірне стадо. Опісля Тебе в'язили по різних тюрмах, а вкінці запроторено Тебе у Середущий Сибір і перебуваєш тепер у далекій місцевині Маклаково, як сторож-служачий в домі для німеччин. Тож висловлюючи Тобі, Високостойний Брате, Нашу, з цілого серця, вдячність за ревне виконання Твого священного пастирського уряду перед утратою свободи, і за те, що Ти сподобився «во ім'я Ісусове понести ганьбу», благаємо усердно Божу Дитинку Ісуса, щоб ласкаво зволив потішити

З зустрічі з Блаженнішим Патріярхом в Утрехті, Голляндія – 1976.

й скріпити Твого духа серед стільки життєвих невідгод і прикрощів. А тимчасом на знак певної небесної опіки і на завдаток Нашої особливої любови уділяємо Тобі, Високодостойний Брате, цілим серцем у Господі Наше Апостольське Благословення.»

І та небесна опіка не опускала Достойного В'язня. В день своїх уродин 1963 року він побачив вільний світ, завдяки окремим старанням наступного папи Івана XXIII. Це був саме час Ватиканського Собору II і, одержавши від папи титул Верховного Архиепископа, а також Кардинала, з цих найвищих постів Блаженніший Отець Йосиф зажадав повернення Українській Помісній Католицькій Церкві належних їй патріярших прав. Це й було внесено в соборні декрети. Кожна східня Церква має право задержати свої обряди і звичаї та юристати з патріярших прав. Отець Йосиф підніс також на всю широчінь під час Собору мучеництво Української Церкви і народу, закликаючи всіх Отців Вселенської Церкви стати в її обороні.

Тріумфальні поїздки Блаженнішого Отця Йосифа по українських поселеннях, відвідини вірних у всіх країнах нашого поселення належать до світлих моментів нашого життя на чужині. Це ж було оновлення духа і віри та розворушення присипляючих сил в народі.

Велика духовна сила, яка промінює з особистості Отця Владика Йосифа, дала йому можливість приступити до здійснення його життєвого пляну – завершення нашої Церкви Патріярхатом. Створення

Синоду УПКЦ, схвалення патріяршого устрою, випуск «Благовісників» і релігійно-наукової літератури, а головню, створивши науковий Осередок в формі Українського Католицького Університету в Римі, а також побудувавши Собор св. Софії і монастир оо Студитів та відзискавши назад церкву свв Сергія і Вакха з приміщеннями для музею і гостинниці, Достойний Ювілят створив зовсім нову базу для дії своєї Церкви.

Оця величезна титанічна діяльність нашого Патріярха занепокоїла на добре усі пекельні ворожі сили, що спряглися недотустити до визнання патріяршого устрою нашої Церкви. Під покришкою екуменізму йдуть намагання з Москви, щоб переорієнтувати Апостольську Столицю на Росію, коштом УПКЦ і України. Емісарі Московського патріярха, а не рідко також самого Кремля, побувають в Римі для закріплення своїх позицій.

Наслідки цього впливу аж надто видні. Заборони єпископам УПКЦ споминати в часі Богослужень назву патріярха, брати участь в Синодальних нарадах, виконувати рішення попередніх Синодів та слухати доручень Голови УПКЦ а до того заборона виїзду Патріярха на Евхаристійний Конгрес у Філядельфії, довели до критичного положення у відносинах між вірними і єпископами в деяких країнах нашого поселення, а в цілій УПКЦ тверду настанову бути собою, бути гідними вірними свого Патріярха – Ісповідника Віри, бо ж він сам це сказав: «я буду таким Архипастирем, якими ви будете вірними».

Не зважаючи на вік, на перенесені тертіння і тортури, на сліди відморожень і ран на тілі Блаженнішого Патріярха, його Постаць і постава вказують нам, що великі речі здобувається правдою в допомозі якій стоїть наука, вірою, яку треба постійно скріплювати ділами і незламним характером на службі Богові і своєму народові, а не на вислужування силам, що хочуть топтати наші права, нехтувати нашим терпінням і жертвами та зводити нас із правильного шляху.

Особа Достойного Ювілята Блаженнішого Патріярха Йосифа дає нам нагоду переконатися, що Провидіння нас не опускає. Пізнавши цей наглядний палець Божого Провидіння, нам належить підтримати повністю зусилля нашого Патріярха для добра Церкви і українського Народу і видержати на цьому становищі аж до повної перемоги ідеї Патріярхату, як також державної суверенности України. Такі постуляти висловив Блаженніший Патріярх в промові до церковних достойників і представників урядів на прийнятті в дні 12.12.1976 р.

»ПЕРЕД ВАМИ СТОІТЬ В'ЯЗЕНЬ-КАТОРЖНИК«

(Промова Блаженнішого Йосифа, 12 грудня 1976 р.)

Ваша Еміненціє-Предсіднику, Еміненції, Ексцеленції-Владики, Ексцеленції-Амбасадори, Монсіньори й Професори!

Це не перший раз, що маю шану привітати Вас у цій скромній обителі Українського Католицького Університету від часу мого прибуття в 1963 р. до цього святого Петрового Граду – Риму. Це прибуття вважаю майже чудом і великою Божою ласкою, не так може для мене особисто, як радше для мого великого Українського Народу, а особливо для моєї Церкви, яка сьогодні є Церквою Ісповідників і Мучеників. Це потребує повторити, що моє прибуття до Риму, після довголітнього перебування у в'язницях, засланнях і лягерах смерті, завдячую батьківським старанням свяця, бл. п. Папи Йоана XXIII, та Президентам Кенеді й Хрущову.

Нагоди, якими УКУ покористувався, щоб Вас запросити до цієї обителі й до цієї трапези – це свято св. Климента Папи, Патрона УКУ – який здобув уже собі своєю творчістю ім'я в науковому світі.

Св. Климент Папа був тим, хто на заранні християнства, через своє заслання на українські чорноморські землі, через свою проповідь Христової благовісті й через свою мученичу смерть, тісно зв'язав Рим із Києвом, престольним городом найстаршої Помісної Церкви на Сході Європи – »Митрополії Києво-Галицької і всієї Русі«. Незабаром Український Нарід обходитиме своє велике історичне свято, 1000-ліття свого Хрещення і створення цієї Митрополії.

На цей празник, св. Климента, що його за нашим церковним календарем святкували ми 8-го грудня, приїхали Владики-Пастирі Української Католицької Церкви з різних країн світу – Австралії, ЗСА, Канади та Європи. Вісімнадцять Владик святкують з нами. Не могли прибути ті, які найбільше дорогі нашому серцю, які перебувають серед свого стада у країні, де їм заборонено пасти своє стадо; заборонено також жити й самій Церкві, бо вона присуджена на смерть.

Друга нагода привітати Вас, моїх Дорогих і Високодостойних Гостей, здавалося б має особистий характер. Ось тут між нами – Єпископи Помісної Української Католицької Церкви, які вшановують Главу своєї Церкви з його 60-літтям священничого служіння. Приймаю з цілою смиренністю цей вияв пошани, перш усього, як доказ вірного служіння своїй Церкві. Одну третину із 60 років мого священничого життя я був в'язнем. Нарід і Церква на Матірних Землях і досі є ув'язнена. Тому дозвольте сказати таке; одні бачать в мене Кардинала й моляться, як за свого Патріярха. А тим часом перед Вами, Достойні Гості стоїть і промовляє В'язень-Каторжник. Це така дорога нашій Церкві й Народові стигма, що вирізьбила на нас свою незатерту печать.

Зібравшись тут разом із Владиками Української Католицької Церкви, ми спільно молимося, служимо Св. Літургію і працюємо. Упродовж

кількох днів відбуваємо свої наради з великою журбою і тривогою за повірене стадо. На Рідних Землях воно переслідване, на поселеннях грозить йому небезпека розпорошення і знику в чужому обрядово-літургічному оточенні. Рятунком для цілої Києво-Галицької Митрополії на її матірній території і її Церков-дочок в різних країнах і континентах є **Патріярхат**, з патріяршо-синодальним церковним управлінням, словом, повнота Помісности. Богу дякувати, що в нашому народі нема затрати віри і обряду. Навпаки, навіть ті, які не могли ще знайти Бога, живучи в атеїстичних системах державних режимів, бачать основу людства в релігії і Хрстовій вірі. На жаль, повнота Помісности з патріяршим устроєм, хоч вже глибоко ввійшла в релігійну свідомість цілого нашого Божого люду, натрапляє на труднощі, не так Божого чи церковного характеру, як радше **мірського**. І тут наш невимовний біль.

До Вас, Високодостойні Еміненції, Ексцеленції і Дорогі мої Гості, між якими бачу високих церковних і державних мужів, дипломатів і політичних діячів, – говорить В'язень! Є багато складних проблем у світі сьогодні, але в нашому Українському Народі є дві головні. Перша проблема, національно-політичного характеру, це проблема **свободи й державної незалежності 50-мільйонового Українського Народу**.

Друга проблема, церковного характеру – здійснення того, що вимагає II Ватиканський Собор – **визнання Патріярхату Української Католицької Церкви** і респектування всіх прав Східних Церков, щоб дати тим доказ **вселенськості Хрстової Церкви**.

I. Мацинський

ПРОМЕТЕЙ

*Напруження нестерпно мружить очі.
На дикій скелі стогне Прометей
і гаснуть зорі в чорнім дьогтю ночі
і тінь за тінню поміж тіні йде.*

*І сам він – тінь у тьмі багатотінній
і смисл життя вбачає тільки в тім
щоб світлячком в короткі дні осінні
густу суцільну проколоти тінь.*

*Шматує біль нестерпно дужі руки
і все навколо чорне і просте...
У тьмі у тій, зв'язавши в серці муки,
незгасно тліє вічний Прометей!*

85-ЛІТТЯ БЛАЖЕННІШОГО ПАТРІАРХА

Дня 17 лютого в соборі св. Софії Блаженніший Патріарх відправив св. Літургію в сослуженні 12-ох священників, які прибули з Англії, Німеччини, Франції і Югославії та тих наших священників, що стало перебувають в Римі. Діяконував о. крил. Когут Павло з Франції. Співали ученики Малої Семінарії. Собор св. Софії заповнили ученики Малої Семінарії, українці, що проживають в Римі, монахи українських манастирів та численні гості-делегати з Англії, Бельгії, Німеччини, Франції та Америки. Був присутній рівнож протоархимандрит ЧСВВ о. Ісидор Патрило.

По Службі Божій всі присутні зібрались у великій авлі університету. Входячого на залу Блаженнішого Патріарха присутні привітали спонтанними і довго невмовкаючими оплесками. Наукову сесію відкрив вступним словом о. проф. Іван Музичка, віцеканцлер УКУ, відмічуючи окремо, що «ми зішлись, щоб з молитвою і вдячністю перед Богом цей ювілей вшанувати, але в дивний спосіб відчуваємо, що йдеться в тій пошані не лише про особу самого нашого Патріарха Йосифа, але головню про тих важких і великих в історії нашої Церкви незвичайних 85 літ – майже одного століття, які заважили дуже, положили велику печать, на історії нашої Церкви і народу». Згадавши тернистий шлях нашого народу в останніх десятиліттях – промовець продовжував: «А на тлі того захмареного неба стоять світляні постаті пастирів цього народу: Слуга Божий Андрей і його учень та наслідник Блаженніший Йосиф. Перший лучить минуле із твердим сучасним, другий вивчає їх пильно і наполегливо та творить-будує, задивлений у майбутнє, кладе тривкі фундаменти для майбутньої будівлі, щоб її вже ніякі лихоліття не розбили і не захитали. Історик не зможе досліджувати того століття без цих двох осіб...»

Наукову доповідь на тему «Ідея помісності УКЦ в житті і праці Блаженнішого Йосифа» виголосив проф. УКУ Василь Маркусь.

Кінцеве слово, на закінчення наукової сесії, мав проф. П. Зелений, який між іншим сказав: «Ви, Блаженніший Патріарше, стали уосібленням терпіння і знущання над нашим народом в останніх століттях. А з'явилися Ви тут, в Римі, не з порожніми руками, а принесли зі собою великий скарб, наче заповіт тих соток тисяч наших мучеників, наче доручення нашої терплячої Церкви-Матері в катакомбах. А цим великим скарбом є ідея патріархального устрою нашої Української Церкви. Велика ідея і в площині церковній і в площині національній. Слухаючи Вас ми усвідомляли собі, що Вашими устами промовляє наша Церква на рідних землях, яка простягає свої терплячі руки до своїх Дочок-Церков в країнах нашого поселення з проханням не забувати її, не розпливатись в чужому морі, а стати на прю з ворогами аж до побідного кінця. Бо Церква – це душа народу! А який нарід вдержиться, коли затратить свою душу?»

Молитвою закінчено акт пошани для Блаженнішого Патріарха в його 85-ліття народин.

Після того присутні на залі делегати окремих країн мали нагоду привітати Блаженнішого. З Великої Британії промовляли д. Я. Деремєнда від СУМ і п. М. Захарчук від Патріархального Руху та СУБ, а з Німеччини голова Патріархального Т-ва п. д-р М. Заяць.

Вчас спільної трапези святочну промову іменем УВУ і Централі УХР виголосив ректор УВУ проф. В. Янів, від священників промовляв о. д-р І. Ортинський з Німеччини, а від мирян ЗСА – інж С. Тимяк, заст. гол. УПСО.

Центральна Управа СУМ привітала телеграмою Блаженнішого Отця Патріарха з 85-літтям Уродин і одержала у відповідь наступного листа:

Слава Ісусу Христу !

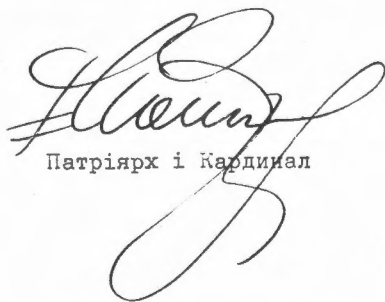
Ватикан, дня 12 березня 1977

№ 2420/77

Високоповажаний Пане Голово !

Прохаю прийняти сердечну подяку і передати її членам Співки Української Молоді за пам'ять і побажання з нагоди могого 85-ліття. Нехай Всевишній відплатить сторицею.

З Патріаршим Благословенням

Патріарх і Кардинал

Високоповажаний Пан
Мгр.Омелян КОВАЛЬ
Голова СУМ-у
Бруксель,Бельгія

У Києві зруйнували монумент »Соняшна Україна«

На Захід дісталася вістка, що в Києві советська влада зруйнувала величну скульптуру-монумент »Соняшна Україна«. Монумент цей був здвигнений у 1970 р. недалеко Київського університету ім. Т. Шевченка, біля перестанку трамваю ч. 8, на роздоріжжі Володимирської і вул. Л. Толстого.

Згідно з одержаною тут інформацією, монумент «Соняшна Україна» мав глибоке символічне значення. Ціла композиція мала бути відображенням державности й могутності України. До поставлення цього монументу мав мати якесь відношення П. Шелест, перший секретар КПУ в тому часі.

Ані автора, ані точної дати знищення монументу советською владою не вдалося встановити. Зате відомо, що монумент був знятий уночі, а місце, на якому він стояв, було дуже акуратно заметене.

Монумент «Соняшна Україна» був височиною у 5 метрів і шириною в 4 метри. Він складався з семи основних фрагментів, які зображували соняшник із шістьма листками. Кожний листок соняшника був величиною приблизно один на два метри. Різьби на кожному листку з однієї сторони символізували розвиток духовної і технічно-наукової могутності України – від українського історичного літопису й комплексу українських старовинних церков, почерез ракету, корабель і потяг – вікно України у світ, аж до модернізованої бандури – символу свободи й української вільної духовости. На відворотній стороні монументу, на кожному листку зображено чотири астрологічні фігури призначення. Вирізняються в цілій композиції два горішні листки: на лівому зображений модифікований метелик, а на його відворотній стороні – модерна ракета. На правому – кричущий птах, а на його відворотній стороні – музичний інструмент, українська бандура.

Нижні чотири символи взяті з астрології – віщування майбутнього на підставі положення планет і зірок.

На відворотній стороні лева, символа чесности, щирости й постійного хвилювання – вирізьблений корабель, символ вічних пошуків.

Аріс, зі шляху Сатурна, символу ентузіазму і спонтанности, є поєднаний з потягом на відворотній стороні. Пов'язаність ця вказує шлях у бурхливе майбутнє, що найхарактерніше відображує природу українського народу – неспокійного, самопевного, відважного й бурхливого.

Внизу на обидвох листках є інші два знани Зодіяка – Риба й Рак. На відворотній стороні риби – літопис і книга, символ знання (за Франковим «Книга – морська глибина»). На відворотній стороні Рака (канцер), остороги перед поганими потягненнями – комплекс будівель старинного Києва, з церковними банями й охоронними валами.

Одержані фотографії монументу «Соняшна Україна» вказують на незвичайний задум невідомого скульптора, в якому поєднано минуле України із мрією про її державність, що мабуть, і стало причиною його знищення.

В обороні Івана Світличного і Стефанії Шабатури

В Самвидаві ССРСР поширюються звернення відомої російської діячки Мальви Ланди, де детально розповідається про способи тортурування: фізичні та душевні терпіння політв'язнів. Ці звернення є адресовані до Міжнародної Амністії, Комісії прав Людини ОН і до Людей доброї волі, щоб стали в обороні переслідуваних Івана Світличного і Стефанії Шабатури, арештованих в 1972 році і засланих до таборів примусової праці в Росії.

Іван Світличний

»Міжнародній Асоціації,
Міжнародній Амністії,
Письменникам,
Міжнародному Червоному Хрестові.

Важко хворих політичних в'язнів примушують до праці, шкідливої для їхнього здоров'я і життя. До непосильної і небезпечної для нього роботи примушують літератора Івана Світличного.

Іван Світличний страждає від церебральної гіпертонії з ангіоспазмами. Є підстави думати, що в нього сильно підвищене внутрішньочерепне тиснення. І. Світличний має постійні, нестерпні болі голови; часто – різкі провали пам'яті, часто не може сконцентруватися. Ці симптоми стають щораз сильніші і загрозливі. Цей стан особливо погіршився за останній рік. В червні-липні в Івана Світличного були прояви гіпертонічної кризи: рвоти та інші мозкові вияви. Іван Світличний не має пальців на правій руці.

Донедавна І. Світличний працював бібліотекарем в таборівій бібліотеці. Телерцю посаду передали вільнопоселеному. І. Світличного примушують працювати на пресі. Ця робота зовсім невідповідна при його стані здоров'я: в цеху шум, гуркіт... Крім цього, прес потребує постійної сконцентрованої уваги...

І. Світличний не може, себто фізично неспроможний, виконувати працю, що її від нього вимагають. За невиконання, чи відмову від праці, йому грозять нелюдські покарання – тортури і кінець-кінцем – переведення до Владимирської тюрми... А там, нові покарання...

Іван Світличний, 1929 року народження, з Києва, відомий літературний критик і перекладач, арештований на початку 1972 року, обвинувачений в «антирадянській агітації і пропаганді» та засуджений – без вини, на фактично закритому судовому процесі – на сім років позбавлення волі у виправно-трудовій колонії суворого режиму і на п'ять років заслання.

Зараз Світличний знаходиться в Уральському таборі суворого режиму. Адреса: Перская обл., Чусовский район, пос. Всесвятское, УЧР. ВС-389/35. Закликаю виступати в обороні Івана Світличного.

Жовтень-листопад 1976.

Стефанія Шабатура

»Мистцям,
Людам доброї волі
Міжнародній Амнестії
Комісії прав людини ООН

Конфіскують і передають на спалення творчі праці політичних в'язнів совісти.

Мисткиню Стефанію Шабатуру офіційно повідомили, що всі її твори – екслібриси й рисунки – будуть спалені.

Стефанія Шабатура, 1937 року народження відома українська мисткиня; її gobелени неодноразово виставлялись на обласних, республіканських, все-союзних і міжнародних виставках.

В 1972 році Стефанія Шабатура, в числі багатьох інших представників української інтелігенції, була заарештована і обвинувачена в «антисовєтській агітації та пропаганді» і засуджена Львівським обласним судом на 5 років позбавлення волі у виправно-трудої колонії суворого режиму і на 3 роки заслання.

Від 1973 року вона перебуває в Мордовії, в таборі суворого режиму для жінок політичних в'язнів (Мордовська АССР, ст. Потьма, пос. Барашево, учреждение ЖХ-385/3-4). Тому, що Стефанія Шабатура відмовляється від примусової примусової праці – її систематично жорстоко карають, тортурують – часто тримають її у внутрішній таборовій тюрмі – в карцері та в т.зв. приміщенні тюремного типу (ПКТ). (Внутрішня таборова тюрма знаходиться на території жіночого карного табору).

При кінці 1975 року Стефанію Шабатуру возили до Львова (там вона жила до арешту) на «перевиховання». Однак і у Львівській тюрмі Стефанія Шабатура продовжувала бути собою. Як і в попередні роки ув'язнення, у день прав людини, 10 грудня 1975 року вона вела голодівку – протест проти грубого порушення прав людини в СРСР. Вона не відкликала голодівки і не припинила її теж після впертих переконувальних представника Львівського КГБ, Шумейка, за припинення голодівки їй обіцяли дати побачення з матір'ю (Стефа – одинока й улюблена донька цієї виняткової жінки)... Шумейко грозив Стефанії Шабатурі, що вона «ще пожаліє» за свою непоступливість.

Зразу після повернення Стефанії Шабатури до табору, ще на вахті, їй прочитали акт: усі, забрані від неї перед виїздом рисунки передані на спалення як «абстрактні» й «образна для табору». Знищено понад 70 екслібрисів і понад 150 рисунків – усе, що забрали від С. Шабатури перед її відправленням до Львова, все, що їй, незважаючи на неможливі обставини, вдалося зробити під час ув'язнення. Єдиним мотивом знищення екслібрисів було те, що вони були присвячені політичним в'язням, теперішнім і колишнім. Багато екслібрисів присвячені людям, які ніколи не сиділи у в'язниці, багато присвячені дітям. – усі вони також знищені, спалені, як повідомлено О. Шабатуру і її співв'язнів. Спалені екслібриси були присвячені таким нинішнім, чи недавно звільненим в'язням: Василеві Романюкові, Євгенові Сверстокові, Василеві Стусеві, Едвардові Кузнєцову, Ігореві Калинцеві, В'ячеславові Чорноволові, Сильві Зальмансон, Дарці Гусяк, Марії Пальчак, Надії Світличній, Ірині Калинець, Оксані Попович, Ніні Строкатій... Також екслібриси присвячені письменникам Загребельному, Гончареві; мистцям – Наталії Паук, Наталії Петрук; мистецтвознавцєві Логвинові і багатьом іншим. Цілий ряд екслібрисів Шабатура присвятила дітям: Яремі Світличному, Дзвінці Калинець, дітям Лучука, Тані Коцюбинській,

Тарасові Чорноволові, синові Валентина Мороза... Знищили навіть екслібріс присвячений Люїсу Корвалену (ув'язнений в Чиле провідний комуністичний діяч, виміняний в 1977 р. за Буковського. – Ред. «А»). Багато екслібрісів були вже викінчені тушем на листках паперу величиною 8-10 см., деякі – наклеєні на листках паперу більшого розміру. Всі знищені екслібріси – унікальні авторські примірники. Деякі рисунки С. Шабатури в кольорах. Більшість рисунків – пляни майбутніх гобеленів. Гобелени на тему давньої історії України (скити, половці), гобелени на тему Тараса Шевченка, Лесі Українки... Багато формальних шукань: композиція, кольор, а навіть форма гобелена.

До 1974 року Стефанії Шабатурі фактично не давали можливості рисувати, займатися тим, що для неї дороге і важливіше від усього... В 1974 році вона одержала зошит для рисування, фарби, пензлі, олівці, папір. Усе це привіз С. Шабатурі сам представник Львівського КГБ, Шумейко. (Власне тому адміністрація табору не забирала від С. Шабатурі фарб, які належать до предметів заборонених в місцях позбавлення волі).

Рисувала С. Шабатура доривочно, у ті рідкі хвилини вільного часу, коли не була покарана, коли не була в карцері, в ПКТ (в карцері не вільно мати навіть кусочка олівця). А у важкі, бездільні, дуже довгі години, дні і місяці карцеру і ПКТ, народжувалися думки, тільки їй відомі пляни праці...

Під час попередніх обшуків рисунків та екслібрісів не забирали. Але в 1976 році вандала знищили все, що мисткиня зробила в неволі... А може адміністрація все ж таки не здійснила цього блюзнірського акту? Може її тільки залякали, щоб причинити їй ще більше болю, зламати духовно? У Стефанії Шабатурі все ще жевріє іскра надії.

Протестуючи проти знущання над нею, проти знищення її творчої праці, Стефанія Шабатура провела дванадцятиденну голодівку в березні 1976 року. Тоді вона знаходилася в карцері. В квітні Стефанію Шабатуру запроторили на шість місяців в ПКТ... Від травня (це вже чотири місяці) від С. Шабатури немає листів. Це викликає ще більший неспокій про її долю. Важко в тюрмі. А советська тюрма є зокрема страшна. Ще багато гірше – коли відривають останню нитку, зв'язок з волею – листа...

Стефанія Шабатура не вчинила ні кримінального, ні «державного» злочину. Злочином є – піддавати її тортурам, репресіям і знущанням, калічити її фізично і намагатися знищити її духовно. Злочином є палити її творчість. Ці злочини здійснюються в країні переможнього соціалізму, під ширмою соціалістичної легальності.

Я сподіюся, що це не пошкодить мистцям – «лівим», «правим» і іншим, творчій інтелігенції, усім кому дорога людина і її високі стремління, виступити на захист Стефанії Шабатури і її творчості.

Я надіюся, що міжнародні організації, які присвятили себе боротьбі за людство, за людські права – будуть наполегливо домагатися можливості відвідати «виправно-трудове «учреждение», де голодом і холодом мучать Стефанію Шабатуру; де згоріли її творчі праці, – будуть добиватися можливості отримати від самої Стефанії Шабатури свідчення про здійснені над нею злочини.

Жовтень 1976.

Мальва Ланда

Московская обл., Красногорск
Чайковского 11, кв. 37.

Ніна Караванська в обороні Н. Світличної

(Пресова служба ЗП УГВР) – За кордон продістався поширюваний в СРСР самвидавний документ, звернення Ніни Строкатої-Караванської до Дитячого Фонду Організації Об'єднаних Націй (ЮНІЦЕФ), у якому вона протестує проти того, що Надії Світличній та її синові Яремі власті СРСР відмовляють права поселитися в Києві, та просить ООН про допомогу. Передаємо повний текст звернення Ніни Строкатої

Вельмишановні члени Комітету!

Я звертаюся до вас у час, коли діти страждають від того, що їхніх батьків дискримінують.

16 вересня ц.р. я писала до вас про долю і сім'ю москвича Петра Старчика. Сьогодні хочу звернути вашу увагу на долю українки Надії Світличної (її адреса – Київ 87, вул. Уманська ч. 35, кв. 20).

Світлична – український філолог, мати дворічного сина, що його вона виховувала без батька. У час чергових політичних репресій 1972 року її засудили на чотири роки позбавлення волі в таборі суворого режиму, а її сина, без згоди матері, примістили в дитячому домі. Свого часу міжнародня громадськість була інформована про долю Надії Світличної як в'язня переслідуваного за переконання.

У травні ц.р. закінчився строк покарання Надії Світличної та її сина. Але, опинившись поза межами таборових огорожок, Надія не здобула свободи.

»Постанова про пацпорти«, що обов'язує в Союзі (затверджена Радою міністрів з 28 серпня 1974) і Правила прописки, що опрацьовані згідно з тією Постановою, дозволяють особам, що були позбавлені волі, повернутися до попереднього місця замешкання, себто до батьків, подруг та родичів, незалежно від розмірів житлової площі тих, що приймають в'язня. А поселюватися на будь-якій житловій площі в Союзі можна при умові виконання адміністративного акту, що називається пропискою. Прописку переводять органи міліції, байдуже, чи йдеться про тимчасове, чи постійне місце замешкання (система міністерства внутрішніх справ).

А ось, починаючи від місяця травня по сьогодні, чиновники міліції донаказують Світличній та її тепер уже шестирічному синові, що вона не має права на прописку, себто на поселення там, де вона жила до часу її арешту. Чиновники міліції м. Києва, столиці України, відкидаються до незгідної з законом мотивації: мовляв, у місці попереднього замешкання Світличної немає такого розміру житлової площі, яка передбачається партійно-державними вимогами для мешканців столиці України. Але ж згадані вище Постанова і Правила прописки дозволяють особам, що були судово карані, на прописку незалежно від розмірів житлової площі.

Звичайно, в канцелярських столах відділень Міністерства внутрішніх справ СРСР лежать ще якісь постанови й правила, в яких чорним

по білому написано, що тим, кого судили за їхні політичні переконання, не дозволяється жити в культурних центрах країни.

Система такого характеру «доповнень» до законів прикметна всьому советському правопорядкові і відома під назвою підзаконних актів. Підзаконні акти – це, на ділі, напівгласні, або зовсім негласні інструкції, які перекреслюють мініправа советських громадян.

Давніше, в одній із заяв, переданих з табору, Надія Світлична вказувала на те, що вона є жертвою своєї віри у Загальну декларацію прав людини, що її ухвалила Генеральна асамблея ООН. Але, попри те Надія та її син Ярема – це жертви того правопорядку, при якому можна розлучувати матір і сина, в умовах якого не можна боротися за елементарні людські права. Таким чином законодавча система, яка теоретично забезпечує такі права, сама їх перекреслює при допомозі підзаконних актів та незаконних дій.

Панове! Напевно ніхто з вас не хотів би, щоб Надія і Ярема стали ще жертвами нашої з вами байдужості. Допоможім їм отже нашими спільними силами! Сьогодні треба передусім оборонити їх перед тими, хто відмовляє їм права поселитися там, де вони жили до часу арешту, себто в Києві при вул. Уманській ч. 35, кв. 20.

Я запевняю вас, панове, що під згаданою адресою місця для замешкання не менше як у таборі, в якому Надія і я жили впродовж останніх чотирьох років.

В інтересі Надії Світличної та її сина Яреми Світличного я готова дати вам доповнюючі правдиві свідчення, якщо без них ви не можете допомогти матері, яка ще вчора була в'язнем сумління.

Ніна Строната-Караванська

член Американської Асоціації Мікробіологів
до грудня 1975 року політичний в'язень ССРСР.

30 вересня 1976.

Таруса, Калужської обл.
вул. Луначарського 39.

Мужній акт української інтелігенції в Україні

Деклярація Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінських Угод

Ми, українці, живемо в Європі, яка впродовж першої половини ХХ століття двічі була плюндрована страхітливими війнами. Ці війни заливали кров'ю українську землю так само, як землі інших європейських країн. Ось чому ми вважаємо неправомірним той факт, що Україна, яка є повноправним членом ООН, не була представлена окремою делегацією на Гельсінській нараді з питань безпеки та співпраці в Європі.

Проте ми беремо до уваги, що за Договором від 27 грудня 1922 року про створення ССРСР всі міжнародні угоди, підписані урядом Совет-

ського Союзу, діють також на території України. Звідси випливає, що Деклярація Прав Людини а також Деклярація Принципів, котрими держави-учасники Гельсінської Наради мають керуватися у своїх взаєминах, поширюються також на український народ.

Досвід доказує, що виконання Гельсінських Угод (особливо в гуманітарній частині) не може бути забезпечене без участі широкої громадськості країн-учасниць. Виходячи з цього, 9 листопада була створена Українська Громадська Група Сприяння Виконанню Гельсінських Угод. Оскільки гуманітарні статті Кінцевого Акту повністю ґрунтуються на Загальній Деклярації Прав Людини, Українська Група Сприяння ставить за мету:

1. Сприяти ознайомленню широких кіл української громадськості з Деклярацією Прав Людини. Домагатися, щоб цей міжнародний правовий документ став основним у відносинах між Особою і Державою.

2. Виходячи з переконань, що мир між народами не можна забезпечити без вільних контактів поміж людьми, а також без вільного обміну інформацією та ідеями, активно сприяти виконанню гуманітарних статей Кінцевого Акту Наради з питань безпеки і співпраці в Європі.

3. Домагатися, щоб на всіх міжнародних нарадах, де мають обговорюватися підсумки виконання Гельсінських Угод, Україна як суверенна європейська держава і член ООН була представлена окремою делегацією.

4. З метою вільного обміну інформацією та ідеями домагатися акредитування на Україні представників закордонної преси, створення незалежних пресових агенств тощо.

Своїм головним завданням Група вважає ознайомлення урядів країн-учасниць і світової громадськості з фактами порушень на території України Загальної Деклярації Прав Людини та гуманітарних статей, прийнятих Гельсінською Народою...

Група в своїй діяльності керується не політичними, а лише гуманітарно-правовими мотивами. Ми свідомі того, що багаторічна бюрократизація державного життя, котра дедалі зростає, здатна викликати протидію нашим законним прагненням. Але ми також добре знаємо, що бюрократичне тлумачення Прав Людини не вичерпує того, що несуть у собі міжнародні правові документи, підписані урядом СРСР. Ми приймаємо ці документи в їх повному обсязі – без бюрократичних перекручень та свавільних урізнять з боку службових осіб чи державних установ. Ми глибоко переконані, що лише таке розуміння Загальної Деклярації Прав Людини і Гельсінських Угод здатне створити справжнє відпруження у міжнародних відносинах. Саме цій великій меті повинна бути присвячена гуманітарно-правова діяльність нашої Групи.

Члени Групи:

Олесь Бердник, Київ, Петро Григоренко, Москва, Іван Кандиба, Львівська обл., Левко Лук'яненко, Чернігів, Оксана Мешко, Київ, Микола Матусевич, Київ, Мирослав Маринович, Київська обл., Микола Руденко (керівник Групи) Київ, Ніна Строката, Олексій Тихий, Донецька обл.

9 листопада 1976 року.

«Хочемо бути людьми а не папугами»

Як твердять відвідувачі, в Україні помітно поглибився рух опору, а особливо помітний він серед молоді. Такого висновку дійшли туристи з Франції, які відвідували Україну минулого і цього року.

«Я працюю вчителем. Роблю те, що мені наказують. Але я знаю хто я і, коли прийде момент, я буду з моїм народом» – заявляє молодий вчитель в розмові з туристами.

«Це правда, що держава дає нам даром освіту, але звідки держава те бере? В нашій країні чують даром і папуг, щоб вони завчене повторяли. Тільки ми не папуги. Ми – люди і хочемо по-людському думати, а нам тут забороняють мати власну думку, вільно висловлюватися» – заявляють дві студентки туристам з Франції на вулиці у Львові.

У крамниці «Каштан» повно туристів. У дверях крамниці стоїть працівник і глядить, щоб місцеві люди не заходили. До крамниці підходить молода людина, задержалася і розглядає вітрину. Працівник завважує, щоб той відходив. «До крамниці і так не зайдеш, зрозумій, що магазин для іноземних туристів». Молодий чоловік вибухає гнівно: «А по якому це, я ж громадянин найбільшої, найпотужнішої держави у світі, живу в найдемократичнішій соціалістичній системі, а мені, – тут чоловік вже говорить до закордонних туристів, – заборонено входити до цієї крамниці, немов неграм невольникам було колись заборонено входити до крамниць, де білі входили. Чи у вашій країні також бувають крамниці окремо для приїжджих?» «Вступися бо пропадеш» – каже працівник. «Краще пропасти, чим ціле життя рабом жити», – відповідає молодик. З-заду нутра крамниці виходить людина (це працівник КГБ) і молодий чоловік-демонстрант зникає в натовпі.

Вечір. В голю готелю у Львові гамірно. Тут переважно туристи зібрались з різних країн, а серед них багато українців з закордону. З ними багато місцевих українців, які прибули з різних частин України, щоб побачитись з приїжджими рідними. Несподівано до голю вбігає молодий юнак, а за ним два кагебісти. Юнак вбіг між туристів. Кагебісти на хвилину завагалися. Юнак використав цей момент, прикриваючися юрбою проскочив в інші двері і зник на вулиці. Що сталося? – розпитують цікаві. Виявляється, що юнак розказував французькою мовою туристам про «правдивий рай просто неба» і за те кагебісти почали його переслідувати.

Таких протестних виступів багато. Вони наочні. Молодь відважніше встригає у розмову з відвідувачами. Розказує, жаліється, тужить за волею, хоче бути вільною. «Хочемо бути людьми, а не папугами» – заявляє молоденька Віра з своєю подругою Лідою двом туристам.

БОРИС МАТУШЕВСЬКИЙ НЕ ЖИВЕ

Як повідомила Пресова Служба ЗП ЗГВР – з України наспіла вістка, що 14 січня ц.р. помер там Борис Матушевський, видатний громадський діяч, що був засуджений на процесі СВУ і СУМ в 1930 році. Він народився в 1907 році в Боярці біля Києва, студював у Київському Інституті Народної Освіти. Засуджений на згаданому процесі на п'ять років, відбув свою кару в ізоляторі в м. Ярославлі разом з Сергієм Єфремовим, Андрієм Ніковським та іншими. Після звільнення працював на метеорологічній станції в Кіровському. Вдруге його заарештували в 1938 році, заслали до Карелії на чотири роки, але після 2 років і 8 місяців позбавлення волі, його звільнили в 1940 році. В 1943-45 роках він служив в советській армії, опісля закінчивши інститут, працював в галузі гідрометаслужби.

Життєвий шлях Бориса Матушевського типовий для життя української патріотичної інтелігенції підбольшевицького періоду. Він походив з відомої української родини. Його батько, Федір, визначний громадський діяч та публіцист, родом зі Сміли, був одним з засновників видавництва «Вік» і редактором першого українського щоденника «Громадська думка», що появлявся в 1906 році, згодом співредактором «Ради», співробітником «Літературно-наукового вісника», «Украинской Жизни» та ін. Він був членом Товариства Українських Поступовців, в 1917 році став членом Центральної Ради. В 1919 році уряд УНР вислав його, як свого посла до Греції. З ним виїхав туди, його найстарший син Юрій, який згодом переїхав до Америки.

Молодший брат Бориса Матушевського, Василь, був заарештований разом з ним і в 1930 р. засланий, без суду, на чотири роки в Рудники під Мурманськом. В 1937 році його заарештували вдруге і він помер в таборі в Тайшеті в 1943 році.

Як відомо, Борис Матушевський, був один з найближчих співробітників основоположника СУМ в Києві – Миколи Павлушкова і брав участь в організуванні всіх важливіших акцій СУМ в рр. 1925 – 1929. Про нього було мало відомостей, аж оце виявилось, що він був постійно переслідований советськими властями за свою стійкість і патріотизм.

Мати Бориса, Віра Матушевська, з роду Попова, лікар, теж була членом РУП. В 1937 році її також заарештували, заслали до Мордовії, де вона працювала в амбулаторії для вільнонайманих і де вона померла 22 квітня 1944 року.

Похорони Бориса Матушевського відбулися 16 січня ц.р. на Байковому цвинтарі в Києві, – недалеко від могил Бориса Грінченка та від його діда і баби. На похоронах була велика скількість людей різного віку. Молодь несли труну. Прощальну промову виголосив Борис Антоненко-Давидович, видатний письменник і в'язень сталінських концтаборів, в останніх двох десятиріччях переслідований органами КГБ за свою літературну і наукову діяльність та громадську працю в обороні українського народу.

Володимир Янів

За поворот до вічних вартостей

(Впровідне слово до циклу викладів УВУ в Штуттгартському Університеті).

10 лютого 1977 р. мав місце 23-тій з черги вечір УВУ, влаштований спільно із Штуттгартським Університетом, який був присвячений дуже важливій проблематиці «Наше довкілля – завтра». На вечорі виступило по двох українців, німців та чехів, що виразно вказувало на дух, в якому співдіють обидва Університети, змагаючи до ідейного об'єднання Європи. Впровідне слово у проблематику сказав і цим разом Ректор УВУ, і з огляду на актуальність даємо нижче його текст (у перекладі із німецької мови). Звичайно, впровідне слово могло тільки зарисувати проблематику, якої розгорнення вимагало б окремої студії. Редакція ПБ УВУ.

У моєму попередньому вступному слові до нашого першого вечора, що ми його присвятили проблематиці нашого завітрішнього довкілля (26 листопада м.р.), дав я вислів моєї спеціальної радості, що ми поставили людину в центрі наших розважань. Річ у тому, що проблематика довкілля незаперечно належить до бігевіористичних наук, отже до наук про поведінку, яку – звичайно – можна розглядати під різними аспектами. Але найчастіше ідеться при тому про достосування простих чи навіть найпростіших психофізичних а то й фізіологічних реакцій мікро- чи макроорганізмів на змінені збудники й подразнення нового оточення. Проте ж нас цікавлять такі більше складні (комплексні) відповіді людини, що стоїть в началі незрівнянних перемін у світі, – людини, яка врешті-решт за всі ті переміни є відповідальна і яка мусить в якийсь спосіб нову загрозливу ситуацію опанувати. Ми не можемо тому обмежувати дуже ускладненої проблематики довкілля до чисто інстинктивних чи вже змеханізованих відповідей поведінки на подразнення із зовні. Ми вже усвідомили докладно в листопаді, що при зміні довкілля, що його ми створили й що ми його переживаємо, ідеться про виразну чи типову філософічну проблематику загроженої людської екзистенції, – про гамлетівське питання, поширене на ціле людство: бути чи не бути... Тим відрадніше мені сьогодні, що ми знову людину й людство поставили на перший план, і то навіть у збільшеній мірі: Адже ж колега Зоммер із Педагогією у Еслінген ставить нам перед очі питання молоді в завітрішньому довкіллі; проф. Люк із Марбургу протиставить питання національного егоїзму співдії народів, що має охопити весь світ, а колега Кратохвіль (організатор вечора) звертає увагу на т.зв. «примітивні народи» – чи, як ми їх теж часто називаємо: народи третього світу. Отже радше гуманістична, як біологічна проблематика, з виразно гуманною ціллю.

Три поставлені комплекси питань можна б звести до одного знаменника, – до основної теми: Як різними не виглядали б названі комплекси, то насправді ідеться завжди про в а р т о с т і, які ціле підсоння сьогоднішнього довкілля поставило під сумнів, під знак запиту! Або виразніше, плястичніше: Ідеться про обезцінення, обезвартнення вартостей, і саме цей прояв належить до найхарактеристичніших знаків нашого часу, нового довкілля злорадісної доби. Як важливим мені видається це питання, вкажу – цілком коротко.

Це ж дійсно в початку стояв національний еґоїзм, як ми його пережили в добу нацизму, який вправді не заперечив «вічних» вартостей (а навіть іноді їх ще наголосив), але одночасно дав їм цілком своєрідну, дуже односторонню інтерпретацію. Він всі вартості зрелятивізував з погляду їх ужиточності для однієї конкретної нації, і автоматично він вже їх знецінив, – головню через накинений погляд, що всі вартості мають бути на службі нації. Так заступлено шляхетний патріотизм через вузький шовінізм, що дозволяв засоби освячувати ціллю, – ми всі знаємо – на жаль – аж надто вже докладно із якими кошмарними наслідками, які вивершилися у мільйонах безневинних жертв конц-таборів і в руїнах квітнучих міст. У цих руїнах та згарищах згнуло все шляхетне, все величне, все великодушне. Осміяно благородність, і ненависть стала похресником тотального нищення із усіма методами й знаряддями. Так прийшов час атомної бомби, що сталася символом нового довкілля із кошмарем кінчини віків, загибелі світу. Цей момент стався злочасною хвилиною народження нової генерації, яка рішилася на невизрілий протест проти минулого з виписаним великими літерами НІ, але ж, на жаль, без якогось окресленого ТАК. Тоді то старша генерація у почутті своєї вини трагічної минувшини попала в нерозважливу крутіж простого але й примітивного заперечування традиційних і шанованих чеснот, вправді до непізнання змінених, – до перекреслення всіх традицій та законів. Патріотизму вже не відрізнявалося від національного еґоїзму, – подібно як перемішано хоробрість чи самопосягату із сліпою дисципліною бездушних манекенів. Колишнє перенаголошення національного моменту із знеціненням індивідуальності в лоні спільноти перемінилося в обожнювання людини. Свобода людини стала своєвіллям. При тому затратився змисл для поміркованости й самоопанування. Людство вступило бездумно і бездушно на шлях заперечень, чисто механічних протиставлень. Всяку новизну похвалювалося як поступ. Гамірливий джаз заступив достойність симфонії. Первородний гріх батьків перемінився у проклін молоді. Молодь, яка являє собою майбуття народу чи й ширше – людства, залишилася сама в суматосі суперечливих противенств без будучности, без мети, без великих бажань, що їх заступили плиткі жадоби...

Це ж не даром прирівнюється наш час до сумерку богів старовини, яка без віри потонула в бажанні комфорту, розкоші й насолоди, поки їй освіжуючі струї варварів не принесли визволюючого удару в спину. Але ж пройшли століття, заки розвинулися нові вартості із давніх. Невже ж повториться історія й сьогодні з пробудженням т.зв. примітивних народів, що їм присвячена третя доповідь сьогоднішнього вечору? Чи ми справді мусимо йти назустріч провалу всіх вартостей, чи може людство таки опам'ятається, і передасть свої вартості «третьому

світові», – звичайно із необхідними змінами, достосованими до нових умов. В тому велике питання, яке стається завданням передових інтелектуалістів сучасности, які не сміють лякатися перед ніяким зусиллям, щоб тільки запевнити людству щасливішу майбутність, щоб дарувати молоді нову віру, щоб передати »третьому світові« велику спадщину тисячеліть культури та цивілізації. У цьому лежить теж велике зобов'язання університетів супроти »універзусу«, супроти світу й людства, і з цього погляду університети несуть велику відповідальність.

І тому то так приємно мені, що організаторам сьогоднішнього вечора пощастило приєднати компетентні особистості з різних університетських середовищ, які виявили готовість, проаналізувати такі важливі проблеми, і я дякую їм на цьому місці в імені Українського Вільного Університету за їхню ввічливу співдію в дусі європейської спільноти народів: це ж сьогодні знову зустрінулися в гостинних залах Штуттгартського університету представники народів Східньої, Центральної та Західньої Європи, – вимовний доказ, що наші вечори увійшли вже в зобов'язуючу традицію, яку нам всім спільно треба продовжувати. І за те Ректорат УВУ є щиро вдячний в рівній мірі всім доповідачам, що й усім численним присутнім.

Проблеми збереження української біологічної субстанції

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ГОЛОВІ СФУЖО

Адреса: Mrs. S. Sawchuk
2 Regal Road, Apt. 717,
Toronto, Ont. M6H 2SR
CANADA

Достойна Пані!

Приводом до написання цього листа є три пресові публікації, а саме: стаття п.н. »Указ цариці Анни Іванівни«, у »ВІЛЬНОМУ СВІТІ« з 8.XI.1976; »Звернення у справі мішаних подруж«, у »ВІСНИКУ СКВУ« з листопада 1974; і повідомлення п.н. »"МЕТА„ поширює сітку своїх Відділів«, в »АМЕРИЦІ« з 25.X.197 р.

В тих публікаціях подано факти і числа, які доказують, що народові загрожує у відносно недалекому майбутньому цілковита загибель через мішані вінчання, які в Україні »обчислюються мільйонами«, а в діаспорі »доходять у деяких наших поселеннях до 100 %.« Це не тільки мовне та культурне винародовлення. Це смертельна загроза самого біологічного існування цілого народу, бо втрачену рідну мову можна у власній державі привернути, як це наприклад діється в Ізраїлю, але не можна привернути до українства тих, що втопляться в чужій крові.

З вищеназваних публікацій видно теж, що наша найвища громадська установа, а саме Світовий Конгрес Вільних Українців, а також наша Ієрархія, вповні здають собі справу з тієї смертельної загрози та

вже поробили проти неї деякі охоронні заходи, а саме: ПЕРШИЙ СКВУ створив при Раді Суспільної Служби СКВУ Центральне Бюро Українських Подружж «МЕТА», як суспільно-громадську харитативну установу для посередництва українських подружж, а Високопреосвященніші Митрополити наших Церков поблагословили те Бюро. ДРУГИЙ СКВУ, у своєму вищезгаданому ЗВЕРНЕННІ, закликає наше громадянство користати з послуг «МЕТИ» та одночасно закликає всі наші організації творити у себе Референтури Українських Подружж.

По думці тих закликів СКВУ та в зв'язку із заповідженням в пресі ІІІ-им Конгресом СФУЖО, що відбудеться 26-29 травня 1977 в Торонті, звертаюся оцим до Вас, Достойна Пані, з найввічливішою гарячою просьбою, щоб Ви були ласкаві ужити Вашого великого авторитету і впливу на те, щоб ІІІ-ий Конгрес СФУЖО ухвалив активну і конкретну участь усього зорганізованого українського жіноцтва у вільному світі в обох вищезгаданих установах. Цю участь можна би, на мою скромну думку, зорганізувати так, що в кожному Відділі української жіночої організації у вільному світі референтка суспільної опіки могла б сповняти теж функції керівнички Відділу «МЕТИ», а інша членка управи того Відділу жіночої організації могла б сповняти теж функції керівнички Референтури Української Родини. Координація праці тих керівничок належала б до компетенції референток суспільної опіки в управах крайових жіночих централ та в централі СФУЖО. Централь «МЕТИ» (META – Central Bureau, 5222 North 11th Street, Philadelphia, Pa. 19141, USA) вишле кожній організації, на її бажання, всі інформації відносно творення та ведення Референтур Української Родини та Відділів «МЕТИ».

Від непам'ятних часів українське родинне гніздо – українську родину, джерело та підставу української нації, все охороняла в першій мірі українська жінка. Тому я впевнений, що й тепер, як українське зорганізоване жіноцтво візьметься активно і конкретно за справу охорони нашого народу від вищезгаданої смертельної загрози, то це буде переломовою та вирішальною подією, завдяки якій приріст мішаних шлюбів можна буде припинити, або бодай сповільнити, бо за жіноцтвом підуть інші наші організації та ціла наша спільнота в діаспорі, а цей успіх напевно буде мати вплив на наш нарід на Рідних Землях. Дай Боже, щоб так сталося!

Вашу адресу, яка є в довіднику Штогриня п.н. «Українці в Північній Америці», я подав на початку цього листа на те, щоб у першій мірі жінки, а також і чоловіки, які прочитають цей відкритий лист, могли написати Вам, чи вони попирають оце моє до Вас прохання.

Зі щирим привітом і глибокою та правдивою пошаною до Вас, Достойна Пані;

Омелян Михайло Тишовницький
Голова Дорадної Ради Центрального
Бюро Українських Подружж «МЕТА»

Потрібно священиків і зміцнення монаших чинів

До резолюції Дружинників СУМ

З великою приємністю прочитав я в «Авангарді» резолюції З'їзду Дружинників, де між іншим закликається сумівців і сумівок вступати до українських монастирів і до семінарій на священиків.

Уважаю, що кращого і на часнішого зазиву не може бути! Тому хоч дещо до цього додати, а саме:

Наша Церква буде доти українською, доки в ній будуть справді українські душпастирі та монахи й монахині. Коли ж прийдуть усякі крайовщики та нетребники на наше рідне, то Церква наша лишиться без майбутнього.

Отож, треба, щоб у ряди священиків і монашества вступали молоді люди, юнаки і юначки, не лише з глибокою побожністю, яка є суттєва і необхідна, але і з повною національною свідомістю.

Тим прошу, покійно, Господа Бога і Пресвяту Богородицю Покрову, щоб вони надхнули передосвім членів українських молодечих організацій вступати в лави духовенства й монашества.

Хай однак знають, що їм прийдеться багато зводити боїв за своє обличчя в різних спільнотах, зустрічаючись часто з неприхованим опортунізмом і філософією, що покірне теля дві корови ссе, тому то так подекуди хотіли бірітуалізму! Одначе добре виховання і справжня побожність допоможе їм витримати під різними тисками таких типів.

Коли йдеться про покликання до монастирів, то маю на думці теперішні наші черневі улади, як от Василянський і Студитський. Зокрема той останній нині більше як хто і коли потребує молодого нарибку і про це наша українська віруюча молодь мусить дбати. Хто за нас подбає, як ми самі про себе не будемо журитися і трудитися?!

Також годі лишити на боці два устави, хоч західні, але вони можуть добру роботу для нашої Церкви зробити, а це редемптористський і салезіянський чернечий лад. Вони настільки будуть наші, наскільки наповняться нашим побожним і свідомим елементом. Інакше, жодні протести й акції ззовні мало допоможуть.

Недавно вінніпегська газета «Поступ» поміщувала заклик вступати в ряди Українських Сестер св. Йосипа. Це видів я щось два чи три рази. Ця конгрегація, що найпізніше вийшла з України має мати для нас більшу увагу як інші. І тому щиро прошу наших сумівок, щоб зробили Богу жертву і посвяту для українського народу й Церкви та зміцнили це молоде Згромадження в Саскачевані.

Не можу забути при тім і нового уставу, що його правила уложив наш Блаженніший Отець Йосип, тобто Громада Святого Духа. Це новий твір Української Церкви для ширення церковної науки і плекання її між нашим народом. Сподіюся, що не лишиться він лише на папері, але таки стане слово ділом. Це від Вас залежить, юні сумівці та сумівки.

Тому хай мої слова не будуть голосом, що впустині накликає, але промовить до Ваших юних і жертвених сердець. Служити Богу це найкраща служба українському народові й Церкві його та й Богові!

о. Василь Зінько ЧСВВ

Ідеологічні Темі

Роль та необхідність ідеології в національно-визвольній боротьбі

Роман Зварич

ЧОМУ ІДЕОЛОГІЯ?

В 1845 році, Карл Маркс в своїм творі «Тези Фосербаха» заявив, що дотепер «філософи лише інтерпретували світ різними способами; суть речі є змінити його» (11-та теза). Не будемо входити тут в дискусію щодо основи залогень з яких Маркс доходить до певних висновків. Все ж таки, здавалось би, що ні один політично-зрілий, національно-свідомий українець не повинен випустити з уваги це відокремлене твердження, зокрема під сучасну пору. Вже проминула доба розважливих міркувань без дії, чи різних порожних інтерпретацій нашої зовсім непригожої ситуації. Надходить пора яка вимагає незламної рішучості та непохитної постави. Потенційно, це пора докорінної зміни сучасного привабливого стану української державности. Але, основна міць цієї потенційности залежить від нас самих, від жаркості того градусу запалу та рівня готовості віддатись в цілості цій порі. Як не візьмемо керму цієї пори в наші руки, як не задекларуємо світові нашу завзяту промінюючу принциповість, ця пора перейде, понад нас і історія нас перекреслить і відкине з пам'яті на віки.

Україна сьогодні знаходиться в стані боротьби, а московсько-большевицька імперія перебуває в революційній ситуації в якій ледве дає собі раду задержати реакційний, репресивний «статус кво». Цей бойовий, революційно напружений стан, заіснував як вислід визвольних змагань поодиноких народів століттями поневолених Росією. Навіть в початкових зародкових стадіях цей стан представляє собою одинокую силу, яка творить актуальну внутрішню загрозу для дальшого існування найбільш жорстокої, народовбивчої імперіялістичної машинерії – СССР.

Для нашої аналізи, з політично-наукової перспективи, виринає ряд питань, які мають центральну вагу, щодо самого характеру нашої визвольної боротьби та вимагають глибшого розглядання, а саме – чому та за що боролись та далі боряться сотні тисяч, а то й мільйони найкращих синів і дочок України, які є готові ціною життя здобути поставлену ціль. Що спонукало такий спонтанний, рішучий виступ українського народу проти неймовірного тотального терору московсько-большевицького режиму? До чого змагаємо ми сьогодні?

Всі ці питання є ідеологічного порядку, а відповіді на них теж належать у своїй цілості до сучасної ідеології нашого Визвольного Руху. В занадто спрощеному пляні, мета нашої боротьби це Самостійна Україна. Ціла мережа нашої боротьби змагає до здійснення цього високого ідеалу. Вся наша ідеологія та взагалі всі наші зусилля кружляють довкола цієї провідної ідеї. Тому не можна відокремлювати один аспект нашої визвольної боротьби та аналізувати його, як біолог частини тваринного тіла. Вповні зрозуміти функції частини якоїсь цілості можна лише у виїмковій сфері відношення тих складових еле-

ментів між собою та до тієї цілості. Іншими словами, можна відповідно проаналізувати нашу ідеологію та дійти до певних висновків, щодо її завдання лише у відношенні до цілого комплексу політичної проблематики, яка стосується до нашої визвольної боротьби. Ця боротьба це синтез ідеї й чину, отже не є доцільно відокремлювати ці дві інтегрально-складові та нерозривно-зв'язані частини нашої боротьби чи роздрібнювати на атомні елементи.

Дещо парафразуючи вищеподану цитату Маркса, – нова ідея сама собою нічого не міняє й нічого не творить; лише цілковито віддані носії-апостоли тієї ідеї, які ставлять її на грані революційного змагу зі старим, чи евентуально перестарілим комплексом світових ідей зможуть вчинити докорінну зміну в світі, та тим самим створити нове життя. Цитуючи Голову Проводу ОУН, Ярослава Стецька – «Відвага й здетермінованість захищати правди своєї віри, свої права й ідеали, притаманні своїй нації сьогодні більш потрібні, ніж будь коли. Правда перемагає не сама собою, але тоді коли перемагають її носії, що готові ціною життя захистити її.» А Валентин Мороз поставив це так: «Ідея не досить. Ідея гола і суха – потрібне живе її втілення. Істину знають – треба віри.» (Серед Снігів). Мабуть, цей елементарний предмет віри буде тим рішачим фактором, який буде в останній мірі детермінувати чи Україна зникне з лиця світу, або чи вона проблісне, як колись променіло раннє сонце на золотoverхих банях св. Софії і київських Золотих Воротах. Віра це сила. Віра у власні сили, віра у нашу остаточну перемогу, віра у нашу правду, – це є суть української визвольної боротьби.

Виходячи з таких вступних заłoженъ, можна глибше вглянутись у завдання і ролі ідеології в нашій визвольній боротьбі. Але, насамперед доцільно було б подати чітке означення терміну «ідеологія». Слід зазначити, що ідеологія і світогляд це два окремі терміни, які, як явища духового життя, різняться своїм обсягом і змістом. Світогляд – це «філософія життя людини», її «погляд на світ», як це німецькі філософи 19-го століття уточнили своїм висловом «вельтаншаунг». Світогляд складається з ідей та уявлень які служать відображенням дійсності і відзначають співвідношення між людиною і світом. Завданням світогляду є визначати для кожної людини її життєву позицію та орієнтацію чи погляд на життя з тієї позиції. Щойно в цьому останньому аспекті світогляд набирає прикмет ідеології. Степан Ленкавський добре окреслив це відношення, ствердивши, що світогляд це «перша стадія кожної ідеології тоді, коли вона охоплює і оформлює течії, що нуртують у душах покоління, яке шукає нових шляхів.» (філософічні Підстави «Націоналізму» Донцова, «Розбудова Нації», ст. 1-8-, 1928).

Ідеологія, натомість повинна подавати чітку структуру пізнання чи радше формулу ідей, якою людина спостерігає та інтерпретує власний світ та тим самим збагачується духово. Ідеологія служить свого рода люпою; довлучись через неї, людина є спроможна унапрямувати свій життєвий шлях і може поставити увесь комплекс світових вартостей у правильному, ясному фокусі. Ідеологія це щось як решето в якому замішані всі первісні течії людського думання, а лише вибрані переходять і є засвоєні в душі людини. Відомий сучасний політичний теоретик, Ганна Арендт, називає цей політичний феномен «шостим органом чуття» людини.

Поза різними матеріальними, природними потребами, людина потребує наснаженої віри в саме значення й долю свого існування. Цей елементарний, стихійний предмет віри діє, як інтегральний сполучник всіх людських компонентів кожного суспільства, тим самим надаючи тому суспільству особливий тон і візію майбутнього життя. Кожний член даного політичного суспільства мусить бути просякнутий вірою в таку спільну візію, щоб те суспільство перетворилося в якусь ідентичну цілість і таким чином зуміло довше проіснувати.

Взагалі кожне політичне суспільство твориться на основах такої сильної спільної віри. А в цьому змислі, як каталізатор віри, Ідеологія є важливою, бо вона подає візію, яка в кожній людині членові якогонебудь суспільства, прагне перетворитись в предмет віри. Як це англійський філософ Едмонд Бурк слушно завважив, політичне суспільство це щось більше чим якась утилітарна асоціація основана на контракті (як це твердив Гобс). Сила всякого суспільства полягає в його спроможності витворити в собі динамічну атмосферу ідеологічної послідовності та зв'язаності, з яких твориться палке почуття спільного стремління до вершин, до спільної мети. Ця зв'язаність менше полягає на «інтересах», а більше на віковичних, століттями розроблених духових вартостях.

Тоді коли світогляд охоплює ряд ідей, які за своїм характером можуть бути, між іншим, соціологічні чи онтологічні, ідеологія є здебільша політичного хатактеру. Її можна окреслити як ідеї в дії. Політична ідеологія це система вір, яка пояснює, та виправдує вибраний політичний напрям для суспільства (чи то існуючого, чи лише пропонованого) і подає стратегію (процеси, інституції, програму), якою можна досягнути бажаний устрій. Кожна ідеологія, яка представляється всеохоплюючою, повинна в собі подавати інтерпретацію минулого, пояснення сучасного, та візію будучого світу.

Але сьогодні ідеологія, з різних причин, має деякі пезоративні обтяження та й навіть злобні супровідні значіння. Ідеологія є занадто неправильно пов'язана з побоюваним наступом будьякої тоталітарної системи, як напр. Гітлер та роля Гебельса в нацистській Німеччині; чи Сталін з його звироднілою агітацією-пропагандою («agit-prop»); чи Мао Це Тунг з його т.зв. культурною революцією. Навіть Маркс твердив, що ідеологія це лише спритно видуманий спосіб затулювання репресивного характеру капіталістичного суспільства. Під таким розумінням, яке недавно було дещо змодернізоване Карлом Мангаймом в його творі «Ідеологія й Утопія» (1936), домінуюча кляса уживає деякі популярні ідеї, щоб фальшиво зраціоналізувати існуючий економічний уклад суспільства, тим самим фальшиво виправдувати свою привілейну позицію в тому ж суспільстві. Але Маркс, з примусу та задля вигідності, не враховував того, що його філософічно-політична думка сама в собі творила ідеологію, ціллю якої було знищити усі ідеології. Це ж явне логічне противоріччя.

Деякі сучасні політичні теоретики навіть твердять, що ідеології як політичні явища вже добігають свого кінця та в ніякій мірі не будуть відігравати таку провідну роль, як в 19-ому столітті, який був визначений «Віком Ідеології». Але, такі погляди є базовані на досить плиткому фундаменті тому, що уникають і просто ігнорують, знову з певних причин вигідності, ряд доказових ознак з анналів історії, які ясно вказують на унікальний характер та, що важливіше, на виїмкову роль ідей в даному оформленні кожної цивілізації, чи історично-політичної епохи, і як вирішально-інтегральні витичні кожного революційного подвигу в історії людства. Своєю динамічністю дотепер революційні ідеї були тими незаступними промоторами основних змін в політичному, суспільному, а навіть в економічному укладі сил у світі. В ударі з барикадою перестарілого комплексу вартостей, такі ідеї ставали головними спричинниками великих криз світового масштабу. А щойно після такого всеохоплюючого, проникнутого до самих основ удару протилежних ідейних світів творилось нове життя. Ідеї отже творять і тим самим є продуктом цього нового світу. Ідеологія це конкретне відображення цього природного прагнення в людині вперше творити, а потому засвоювати ці «потрясаючі ідеї» в житті. За висловом німців, вони означають дух кожної епохи – «цайтгайст».

Еспанський політичний філософ, Хосе Ортега-і-Гассет у своєму творі «Бунт Мас» (1930 р.) твердить, що з приходом ХХ століття витворилося нове явище т.зв. масової людини, цебто тип з «масовим інтелектом» – продукт переіндустріалізованого життя. Характерною рисою такого інтелекту, чи нової людини, є її хаотичність. Якось дивно називати такого плястичного, безхребетного типа істотою. «Воно» само не знає звідкіля вийшло, де знаходиться та кудя прямує. Але, всюди де знаходиться, «воно» носить в собі безмежний потенціал перевернути світ саме через свою кольосальну масовість. Саме тут знаходиться неймовірна сила ідей та безпосередня необхідність ідеології. Вячеслав Липинський добре зрозумів важливість ідейних вартостей у сучасному переіндустріалізованому світі, коли писав свої «Листи до братів – хліборобів» (1926 р.), де він зазначив, що «маса без ідей, без волюнтаризму, попадає в тенденції соціального фаталізму». Ідеї мобілізують маси своїми емоційно притягуючими аспектами в певну ідентичну цілість. Ідеї надають яскравий напрямок сліпій масі, подаючи вияснення, візію, систему, способи і тон у змаганні за чимсь кращим. Ідеологія є носієм певних цінностей.

Суспільство, яке не витворило в собі ознаки елементарного ідейного ґрунту, остається далі якимсь аморфним тілом, просякнутим повною інертністю, і власне тоді небезпека тоталітарного наступу стає більш дійсною. В тоталітарній системі, людина стає машиною, яка автоматично виконує функцію за наперед усталеним порядком. (Валентин Мороз добре зрозумів це явище, котре він назвав «ґвинтиком», в своєму есеї «Репортаж із Заповідника імені Берії»). Але за словами Мороза, «людина – це антипод автоматичній проґрамовості.» («Мойсей і Датан», 1969 р.).

Славний сучасний науковець, Ерик Фромм, в своїй книжці «Втеча від Волі» (1941 р.) твердить, що людині цього масового типу легше зректися своєї особистості і втопитися в привабливому тоталітарному морі, де всі відповіді є наперед виготовлені штучно сфабрикованим процесом думання. Натомість людина, яка прийняла та засвоїла певні ідеї, як аксіомні, незмінні вартості життя, бере на себе значно великий ризик тому, що збуджує, а навіть дразнить свій природний інстинкт думати про суть свого існування. Цей процес думання є невловимо небезпечним тому, що не на всі питання та й дуже рідко є готові відповіді і людина за ними мусить пильно шукати. Саме можна сказати, що життя це шукання, це постійне стремління. Словами Івана Франка – «Лиш боротись – значить жити!» (Вівере Мементо).

Отже, перед кожною раціонально думаючою людиною стоїть тонка, але чітко відмежована границя вибору: або позбутись розкошів життя й особистої ідентичности, що нею характеризується кожна жива людська істота, а саме свого імпульсу до думання, і треба зазначити, що це є легша дорога; або відважно прийняти цей життєвий бій разом з внутрішньою конфронтацією різних, часом протилежних, течій й одночасно присвоїти собі ту первісну ознаку людини – її особливий індивідуалістичний підклад ідейної творчости. Коротко, ідеї уможливлюють діяльне, чи навіть діалектичне співвідношення людини і її світу. Висновком цього всього є, що до певної міри кожна людина є свого рода ідеологом тому, що вона думає, а опісля творить ідейні вірування, вважаючи їх незмінними. Знову пригадується відоме твердження французького філософа Декарта – «Cogito, ergo sum» – «Я думаю, отже я є».

(Далі буде)

Українська молодь – на перехресті двох шляхів

Продовження

VII. Невідступна актуальність національного питання у сучасному світі та неминуча неминучість релігійности.

Це нерозривне сполучення Української Церкви з її народом становиться вичерпним виясненням, чому українські миряни, український народ, усупереч антирелігійному й антицерковному спрямуванню сучасного людства, звертається до релігії, до Церкви, шукаючи в них розв'язки для свого національного питання. Патріархальний рух – це, кінець-кінцем, нічого іншого як вислів глибокого переконання українського народу, що Українська Церква, як була, так і надалі залишиться його спасінням. Тому він і бореться за неї, бо хоче, щоб вона була дужа, дійова та така, яка була б спроможна допомогти йому визволитись, та на якій він міг би оперти своє існування. У патріархальному змаганні ми одержуємо поновне potwierдження, що народ без релігії не існує, що він її потребує. Але передусім, – що український народ хоче таки на релігії, на правдивій християнській релігії, на Христовій своїй прадідівській вірі побудувати те майбутнє, що є його віковою мрією.

Якщо сьогодні інші народи на верх своїх настанов не ставлять національно-державницької проблеми, бо та в них уже розв'язана, а на перше місце висувують питання соціального, економічного чи іншого порядку, або є пройняті імперіялістичними затіями, опираючись, притому, не на справжній релігії, але, на спотвореній, на псевдорелігії, на релігії без релігії, на облудних ідеологіях, – то через те українського народу, який ступає по лінії національно-релігійного патріотизму, не можна ніяк уважати відсталим (бо, мовляв, зайнятий проблемами, які приналежать минувшині).¹ Такий закид походить не тільки від чужих, але часто чується і між нами. Але, в дійсності, воно є навпаки: наш народ у цьому відношенні виявляється наскрізь осучасненим і авангардним. Бо, – як парадоксально це може звучати, – події й процеси, які заходять у нашому світі та в наш час, доказують недвозначно, що національне питання не тільки, що не завмерло, але, наперекір усьому, державницькі й самостійницькі стремління окремих народів, навіть найбільш примітивних і зовсім непомітних, становляться основною віссю, навколо якої кружляє наша сучасна історія, та тією динамічною силою, яка рухає вперед людську спільноту. Під час коли інші проблеми, хоча так палючі та так настирливо кидаються увічі, не є істотними або, не одиницями; а, звичайно, вони своєю присутністю ще більш визивають та підкреслюють наявну першість національно-самостійницької настанови.

Насправді національне питання та соціально-економічні проблеми є між собою цілком пов'язані. Бо так перше як і другі – це вимога людини як можливість кращого здійснення її життя; це постулат права сововоди, правди, справедливости, на яких базується співжиття людей різного походження і виду. Позбавлення правильної розв'язки однієї проблеми робить недійсними, мними та ущербленими другі розв'язки, спотворюючи, відчужуючи та поневолюючи людину. Неповна правда є неправдою, неповна справедливість є несправедливістю, соціальна рівність без національної – є теж нерівністю, уярмленням.

Насамперед конче освободити людей від великих загальних несправедливостей та великих нерівностей, а тільки згодом, одну по одній з рішучою і витривалою послідовністю, усувати менші приватні кривди. Такою великою кривдою є національне поневолення, і тому треба від нього починати. Боротьба за національне визволення не є відкиненням, ані запереченням соціального чи іншого питання, але започаткуванням і передумовою правдивої й повної розв'язки інших вагомих проблем, а передусім соціальної, якої правильне встановлення приєднується багатьох до більшого зменшення відчуження. Того відчуження, проти якого людина точить свій віковичний бій, але якого сама, своїми людськими силами, ніколи вповні не зуміла й не зможе подолати.

Що без національної свободи немає і соціальної, вказують нам промовисто ферменти та кипіння, які менш чи більш бурхливо шумять між народами й соціалістичними державами так званого «Східного Блоку». Їхньою бо справжньою турботою на їхнім властивим прагненням не є соціальна проблематика, хіба що формально й зверхньо, але – висмикнутись з-під «братньої опіки» потужного патрона. Тобто напруження до повної національної свободи.

Мабуть ніхто інший не несе так трагічного досвіду в пізнанні слушності цих стверджень як саме український народ. Він бо своїми нерозсудними, несвідомими та безсумлінними провідниками зробив фатальну непростачну помилку, хочаби в першу чергу налагодити соціальні відносини та, розсилаючи вояків додому, ділити землі, замість спершу відвойовувати батьківщину для цілого українського народу. Таким чином ми не тільки втратили національну волю, стоячи ще більш упокореними рабами, підніжками та гряззю загарбників, але нам відібрано останній кусок хліба, ми падали мільйонами під покосом косаря голодової смерті, нас придушено аж до останнього віддиху, сягаючи по нашу душу й наше серце.

Проте, ми повторимо за О. Солженіцином, який, застановляючись над пролемою народностей у Советському Союзі, пише в новому томі «Архипелаг Гулаг», що «як це дивно, але не справдились пророцтва Передового Вчення, що націоналізм зникає. У віці атома й кібернетики він чомусь розцвітає.»

Але як націоналізми набирають сьогодні особливої ваги та сильнішої напруги, так і релігійність, яку зокрема наш народ пов'язує нерозривно зі своїм життям та своїми національними змаганнями, теж далеко не становиться заблуканням у схемах назавжди минулого, виявом закостеніння у консервативних правих позиціях та шуканням союзу з співниками, протидіючими та несумісними з нашим часом, – як це могло б здаватися на перший непоглиблений погляд. Запал, з яким наш народ сьогодні звертається до релігії, надії, які покладає нині на свою Церкву, та вірність настановам, які супроводжували його досі в життєвій борні і яких він не полишає, – ставлять його в перші лави тих, хто є свідомий того, що людина, відлучуючись від джерела свого існування життя, яким є Бог, втрачає підставу рівноваги, падаючи в мерзоту відчуження, у жах розгублення, у пропасть тривоги. Релігійність та церковність нашого народу, проте, є тим нововведенням, яке є нічим іншим як тільки відкриттям та потвердженням старої та водночас завжди нової правди, що, – як жодна дозріла та свідомо людина не може в своєму житті перекреслити нестримного нахилу до потойбічного та туги за безконечним, тобто ніяк їй цілковито виключити релігію її життя. Як людина, що хоче бути справжньою людиною та могла якнайкраще й якнайповніше здійснити своє життя, – так і народи призначають себе на загибель, якщо позбавляють себе тих живиносних і благодійних сил, які знаходяться в началах релігійних та в дії Церкви.

В релігії народ висловлює свої найглибші почуття, найбільш творчі насаги та найшляхетніші ідеали, а, водночас, від неї черпає натхнення і спрямування для своїх стремлень та для своїх цілей.

Якщо сьогодні суспільні світські установи перебирають більшість побічних функцій, які колись приналежали релігії, то основного завдання, яке є сутністю Церкви, жодна держава, ані організація, ані ідеологія не заступить. А цією істотною дією, ціллю та змістом християнської Церкви є бути речником, символом, представником, тлумачем та оборонцем духовних вартостей, але передусім найвищої вартості, якою є зв'язок і співвідношення з джерелом духовости, з Богом. Як кожна поодинокі людина віднаходить у релігійній спільноті поштовх, підтримку та провід у своїй мандрівці до остаточного призначення, так і народ очікує від своєї Церкви тієї допомоги якою він зміг би оживити свої ідеали, та того дороговказу, йдучи за яким він був би спроможний завжди виправляти своє направлення та йти шляхами, які ведуть до великої перемоги. Неспокій, незадоволення, заворушення, вертіння, революції, протести, тривога, турботність та те все, чим позначається наш час, ми не можемо інакше визначити як відчайдушним розпачливим шуканням чогось кращого, повнішого, певнішого, тобто того, що сучасний світ відкидає, але без якого, в якій би формі воно не було, людина в основному не може жити. Людина підводить свій проникливий погляд, аби, по той бік історії, по той бік світу та по той бік її самої, доглядити того, що в своїх руках тримає її судьбу. Вона ж бо розуміє, що сама не зможе собі ніколи дати ради, аби дійти до кінця своїх проблем. Вона бо відчуває, що без того чогось чи когось, даремні її зусилля. Вона знає, що їй конче віднайти ті сліди, які провадять до джерел її буття. Що їй треба відшифрувати ті знаки, які вказують на змісл її існування. Що їй необхідно прояснити майбуття ясністю її мети та призначення.

Мабуть, більш аніж колись, сьогодні доходить до людини настирливий та лагідний шепіт закликів з потойбіччя, якими створительна любов пропонує людині її повний її розвиток, тобто обожествлення у Христі. Бог кличе знову людину, й людина, сліпа та напотемки, часто підсвідомо чи навіть несвідомо, оглядається, звідкиля – оцей заклик.

Людство знову повертає до Бога. Під час коли, здається, світ стає зовсім арелігійним, і маси відвертаються від Бога або взагалі не беруть Його до уваги, – в дійсності найкращі представники й найбільш кваліфіковані речники сучасності звертаються до релігії. Вони саме, а ніхто інший є найбільш висуненим проломом, найбільш безстрашним авангардом та найбільш знаменним поступом людського духа в нашому часі. Між ними й наш народ, як перший між першими. Він включається у оцей основний священний рух нашого часу – за правду, за справедливість, за свободу. Рух, який є революцією життя проти сил смерті, які нас оточують; революцією, яка є боротьбою добра проти зла; революцією, яка є революцією Бога. А це ж далеко не дає приводу, аби зневірюватись та шукати інших доріг для здійснення інших національних об'єктивів, але є певною підставою радісної надії, що ми на переможному шляху.

Проте, якщо наш народ у цьому поворотному пункті людської історії полишається надалі релігійним народом та свою долю зв'яже з дією своєї християнської Церкви, не значить, що це є вислідом заінтересованого опортунізму, чи останньою дошкою рятунку. Але звернення до релігії, до Церкви, є виявом щирої релігійної настанови та глибинного внутрішнього переконання, що, всупереч протилежним течіям і направленням сучасного світу, саме в релігії, в Церкві, знаходяться начала й підвалини для кращого завтра. При чім, це переконання посилюється історією українського народу, для якого Церква була найвірнішим прибіжищем, єдиною оборонною нездоланною твер-

д-р Степан Зошук

ЧИ ПОБЛАЖЛИВІСТЬ НА ЧАСІ?

Читаючи допис студентки, Олени Гавриленко «Чому потрібна толеранція» («Новий Шлях», 1976, ч. 24, стор. 8) приходиться сказати, що її думки є вправді ширі, але того не вистачає, щоб збагнути правду; треба ще знання, також досвіду.

Знання наших політично-суспільних справ можна і треба здобувати, читаючи лише наших світочів на цьому полі.

Ідея єдності є дуже гарна і вона є притаманна здоровим ествам-організмам: людині, як тілесно-духовому явищу, і нації, як суспільно-політичній цілості. Маємо на думці ту постійну єдність сперту на беззастережній співпраці всіх клітин тіла, чи його оруддів, отже всіх членів даного організму, будь вона анатомічно-духова цілість людини, будь суспільно-політична, нації.

Сила нації полягає, отже, на повному здоров'ю цілості (людини, нації). Те здоров'я треба плекати, воно саме не прийде; тому-то єдність всіх (клітин, людей даної спільноти) у плеканню цього здоров'я є потрібна. Щоб усунути хворі клітини, треба іноді ножа хірурга, ба й вогню. Лікар уживає не поблажливих способів, безоглядних (приписує ліки, щоб спричинити блювоти, пронос, високу гарячку і т.д.). А плекання здоров'я полягає на придержуванні стисло законів природи (біології, фізіології,...), отже приписи, які не терплять ніякої толеранції, поблажливості, терпимості, а навпаки суворох умов. В самій тямці «толерувати» криється значення: дивитись крізь пальці на щось, що не є правильним, на якесь зло. Шевченко і Франко таврують, бичують і ганьблять не так ворогів, а таки рідних земляків; за що? А за все те, що їхні нащадки й сьогодні роблять (очевидно і на щастя лише одна частина). І це поступування одної частини нашої спільноти не можна зустрічати поблажливістю (толеранцією, як Ви пишете і вимагаєте), а огнем і мечем, бо інакше занедужає цілість! А як таврує ту частину українського суспільства, отих «дядьків отечества

динею та ударною силою в боротьбі за духовне, культурне та національне життя.

Тому то виключити українську Церкву зі змагань нашого теперішнього та з перспектив нашого майбутнього, означало б позбавити наш народ дійсного джерела його життєдайности, відібрати йому необхідні наснаги, заподіяти йому велику кривду, затемнити його майбуття безнадійністю, завдати йому смертоносного удару.

Як у минулому зрада своєї віри ототожнювалась зі зрадою батьківщини, так і тепер відійти від своєї Церкви рівняється – відректись свого народу. А відкидати свою батьківщину значить не хотіти визнавати й інших ідеалів, інших вищих цінностей, а передусім приносить відвернення від спрямування до потойбічного, до релігійности, та занурення у егоїстичній матеріальності. Так тут, на місцях нашого поселення, як передусім у нашому рідному Краю, ми робимо конкретний досвід, що, хто залишається справжньою любити свою українську Церкву, той і залишається вірний своєму народу, а й, навпаки, хто любить дійсно свою батьківщину, той і відданий своїй прадідівській релігії.

(далі буде)

чужого», д-р Дмитро Донцов? Поцікавтесь, вивчіть, зглибіть всі джерела, заки Ви, подруго Гавриленко і Ваші товариші, почнете дивуватись, що батьки гніваються один на одного.

Якщо одна частина суспільства не співдіє в напрямі здоров'я нації, а з глупоти, чи за гроші ворога, підступно і потай виконує юдину роботу серед нашої спільноти, і руйнує ту єдність, то тут не може мати місця поблажливості до них!

Ідеальна співпраця полягає на чесності за собою кожного члена (в нашому тілі це клітини і оруддя, в нації це одиниці і її гурти-стани) супроти цілоти, на підпорядкуванню своїх вчинків-праці добру цілоти, посвяти для цілоти, муравлиній працьовитості для цілоти, без застережень, без сумнівів і без поблажливості.

Візьмім примір з нашого тіла: така собі білокрівка, в службі для цілоти, для збереження здоров'я цілоти, вмить діє проти всякої ослабленої клітини власного тіла, проти пристосованців, але й проти тих, що прийшли «в гостину», як заживки, (бактерії), живки (вірус), плісні, одно- і багатоклітинні галапаси, сторонні тіла і протихемічних речовин, але й проти скрайньо ворохобних клітин пістряка, які непомітно, довгий час не дають про себе знати цілості, руйнують ту цілість.

Коли б згадана білокрівка почала, з тих чи інших причин, поблажливо відноситись до явних і тайних ворогів цілоти, а так теж буває, то шкоду поносить цілість. Те саме з кожною клітиною чи оруддям нашого тіла-єства: кожна має інше завдання, але завжди з точки зору добра-здоров'я цілоти!

По сороківці, в кожного можна знайти у крові, а то і в тканих, поодинокі клітини пістряка, це ті «інакше думаючі», які юдять, то тут то там, клітини оруддів нашого тіла-єства до «нового, свободного» життя, освідомлюючи, що пора скінчити з тими обов'язками для цілоти, набридли вони, і з тою нетолеранцією, це, мовляв, доказ духової безкультурності, вічно повинуватись, то комусь, то чомусь! Давай тихцем, або під якоюсь принадною маскою, почнено «будувати нове життя»; горе тим клітинам, що дадуться звести і приймуть в комірне оті інакше думаючі клітини і почнуть з ними співдіяти! Загибель цілоти є неминуча! Пістрякову клітину називаємо у біології «анархістом» і так вона й діє в нашому тілі, потай, дуже поволі, щоб не спровокувати завчасу оборони, а ми знаємо, що те, що діє поволі, є довший час незамітне.

В організмі (людина, нація) є цілий ряд, ціла драбина, міродайностей щодо важливості, відповідальності, нагляду і наказування. Хай би клітинам печінки чи ока забаглося кермувати цілістю, отже, увійти в ділянку міродайности клітин, а чи осередків мізку, то вийде халепа для цілоти. Мізкові осередки, під умовою що вони є наскрізь здоровими, не можуть дивитись поблажливо на вибрики, ні власних клітин, ні сторонніх-зайд; вони в ту ж мить зрушують оборону: збільшують число білокрівок і висилають їх у загрожене місце, виробляють особливого рода зброю, т.зв. протитіла, підносять теплоту тіла, а з доразових заходів силоміць викидають зайд приміром пчиханням, блювотами, проносом (серливиця), кашлем, потом і сечею, при чому гине неабияке число цінних клітин власних оруддів оборони. Коли б осередки мізку (духовий провід нації) поблажливо дивились на всякі ухили, підходи явних, а ще в більшій мірі замаскованих, ворогів, прим. пістряка, то боротьба на два фронти є неминучою, що навіть найсильніший організм не витримає на довшу мету! А що допіро говорити у випадку, коли Україна, мов той великан, звалений на землю, а мільйони ліліпутів-москвинів-руських, та стільки само й власних земляків, спутали її всі рухи і всяку оборону? Там, в Україні, москвини-руські винищують доценту всяку найменшу оборону, але у т.зв. вільному світі масовий

терор є неможливий. Тому москвини-русскі діють тут скрито, підступно, непомітно, маскуючи свої затії всякими способами. Навіть, як мордували наших найчільніших духових провідників (Петлюру, Коновальця, Бандеру) то діяли підступно, щоб вина, по можності, впала прим. на жидів, на пройдисвітів і ми лише через припадок довідуємось, і то доп'ро по якомусь часі, що це була рука москвинів-руських. Смерть Бандери, Миськова і других, зараз по вчинку, хотіли скинути на бандерівців, при чому послугуються для ширення таких новин власними таки земляками, отими «дядьками отечества чужого», тобто замаскованими ворогами України, дарма, що звуть себе «українськими патріотами». Проти таких «патріотів» несміє бути ніякої поблажливости-толеранції.

Загал нашої спільноти у т.зв. вільному світі підважують підступно різними отруями, заживками, живками, і т.д. у виді різних «ідей», «ідейок» чи штучних світел. Стара така засада, про яку деякі батьки народу забувають, це «діли і пануй». Якщо, серед небезпеки, в дії проти ворога, прим. в Україні, можна було бачити лише націоналістів, то у т.зв. вільному світі, де немає отої безпосередньої небезпеки, там ворог знаходить дорогу до одної частини даного народу і підступно висуває їх на політичну арену. Йдеться про те, щоб не всі тягнули в один гуж, отже поділити їх, вкладаючи водночас в їхні уста якнебудь «ідеї» та «ідейки», аби лише не націоналістичні і в той спосіб ослабити національну єдність. Тими «ідеями-ідейками» є серед нашої спільноти соціалізми всякої масти, комунізми, марксизми, а коли ті уже не беруть, то давай «неомарксизми», а коли на цей гачок рибка не ловиться, то давай «супер-марксизми», «мега-марксизми», «християно-комунізми», соціалізми «з людським обличчям», плющоманію, Сахарово-Солженіцинську «демократію», слуг «Дажбога», різні релігійні секти, порнографічні клуби, союзу молоді «співпраці з СССР» «непередрішенців, круглостільників, масонські льожі (які діють, головню серед образованої частини суспільства), а всі вони б'ються в груди, що є «українськими патріотами», «самостійниками» і до того ще «щирими». Поділивши так нашу спільноту, при їхній допомозі, у відповідно дібрану хвилину, у особливо важливу з точки зору наших національних інтересів нагоду, пхають отих пошурмаків в різний спосіб перешкодити оздоровленню спільноти, одностайності якоїсь національної дії тощо.

Не йдеться тут про якусь дійсно будуючу ідею, йдеться тут лише, щоб були «інакше думаячими» ніж більшість, тобто націоналісти; а прибравши свої ідейки і програми у приманливі кличі, ловлять ними особливо легко нашу молодь, яка по суті є ідейна, але замало освідомлена, замало знає, і до того не має досвіду.

Тими шляхами йшла і далі йде послідовна пропаганда, головню серед нашої молоді, з метою викривити суть українського націоналізму, оплюгавити його, осмішити, підсуваючи водночас свої «ідейки», які нібито є гідними «високо культурної людини». А наші націоналістичні осередки не дали тій молоді підстав про націоналізм, про його цілі, промовчуючи навіть писання такого незрівняного світоча на полі теорії націоналізму, як Д. Донцова, які є водночас знаменитою зброєю проти явних й скритих, тих замаскованих, ворогів української нації і держави.

А життя порожнечі не знає, теж літеплих патріотизмів; в житті є «або-або», так або ні, одержимі ідеєю побідають. Сильні ідеї мають сильних прихильників, але ті ідеї треба дати, треба їх пропагувати ще настирливіше ніж це робить ворог своєю пропагандою проти них. Хто уміє сильно щось любити, той уміє і мусить вміти й сильно ненавидіти.

Проводові Юдеї, тим втаємниченим, була відома істина, а саме, коли ти хочеш заволодіти даним народом, відбери йому його віру у власну правду, у

його Бога, націю, його ідею націоналізму і тому такий завзятий наступ на нашу церкву, і на націоналізм! Наступ головню підступними способами, які треба знати на те, щоб не впасти жертвою!

Нашою провідною ідеєю було, є і має бути БОГ і УКРАЇНА, отже українська нація. Саме ці гасла є підставою українського націоналізму.

Українська молодь на українських землях, в час між двома світовими війнами, була одержима українським націоналізмом під духовим проводом Міхновського, Петлюри, Донцова, Коновальця, Бандери, Стецька та безліку інших. Там, на СУЗ москвин-руський вистріляв і вивіз у кацети тих найкращих, решту загнав у комсомол, відібрав їм їхню правду і дав їм свою московсько-руську. Там, аж по сьогоднішній день, спускає кров нашої відживаючої нації, висилаючи постійно молодь на цілини, в далекі простори Азії, заганняє в армію, до кадетів і до в'язниць і тим ослаблює силу української нації. Зате на ЗУЗ те нищення українців не було таке дощентне, хоч були великі жертви. серед таких умовин, повних небезпеки, росла й росте, сильна ідейно молодь, все слабе відпадає само.

У т.зв. вільному світі тих умов, небезпечних, немає, отже підсоння непригоже до сталення характерів, до того не видно відразу нашого ворога, бо він замаскований, всі вовки у шкурі ягнят, або в бабусиному очіпку, а мова їх шовкова, поблажлива до всякого, щоб тим облежити ворогові нищення нашої правди, а підсовування їхньої.

В такій дії, чуже оточення в країнах поселення, де той самий ворог діє й проти даних народів, очевидно теж замасковано, є облежшучими обставинами.

Джим Морей написав свого часу знамениту статтю у «Лос Енджелес Таймс» під наголовком «Вайлент Стейтс оф Америка» (січень 1970-ий рік). Він уболіває над моральним занепадом у ЗСА, головню в молоді (отже і в частини нашої молоді). Морей називає ЗСА «хатою звироднілих людей» і пише: «свободу вбито на наших очах, право вбивства є найвищим законом нашої країни, лінивість стало чеснотою, а патріотизм гріхом, заховування традицій анахронізмом і перестарілим пережитком... єдиною релігією є молодість і розгул... чесність є образою а праця у повній погорді і глузуванні, ніхто б не думав, що конституція може бути охоронним щитом для дегенерації(!). Та найважливіше – співдія з дияволом, червоною Москвою, запобігання в неї ласки, довели ЗСА до стану, близького до упадку решток демократії і свободи... Встань Америко! гукає автор, отруси з себе чужих і своїх галапасів!

У 1952-у році генерал Мек Артур говорив перед легіслатурою, у Мессе-чуссет, що у ЗСА при владі є аномальні і півнормальні... У 1970-у році в щоденнику «Америка» за 7.II. 1970, в редакційній статті читаємо: «...але все це почалося від захоплення влади волюціями, ненормальними неробами, і боягузами, нахабними гостями при величавому столі демократії, які з вдячності, за гостину, вивернули стіл на своїх наляканих і чудованих господарів».

А хто є ці гості? не трудно здогадатись; це тих гостей, у час по першій світовій війні, насилали і тепер насилають, щоб «заплющити», і заразити божевіллям ще й ті осередки нашого мізку у т.зв. вільному світі, які ще яко-таким тримаються.

Ми бачили і бачимо деякі успіхи тої упродовж останніх 55-ти літ заприскуваної блекоти обома «вибравними» народами у виді заникну здібности розпізнавати хворих від здорових клітин, шкідливих від корисних, прим. відмежовуючись від Донцова, промовчючи і скриваючи його вчення перед українською

молоддю, просовуючи водночас плющоманію і сахаро-солженіцинське лап-тьолизунство.

По чужих університетах, особливо у ЗСА, є очевидно, й такі професори, які «виховують» молодь у змислі «толеранції», «не супротивляться злу», у вільнодумстві, бо все це є нібито доказом «вищої духової культури», а молодь наша не отримавши ніяких середників відпорности, у виді нашої правди, падає жертвою ворожих нам ідей. Чому ми не подбали про те, щоб кожний студент і студентка мали в руках скрижалі українського велетня, на ціле небо вищого ніж всі талмуди Енгельса-Маркса-Леніна, нашого неперевершеного Донцова? Вороги наші не ховають творів своїх талмудистів, а розхвалюють на всі заставки такі випотинни звироднілців і тому ту примітивну літературу читає наша молодь і не знаючи нічого ліпшого, бо наші націоналістичні осередки угробили твори Донцова, визнають марксизм. Є отже «націоналісти», є «націоналістичні організації», але зі свічкою не знайдеш неперевершених, високонаукових праць д-ра Дмитра Донцова! Тут, якби змовились, Донцова, вбили мовчанкою таки наші націоналісти! То ж не диво, що так панюються серед нашої молоді примітивізм у виді талмуду трьох вище згаданих демагогів.

Націоналізм вийшов з українського народу для потреб українського народу! В українському націоналізмі знаходяться найкращі суспільні розв'язки; що може дати українському народові нужденне мудрування всяких соціалізмів або примітивні комунізми, нео-марксизми, супер-талмудизми, мега-марксизми, плющоманія чи «демократизм» тих «мудреців» в лаптях!? Ми ж бачили до чого довели молоду українську державу, постану до речі проти волі «українських» соціалістів всяких мастей, якраз оті «дядьки отечества чужого»? До того вся та соціалістично-комуністична зараза була і залишиться витвором людей, які були, є і будуть ворогами українського народу і української держави!

Яке нам діло до тих примітивних «ідей» і програм! Коли всежтаки якась частина, хоч яка вона мала, блее, помимо всього, про якісь соціалізми, неомарксизми чи талмудизми, і уже готує нам новочасного Винниченка на престіл «президента», то тим самим всі ці людці поставили себе поза дужки української спільноти, бо нашою ідеєю був, є і може бути лише Український Націоналізм з прапором, на якому золотими буквами написано БОГ і УКРАЇНА!

Націоналізм не взиває і не потребує боротьби кляс, бо всі ті кляси є незаступними частинами нації, вони співдіють між собою: Ту «боротьбу кляс» потребують наші вороги, щоб при допомозі тих вислужників вхопити владу над нашим народом, як це й сталося тому 60 літ. Нам в націоналістичному суспільстві всі стани і кляси є живими, потрібними оруддями нації, як клітини мізку, печінки, нирок і т.д. в нашому організмі-тілі! Що варта організм, навіть з найкращим мізком, коли клітини печінки проголосять диктатуру і відмовлять працювати для цілості організму-нації? Які ми були й є наївними слухаючи нісенітницю про «боротьбу кляс» чи про «диктатуру пролетаріату» і повірили в це, якраз тому, що «дядьки отечества чужого», виконуючи підшепти наших ворогів, казали нашому народові вірити в обіцянки тодішніх талмудистів! І ці самі вороги діють і сьогодні між українською спільнотою підшептуючи нашим мізковим осередкам відмежуватися від «антисемітів» Петлюри, Донцова, Бандери і мають успіх, бо ті нетямущі, як в один гуж, всі замовили, мовчанкою усмертили нашу Касандру, і... що далі сталося? Наші вороги вдерлися до нашої Трої, до душ нашої молоді! Шабес-гої є незнищимою дорогою!

До тих шабес-гоїв не можна мати ніякої поблажливості! Ніякої толеранції, дарма, що б'ються в груди і присягають, що є «щирими патріотами».

(далі буде)

Поезія · Проза

БАЙКАР ІВАН МАНИЛО

(Замість посмертної згадки)

Іван Манило-Дніпряк, уро-
дженець Запоріжчини помер у
Мілвіл, Н.Дж., ЗСА 26.12.76, на
58 році життя. Був одружений,
бездітний. Похоронений на
українському цвинтарі в Бавнд
Бруку.

Життєвий шлях Івана Мани-
ла проходив крізь важку працю
»остарбайтера« під час війни в
Німеччині, а відтак в Америці,
де прибув у 1947 р. Працював на
різних роботах по фабриках, де
підірвав своє здоров'я.

Писати почав Іван Манило
ще в Україні, а відтак не покидав
пера ні на мить на еміграції. Го-
ловним його жанром є байки,
але не бракує в нього також і
лірики, часто просякнутої сати-
рою. Його вірші є розсіпані по
багатьох журналах, а також в спів
випустити 10 збірок:

»Колючий сміх« (байки), 1946;
»Постріли з пера« (гуморески,
епіграми, пародії), 1947; »Січ і
відсіч« (байки), 1948; »Запоріж-
жя сміється« (поезії, гуморески,
епіграми, пародії), 1950; »Бай-
кар« (байки, поезії, гуморески),
1953; »Пеани і кпини« (гуморес-
ки, байки, пародії, епіграми),
1960; »Грім за зорею« (поезії, гу-
морески, байки), 1963; »Україна
сама...« (поезії, баляди, гуморес-
ки, байки, літ. жарти), 1966;
»Меч Святослава« (поезії, епі-

грами, байки), 1973; »Феномен«
(поезії, байки, гуморески, епігра-
ми, дружні жарти та ін., 1976.

З останньої збірки передру-
ковуємо деякі твори, що характе-
ризують творчість померлого
Байкаря. В умовах своєї держави
Іван Манило-Дніпряк міг був
розвинути свій творчий таланти
до великого формату, тоді коли
на чужині його творчість відбу-
валася в проміжках вільного
від праці на хліб насущний часу.
Не зважаючи на те, він увійшов
уже в літературний Парнас укра-
їнської еміграції, вкладаючи в
скарбницю української літерату-
ри чимало оригінальних, цінних
творів.

О.К.

НА ПОДВІР'Я МОЄ

ЖУРАВЛІ ПРИЛІТАЛИ

На подвір'я моє журавлі прилетіли,
Принесли мені слави й роси із Дніпра,
Принесли мені щастя й здоров'я для тіла,
Принесли мені те, що в степах не вмира...

Журавлі, журавлі! Чую рідний ваш клекіт...
Як я довго вас ждав, між чужими вмирав...
Розкажіть мені все про Вкраїну далеку,
Про моє Запоріжжя й сумний Січеслав.

Журавлі, журавлі! На яким видноколі
Я зустріну ще вас і чи стріну коли?
Пробандурили ми в придніпровому полі
Свою долю навік... Дні звитяг одгули...

ЗСА, 7 січня 1976

В СЕРЦІ У МОІМ...

(За П. Тичиною)

Якщо я десь не оспівав калину,
Якщо у вірш не ввів весняну цвіт,
Мені не ставте, друзі, у провину,
Ви, критики, в докорах не кипіть,

Як солов'я забув згадати я в пісні,
Не ремтуйте, шановні читачі,
Бо настрої були не благовісні,
А темній... Думками летючи

Над цвіттю степу, над блакиттю моря.
Я бачу світ в тривозі та імлі:
Ще ж скільки крові, скільки муки й горя
На придніпровій осяйній землі!

Тривожне ж сонце устає над нами
І дивиться на землю з-під руки.
Ще діти умирають перед нами,
В Мордовіях ще гинуть Свердловки...

В густих лісах, на чорному безкетт.
Карпатських гір я бачу кров і дим,
І кожний постріл на оцій планеті
Вистрілюється в серці у моїм.

Якщо я десь не оспівав фіялку,
Ви, критики, пробачте це мені.
Я сам, якщо признатися, – ізмалку
Любив веселі квітки весняні!

І ця любов не згасла і не вщухла...
Та серцю, що робить, скажіть мені
Кали я бачу з голоду опухлих
У придніпровій рідній стороні?

Чи ж можу я виспівувати лірично,
Як бачу перевертнів, біль і бруд?!
...І скаже критик: «Малоестетичн.
Такі »шедеври« викинути в Прут!..

*Щоб критиків послухать – це не вадить,
Але не тих, хто сам життя не зна.
Навіщо вірші утюгом ще гладить? –
Немає правди в цьому ні зерна.*

*Хай пісня буде щира і неложна,
Хай чиста правда з неї устає.
Бо на землі моїй сльозинка кожна –
Солона – в серце падає моє.*

*Якщо я десь не оспівав калину,
Якщо у вірш не ввів вишневу квітть,
Мені не ставте друзі, у провину,
Ви, Новиченки, дуже не кипіть...*

*Не можу ж про калину я співати,
Коли в колгоспах – стільки чорноти,
Коли Морозів за чавунні ґрати
Червоні запроторюють кати.*

*Бо не в собі ж я, а увесь – на людях,
Бо все моє – чи зблизька, чи здаля.
Кипить в громах земля, мов серце в грудях,
І стогне люд під скрегіт москаля!!*

ГИМН СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

*Ще не вмерла Україна
Мила, повновида,
Галушками й Пиріжками
Ворогів закида.*

*Какає та чтокає,
Чтокає та какає...
І Росія-матушка
З радости підскакує.*

*Не підскакуй, матушко,
Не радій, Росіє, –
Урожай збереш такий,
Як сама посієш!*

*Вийде-вийде черевом
Та русифікація!..
Запанує навік-віки
Українська нація!*

РЕНЕГАТАМ

*Не канадієць я ні трохи,
Не москвофілець я ніяк...
Хоч трахніть об стіну горохом,
Я – українець Ів. Дніпряк.*

*Даремно славите, панове,
Свій едмонтонський »рідний«
На кийському Полі крови
Зітнем вам голови... і край!!*

НЕ ДОПОМОЖУТЬ...

*— О, дайте їй аж десять мов
Аби запхала голову в ярмо...*

*І Україна голову в ярмо встромила,
А вирватися з нього вже несила...*

*Якщо ти сам собі не пан,
Не допоможуть Вашингтон і Ватикан*

НАД КАНЕВОМ ЗОРЯ

Зорі, зорі! Над Каневом зорі
Пропливають, мов сляво святе.
І Тарас – наш Пророк яснозорий –
Устає із могили і йде.

Він крокує відважно, широко.
Всюди чує московський галдьож:
— Что ж ти бродіш всю ноч одіноко?
Что ж ти дівушкам спать не дайош?

О, Тарасе! Вертайся, будь ласка!
Потемніла в степах хоругвов...
Дорога марксо-ленінська казка
Малоросам, мов слава й любов.

Так, ти – Велет, Пророк... Москалям же
Не докажеш свою правоту...

Рачколази-хохли не поляжуть

За твою У к р а ї н у святу!!

МРІЇ

Сіно згрібають дівчата,
Линуть лугами лелеки,
1974 Сонце – обличчя Сократа –
Мріє про щастя далеке.

Мрію і я: над лугами
Пісні покласти покоси
І доторкнутись губами
Там, де лежать твої коси...

Коси ті пахнуть степами,
Коси ті – крила лелеки...
Хай буде вічно над нами
Небо блакитне й далеке!

ЛІТЕРАТУРНИМ ЧЕКІСТАМ

Літній день схиливсь обличчям до Дніпра...
Ні, не ждять, пани-чекісти, від Манила ви добра:
Чи то Дривнич, чи Хуменна, М. Вівторок чи
Костюк, —
Вже на кожного готовий епіграмний в мене дрюк...

Я притисну літчекістів до ганебної стіни...
Нехай згинуть, Україно, твої виродки-сини!!

ОСЕЛ І ЗАЄЦЬ

Ген під калиною у лузі
Зустрілись давні друзі –
Осел і Заєць-бігунець...
— Ну, де ж літав? Ну, де скавав? —
Осел у Зайця запитав. —
Я маю мудрий рішенець:
Гайнемо, брате, на баштан,
Там кавуни і стиглі дині
Самі в рот лізуть не віднині...
Там дід старезний – не титан!
У курені, неначе в перловині...
— Мене туди заманюєш дарма,
Бо знаю: там капустоньки нема!

СВИНЯ І МЕЧ

Меч Святослава впав в калюжу,
А в ній купалася Свиня:
— Усім признатися я мушу:
З Мечем помий п'ю щодня,
Залятую боківки білі...
Мені й на власника начхать...
Не підведуться дужі й смілі!
Індиферетна наша рать!
Кнурі-хохли не йдуть до бою —
В болоті булькає наш вік...

Свиня захрюкала від болю,
Бо Меч їй череп пересік!

* * *

Таких »героїв«, кожен знає,
Стрічаєм дуже часто ми.
Чи тут, чи там у Ріднім Краї
Вони живуть і умирають
Не лицарями, а с в и н ь м и !!

ЗСА, 22 травня 1973

МОЛИТВА ЧУХРАЙНЦЯ

Дай мені соборну неньку,
Дай гарячі калачі,
А я буду потихеньку
Спати в просі на печі.
Дай пожити без мороки,
Дай безхмарні нові дні, —
Я полину в степ широкий,
Щоб поспати в бур'яні...

1974

КІНЬ ТА СВИНЯ

Свиня, вернувшись з війни,
Де не була ні в якій скруті,
Всі виставила ордени,
Мовляв, за подвиги здобуті,
Мовляв, і я уже не та —
Від орденів аж золота...
І раптом чує від Коня:
— Ти все одно – Свиня!

З ЕПІГРАМ

Галина Журба

Хоч суха, немов верба,
Ще скрипить, шумить Журба...
І на Шереха-жучка
Підняла й вона дрючка!

Мартин Задека

І не ріжуть, а він мека...
Хто ж такий? – Мартин Задека

Ікер

Хоч йому вже літ чимало,
Та ще й досі він Івась,
Любить славу він і сало:
І дівчатам каже стало:
— А до серця мого зась!

Євген Сверстюк

(Євген Сверстюк і Олексій Різників перебувають у Пермських конц-лагерях).

РЕКВІЄМ

Горській, Симоненкові

*Зовсім поруч – ви раптом впали,
Так, як краплі крові чи сліз,
А мені миготіли шпали,
А мені бовваніє ліс.
Ваші руки такі ж гарячі,
І таке ж, як було, плече.
Тільки очі так страшно зрячі,
І їх погляд наскрізь пече,
Хто потокує у млі холодній,
В темно-синій німій безодні
Хто у сірих дротах затерп.
Зирить вічністю місячний серп.
Добрі друзі, нас не минула
Чаша ця і офірний дим.
Не розвіяло, не зігнуло
І судило зійти молодим.
Ми пливемо. Я вас за рікою
Відчуваю, як рідну тінь.
Мені легше до вас рукою,
Ніж до сходів по той бік стін.
Все, що було життям і снами,
Запеклося на серці вщерть.
Тільки раптом пройшла між нами
Така давня знайома – смерть.*

Олексій Різників

*Прозорість почали втрачати дерева
Ще два дні тому, а уже сьогодні
Зелений колір бачу я вперше.
Уранці було мало, а в обід
Листки зелені всі гілляки вкрили.
Чекаю: чи отой колючий дріт
Що йде стіною, теж зазеленіє?*

За «Сучасністю»

Василь Стус

ОСТАННЯ ПІСНЯ

Ще вруняться горді Славутові кручі,
Ще синіє річки збурена гладь,
Але проминув тебе птахом летючим
Твій час, твій останній. Попереду – падь.
Ще небо глибоке, ще сонце високе,
Та серце замало грудей не пірве.
Урвались, подались прекрасні мороки,
І щось тебе кличе, і щось тебе зве.
Розкрилені висі твої пронеслися.
Попереду – прірва, і очі не мруж.
Ти бачиш розхрестя дороги? Молися!
Бо ще ти не воїн, і ще ти не муж.
Ще горбляться горді Славутові кручі,
Та сторч головою зривається світ.
Чіпляйся за кручі, як терен колючий,
Чіпляйся за кручі, як терен колючий,
За обрієм обрій, за далями далі –
Допоки напруглий не вигасне день,
Погребли тополи в глибокій печалі
Своїх калинових, вишневих пісень.
Бо вже ослонився чужинний
І гнеться в жалобі кривавий розмай.
Прощай, Україно, моя Україно,
Чужа Україно, навіки прощай.

Господи, гніву пречистого благаю.
Не май за зле.
Де не стоятиму – вистою.
Спасибі за те,
Що мале людське життя,
Хоч надією
Довжу його в віку.
Вірою туго розвію,
Щоб бути завжди таким,
Яким мене мати родила
І благословила в світи.
І добре, що не зуміла
Мене від біди вберегти.

ЗВІРСЬКІ ЗНУЩАННЯ НАД ВАСИЛЕМ СТУСОМ

*(за інформаціями Мальви Ланді і Тетяни Ходорович до
Міжнародної Амнестії, ПЕН Клубу і Людей доброї Волі)*

В січні 1977 року скінчився В. Стусові термін перебування в конц-лагерях і його мали дати на трирічне заслання згідно з рішенням Київського суду з вересня 1972 року. Він відбув своє 5-річне ув'язнення в Мордовських таборах 17 і 19 та в Пермському ВС 389/36.

Відомі російські діячки з ділянки оборони людських прав в прилозі до звернення з листопада 1976 р. до Міжнародної Амнестії ПЕН Клубів і Людей доброї Волі подають про В. Стуса наступні дані:

»Восени 1975 року В. Стуса возили до Києва (на «перевиховання»). В той час він був у дуже поганому стані (у зв'язу з виразкою шлунка). В. Стус не виявив бажання «перевиховатися», відмовився розмовляти з «катами КГБ». Його привезли назад до табору в Мордовії (ч. 17). Після наполегливих вимог і після важких шлункових кровотеч, йому зробили операцію у спеціальній лікарні (для ув'язнених) в Ленінграді (відомо, що політв'язнів у цю лікарню, яка вважається найкращою, не посилають).

В лютому 1976 року, через два місяці операції (вирізали 3/4 шлунка), його позбавили призначеного йому на шість місяців, дієтичного харчування. Це сталося після того, як В. Стус підтримав письмовою заявою вимогу П. Айрик'яна перестати блокувати його листування (подібну заяву у справі Айрик'яна склав С. Солдатов, за що його також переслідували.)

Після операції Стус дістав дозвіл на позачергову посылку. Але, коли пачка надійшла до табору, адмініс-

трація відіслала її назад, мовляв, Стус «вімовився від посылки»...

Табір ч. 17. Травень-червень 76. Самопочуття Стуса – дуже погане. Начальство запропонувало йому лягти в лікарню, однак без книжок. Заборонили також посилати додому вірші. В таких умовах Стус відмовився від лікарні, мовляв, хоч буду працювати, зате буду разом із товаришами, буду читати, писати вірші. Але йому брутально наклали ручні кайдани інші тримали Стуса, при чому йому навмисно так здавили руки, що пізніше вони його боліли майже три місяці.

Вернувшись до табору, В. Стус написав скаргу прокуророві про цю брутальну поведінку.

Після повернення з лікарні, Стусові офіційно заявили, що всі його вірші (не менше як 300) сконфіковано і знищено.

В червні 1976 року, при ліквідації табору ч. 17, у Стуса забрали ще 300 поезій (переклади з Гете, Рільке, Кіплінга)...

Стусові пред'явили (чи прочитали) акт про знищення всіх його віршів – не менше 600 (чи 800) поезій – творчість усіх років його таборового життя... Тільки від цього одного можна дістати гіпертонію...

З табору ч. 17 Стуса перевели до табору ч. 19. Тут його кожного дня обшукували, роздягали до нага, заставляли присідати...

Стус, на знак протесту, перестав ставати в ряд при переключці. За це його, важко хворого, запроторили на 14 діб до карцеру.

Товариші-співтаборовики, зане-

(Характеристика збірки Ігоря Калинця «Вогонь Купала»)

Закінчення

Остання, але дуже важлива тема в поезіях Калинця є смерть. Калинець не є песимістом, та він не надто описує трагічні або сумні події в своїх творах. Все ж таки він описує смерть в дев'яти із тридцять-п'ятьох віршів у збірці «Вогонь Купала». Більш часто він висловлює ідею, що смерть є потрібна, щоби старе уступилося перед новим:

*»Безодня вічності ковтає вічно скарби:
пішли на дно ткалі, й різьбарі«
(»Цвинтар«) ³²*

Але Калинець також уважає, що смерть не виборна: кожного чекає смерть, навіть славних людей.

*»Найвища могила найдорожчий забрала прах.«
(»Залізні стовпи«) ³³*

Три вірші, під заголовками «Цвинтар», «Смерть Підкови» та Смерть козака» носять смерть як свої теми, із висловом ідеї, що смерть неминуча й безсторонна. ³⁴

Вірш, яким Калинець сам описує свою збірку є «Вогонь Купала». Калинець в нім прославляє вогонь-сонце, пишучи «Молимося вогню, первісному богу гордих»³⁵; продовжує ідеєю, що все залежить від вогню:

*»Хто не втримає ритму, рівноваги, опори —
назавтра попелом крізь землю ростиме.« ³⁶*

покоєні його життям, писали заяви прокуророві, зверталися до представників КГБ, відповідальних за табір із проханням скасувати Стусові карцер... Позитивної відповіді не одержали. Вони робили також заходи перед начальством табору, щоб, якщо не можна скасувати карцер (ШІЗО), то бодай, враховуючи, що Стус перейшов операцію, не позбавляти його необхідного для нього харчування. Просили хоч видати йому постіль (!). Хоч трохи поліпшити харчування (не тримати його на карцерній пайці). На всі ці заходи – була відмовна відповідь. Тоді на знак протесту, Солдатов, Пенсон, Хейфіц і Юзкевич проголосили часткову голодівку (відмовилися від гарячої страви). Ця голодівка тривала чотири дні.

4-го серпня 1976 року В. Стус, у

дуже важкому стані (після операції, яку перейшов взимку й після двох тижнів карцеру, з якого вийшов 2-го липня) був примушений проголосити голодівку. Його вимоги: 1. Повернути, забрані у нього під час останніх обшуків, написані в таборі вірші – не менше 300 поем – творів В. Стуса і не менше 300 поем – перекладів віршів Гете, Рільке, Кіплінга й ін., переложених Стусом. 2. Дати йому можливість творчо працювати (Стус пише вірші, під сучасну пору перекладає Рільке). 3. Анулювати обмеження листування (кореспонденцію на ім'я Стуса затримують, не віддають йому; конфіскують листи, вислані ним).

На знак солідарності із Стусом голодували 4-го серпня вірменин Маркасян і росіянин Солдатов.

Тут знова бачимо зв'язок вогню-смерти: хто не піде в парі з вогнем буде ним знищений. Дуже цікавим є контраст в першій рядку, де бачимо слова ритм і рівновага, які показують спокій і лагідність, в парі із словом опора, цілком інакше поняття бурливості. Саме слово ритм пригадує нам знова музику, яка часто знаходиться в поезіях Калинця. Також пізнаємо, що Калинець звернений до минулого:

*»що папороть серця запалює покликом предків«*³⁷

Папороть, символ щастя і знання, буде запалений «покликом предків».

»В ту надзвичайну ніч дерева переходять з місця на місце і, шелестячи листям, розмовляють із собою. Розмовляють тоді тварини й усі рослини взагалі.«³⁸ Вживаючи цю ідею, Калинець наповнив свою збірку «Вогонь Купала» багатими метафорами, алегоріями, персоніфікаціями та алітерацією:

*»Спить моєї доні рожевий возик«
(»Колискова«)*³⁹

В цій жеж поемі ми також бачимо тісний зв'язок з природою:

*»спить... царством кроту,
забрижаний... сонячної бронзи...
...кропилом дощу покропленій...«*⁴⁰

Таким цікавим способом поет описує спання його доні: він висловлює ніби її возик спить, коли маємо розуміти, що то вона спить.

Я вже висловив свою думку, що Калинець бо молодий поет, ще не вироблений (в збірці «Вогонь Купала»). Це виявляється у його шуканню форм та стилів у багатьох віршах. Часто він вживає повторення: в поемах «Панно», «Вогонь Купала», «Несеш у брунатному тілі», «Інна», «Сад» та «Вітер». Не все це повторення йому вдається, як наприклад повторення першої стрічки «Вітру» при кінці вірша нічого віршові не дає.⁴¹

Але володіння літературними й поетичними методами перемагає недотягнення в інших категоріях.

*»Ми ще повернемося під вільху вільх,
у вир вітрів, відваги і натхнення.«
(»Повернення«)*⁴²

*»Розбуяна орда празілля і буй-трав
вже залива по обрії чорнозем,
над нею сонце – степовий тиран –
обточує мечі від зимових корозій.«
(»Повернення«)*⁴³

*»Розбісвся вітер віником віхол«
(»Під Новий Рік«)*⁴⁴

*»...іде до калини свататися місяць«
(»Свято«)*⁴⁵

Прекрасне володіння мовою є характеристикою Калинця: мова служить йому, а не навпаки.

*»Місяця диню й сузір винограду«
(»Містечко«)*⁴⁶

*»Шаленіє тройзілля, труйзілля по наших венах.«
(»Музика«)*⁴⁷

*»За один поцілунок сплачуєм вічну ренту
білогрекою місяцю і золотим небесам«
(»Марійка«)*⁴⁸

*»І я згоряю смолоскипом
Який ніщо не освітив.«
(»Ночі«) 49*

Тут ми помічаємо певний песимізм автора. Цей песимізм знаходиться усяди: у перейнятті автором темою смерті, у сумних описах природних явищ або щоденних речей. Але автор інколи затримує рівновагу оптимістичними поглядами в деяких віршах.

*»щоб...
..через найчорніше тисячоліття
наші нащадки народились.«
(»Килими«) 50*

Тут бачимо конфлікт між песимізмом та оптимізмом автора. А в наступній цитаті виявляється чистий оптимізм:

*»А потім понесеш в очах,
в зіницях,
радість неугасиму,
...
що дав нам сподівання сина.«
(»Я радо йду у твої полон«) 51*

А наступне про місто Львів:

*»Себе і прапор він подарував місту.
місту розгніваних ЛЕВІВ.«
(»Драматичний фінал«) 52*

Як вже згадувалось, Калинець наслідував деяких поетів, своїх попередників. Між ними був і Євген Плужник, який старався висловити якнайбільше у найменшій кількості слів. Ось Калинець:

*»Я пригадав. Той вечір. Ми.
Вона і ви. І я надвоє.«
(»Інна«) 53*

Калинець, як і всі його сучасники-письменники-шестидесятники, дуже шанує Шевченка. Про нього він написав вірш «Залізні стовпи», саме про той епізод в якому малий Шевченко вирушає в світ шукати за тими стовпами які підпирають небо. Калинець описує цей епізод символічно, так що читачеві здається, що такі «залізні стовпи» справді існують. Калинець є переконаний, що для Шевченка ці стовпи таки були реальні. Ідея, що ці стовпи виростають із могил викликає думку, що так як душі померлих ідуть до неба, так і ті стовпи:

*»...які з п'єдесталів могил
виростають, щоб купол неба підперти« 54*

а також:

»стояли оперті на традиції скорбних могил« 55

Зворушуючий некролог Шевченкові Калинець подав такими словами:

*»Він вийшов Тарасиком, щоб бути
надвечір назад,
а вернувся апостолом з бунтарською
бородою.
До залізних стовпів він імперію,
як каземат,
міряв етапними милями немилосердно довго.« 56*

Калинець також керує сатирою:

*»Містечко з чашами золотих калабань«
(»Містечко«) ⁵⁷*

Ми розуміємо, що автор має на думці «золотих бань».

У Калинця тема любови не дуже приємна, а радше сумна. В поемах «Інна», «Марійка», «Три казки» та «Ми бігли» поет висловлює гіркість або недовір'я до любови. Щоправда, деколи він згадує в приємних тонах про любов, як наприклад у вірші «Я радо йду у твій полон», але в більшості це тема для авора чорна. Ось як він описує ідею сексуальних зустрічей-оргій у поемі «Палка ніч»⁵⁸. Тут мова не про чисту любов, але про ті вуличні зустрічі за гроші, або за хвилину приємності:

*»Медом кохання гусли очі, як соти,
І пазух шукали парубки негречно.«⁵⁹*

Доволі грубо він описує «танець жаги». А далі:

*»У ту ніч ласки спрагли жінки прохали,
паленіли дівчатам від сорому лиця.«⁶⁰*

Вислів «спрагли жінки» які прохають «ласки» описує дії розпусниць під час тої «палкої ночі». І кінчає Калинець такими рядками:

*»Заздрісний місяць зеленим двогтем
всі ворота в селі у ту ніч обмазав.«⁶¹*

Тут Калинець передає нам думку, що ця дійсність є така поширена, що лишається тільки місяцеві бути заздрісним.

Калинець молодий поет. Він має підставу стати одним із найкращих українських поетів найновішої доби. Все це буде залежати від того чи він буде мати змогу вільно працювати. Калинець сам це пізнав коли він написав у поемі «Вогонь Купала»

*»Хто не втримає ритму, рівноваги, опори —
назавтра попелом крізь землю ростиме.«⁶²*

Чи Калинець втримає той ритм, ту рівновагу, той опір? Мені здається, що навіть як він це не втримає, завтра він не залишиться попелом, але що він уже збудував свій «залізний стовп», яким підтримує «Вітчизну».

32. «Цвинтар», Там же, ст. 37.

33. «Залізні стовпи», Там же, ст. 17.

34. Калинець, Там же, сс. 22, 23, 37.

35. «Вогонь Купала», Там же, ст. 39.

36. Там же.

37. Там же.

38. Білецький, як вище, сс. 106-107.

39. «Колискова», Калинець, як вище., ст. 35

40. Там же.

41. «Вітер», Там же, ст. 11.

42. «Повернення», Там же, ст. 42.

43. Там же.

44. «Під Новий Рік», Там же, ст. 41.

45. «Свято», Там же, ст. 36.

46. «Містечко», Там же, ст. 43.

47. «Музика», Там же, ст. 32.

48. «Марійка», Там же, ст. 31.

49. «Ночі», Там же, ст. 26.

50. «Килими», Там же, ст. 20.

51. «Я радо йду у твій полон», Там же, ст. 20.

52. «Драматичний фінал», Там же, ст. 24.

53. «Інна», Там же, ст. 27.

54. «Залізні стовпи», Там же, ст. 17.

55. Там же.

56. Там же.

57. «Містечко», Там же, ст. 43.

58. «Палка ніч», Там же, ст. 33.

59. Там же.

60. Там же.

61. Там же.

62. «Вогонь Купала», Там же, ст. 39.

Бібліографія

1. Білецький, д-р. Леонід, «Історія Української Літератури», Українське Церковне Видавництво в Авґсбурзі, Авґсбург, 1947.

2. Калинець, Ігор, «Вогонь Купала», Смолоскип, Болтимор, 1975.

3. Кравців, Богдан, упор., «Шістдесят поетів шістдесятих років», Пролог, Нью-Йорк, 1967.

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненко-Давидович

(Продовження з ч. 131)

Рахувати, рахуватися, числити, числитися, уважати

Ще й досі трапляються такі вислови: «Я *рахую*, що так робити не можна»; «З тим треба *числитися*», – а в одній районній газеті було надруковано навіть таке: «Доярка Петрушак стоїть у колгоспі на *доброму рахунку*». Усі ці вислови неправильні, бо дієслова *рахувати*, *рахуватися*, *числити*, *числитися* та іменник *рахунок* означають тільки математичні поняття: «А було колись так, що люди не знали, як *рахувати* час» (М. Коцюбинський); «Легше з ведмедем борюкатися, ніж з паном *рахуватися*» (прислів'я); «Герман сам видавав слугам усе по *рахунку*» (І. Франко); «Бабуся шептала молитву, а я, приклянувши і спираючись ліктями на її колінах, *числила* морщинки, що повклидалися над її очима» (М. Коцюбинський); «Центральне бюро обліку втрат діючої армії сповіщало, що командир танка Юрій Васильович Запара *числиться* в списку зниклих безвісти» (О. Донченко). У деяких південно-західних говорах дієсловам *числити*, *числитися* надається значення «уважати, сподіватися, покладатися»: «Я задумав видавати місячник літературний... Я знаю твоє гарне перо, чи можу на тебе *числити* в тім ділі?» (І. Франко); «Тяжко з батьком не *числитись*, тяжко й матір... не любити» (Н. Кобринська), – але в сучасній українській літературній мові цього не допускається: «Вона *сподівалася*, що Марина почне говорити перша, а дівчина все мовчала» (В. Собко); «Тепер я можу вам порадити не поспішати і не дуже *покладатися* на нас» (І. Кочерга); «*Уважайте*, що я вам не давала руки» (Л. Українка).

До дієслів *рахувати*, *числити* є ще в нашій мові синонім *лічити*: «Де гроші *лічать*, там не пхайся» (М. Номис), від якого походять іменники *лічба* («Он бачиш поза зорями ще зорі... нема їм *лічби*», – Г. Барвінок) та *лічильник* («У напруженій тиші чітко цокотіли *лічильники* кенотронного апарата», – Я. Баш) і прикметник *лічильний* (*лічильна* машина. – Українсько-російський словник АН УРСР).

З цього випливає, що в перших фразах треба було написати так: «Я *вважаю*»; «На це треба *вважати*»; «Про доярку Петрушак *іде* в колгоспі *добра слава*» (або «Доярка Петрушак *має* в колгоспі *добру славу*»).

Розглагольствувати й просторікувати, просторікати, патякати, теревенити, балабонити, талалаїти

Досить часто натрапляємо в газетних статтях на дієслово *розглагольствувати*: «Тут треба не *розглагольствувати* про несприятливі умови, а й діло робити».

Яка потреба в цьому важкому старослов'янізмі, коли є природні, зрозумілі українські слова *просторікувати, просторікати*: «Годі *просторікувати*» (М. Номис); «Пишається, неначе пан, і *просторікає* заходився» (Л. Глібов); «Що мені вітер, що мені хвиля, – добродушно *просторікував* Шандор» (О. Гончар). Нема ніякої потреби, тим більше, що такі, не до речі вжиті, старослов'янізми віддаляють мову газети від живого мовлення народу, де напевно сказали б: «Тут треба не *просторікувати* (або не *патякати, не теревенити, не балабонити, не талалайти*) про несприятливі умови, а – діло робити».

Розташуватися, розміститися, отаборитись, стояти, лежати

Помилково думають ті, хто вважає, ніби українські слова *розташуватися, розташований* цілком відповідають російським *расположиться, расположенный*, і кажуть: «Наш завод *розташований* неподалеку від залізниці»; «Місто Одеса *розташоване* на березі Чорного моря».

Дієслово *розташуватись* означає «тимчасово розміститися, стати, отаборитися»; до того ж воно стосується тільки людей, людського колективу, а не будівель, міст тощо: «Біля села була невелика станційка, де *розташувався* штаб полку» (О. Досвітній); «Що ти *розташувався* тут, як на базарі?» (з живих уст). В інших випадках треба вдаватися до дієслів *розміщатися, розмістити*: («Він розстебнув портфель і вийняв кілька записних книжок, блокнотів і довгих аркушів паперу. Це все він *розмістив* на своїх колінах». – О. Іваненко) *розміщатися, розміститися* («Нлуб *розмістився* в колишньому будинку пана пристава». – А. Шиян), *отаборитися* («От цар і *отаборився* над морем». – казка), *стояти* («Село Келеберда *стоїть* на лівому березі Дніпра». – Ю. Яновський), *лежали* («Перед ним *лежав* на десятки кілометрів рівний степ». – П. Панч).

Розуміється, і в перших двох фразах треба було написати: «завод *стоїть* недалеко від залізниці»; «Місто Одеса *лежить* (чи *розкинулось*) на березі...»

Співпадати й збігатися, сходитись, зійтись

«Моя точка зору не *співпадає* з думкою моїх колег», – читаємо в одній дисертації, де науковий працівник забув або не знав, що дієслова *співпадати* нема в українській мові, це калька з російського – *совпадать*. Натомість у нашій мові є слова, що цілком відповідають значенням цього російського слова: *збігатися* («Найближчий розгляд показує, що погляди Маркса і Енгельса на державу та її відмирання цілком *збігаються*», – переклад з творів В. І. Леніна), *сходитись* («Дивувались трохи, що слова проповіді і вчинки батющини не зовсім *сходяться* якось» – М. Ноцюбинський), *зійтись* («От бачиш, се випадок нещасливий, – він мовив навмання, не знав, що вигад *зійдеться* з правдою». – Л. Українка).

Цих слів і слід додержуватись, замість того щоб творити без усякої потреби нові слова на кшталт «*співпадати*».

Терпіти (потерпіти), страждати (постраждати), зазнавати (зазнати)

Дієслову *терпіти (потерпіти)* надають іноді більшого функціонального значення, ніж те випливає з мовної традиції: «Україна дуже *потерпіла* під час

німецько-фашистівської навали». А тим часом це дієслово означає лиш «виявити терпіння протягом певного часу». «Поживемо ще, *потерпимо* ще за гріхи наші на сім світі» (Г. Квітка-Основ'яненко); «*Потерпіть* мамо, ще трохи». (П. Мирний). Як відповідники до російського дієслова *потерпеть* у значенні «зазнати болю, страждання, муки»: є такі слова в українській мові: *страждати* (*постраждати*) («Мій дорогий, коли б ти знав, як тяжко мені, що ти за мене *постраждав*». – Л. Українка), *зазнавати* (*зазнати*) «Наші діди *зазнали* біди, наші внуки *зазнають* муки». – М. Номис; «Багато горя *зазнала* моя Саша, а тут іще я роблю їй боляче». – А. Шиян. Цих дієслів і треба додержуватись залежно від тексту: «Україна дуже *постраждала* під час німецько-фашистівської навали»; «Тяжких мук *зазнали* наші люди в німецькій неволі».

Тіснути, муляти, мулити, трудіти, душити, давити

«*Тиснуть* гостроносі чоботи останньої моди», – читаємо в одному сучасному художньому творі. Але українська класика й народне мовлення надавали дієслову *тиснути* іншого значення: «А сам же *тисну* ніж у жмені, – аж пальці заклакли» (М. Коцюбинський); «Троянці сильно насупали і *тиснули* своїх врагів» (І. Котляревський); «Свій своєму лиха не мислить: як побачить на сухому, то в болото *тисне*». (М. Номис). Коли ж дошкуляє вуття, одяг тощо, тоді наша класика й народне мовлення вживають дієслів *муляти*, *мулити*, *трудити*, *душити*, *давити*: «*Муляє* чобіт» (Словник Б. Грінченка); «Старий дедалі все старів, горбатів; частіше жалівся: то те болить, то те *трудить*» (П. Мирний); «Комір *душить* (*давить* *шию*)» (Словник за редакцією А. Кримського). Тож і в фразі з сучасного художнього твору треба було написати: «*Муляють* (*мулять*) гостроносі чоботи...»

Трапитися, статися, скоїтися, зчинитися, учинитися

У сучасній художній літературі, а звідси й у публіцистиці та діловій мові дієслово *трапитися* має тенденцію поширюватися, переходячи за свої значеннєві межі й поглинаючи інші потрібні дієслова. Кажуть і пишуть, наприклад: «Учора з моїм братом *трапилася* біда – попав на вулиці під автомашину», – хоч тут куди більше підходили б слова: *сталася*, *скоїлася*, *зчинилася*, *учинилася* біда (або *сталось* і т. ін. лихо).

У нашій класичній літературі й живому народному мовленні дієслова *траплятися*, *трапитися* стоять звичайно тоді, коли хочуть висловити дію, неозначену в часі, коли щось відбувалося чи відбулось у досить віддаленому часі: «Наталці *траплялись* женихи» (І. Котляревський); «*Трапляється*, часом тихенько заплаче» (Т. Шевченко); «На віку, як на довгій ниві, всього *трапляється*: і кукіль, і пшениця» (прислів'я).

Там же, де якась подія, а надто якесь лихо відбулись не так давно, де вони мають виразніший щодо часу характер, – треба шукати інших підходящих слів: *статися* («Жінка занедужала. Не знаємо, що з нею й *сталось*». – П. Мирний); «Не так *сталось*, як гадалось». – Приповідка), *скоїтися* («Що там *скоїлося* вчора межі вами, що Олександра прибігла до нас, мов несамовита?» – М. Коцюбинський), *зчинитися* («Тут гримнув залп, *зчинилося* таке, мов буря всіх крилом своїм торкнула». – П. Тичина), *учинитися* («Скажіть мені, будь ласка, що тут *учинилося*?» – П. Мирний).

Улаштувати, залагодити, заладнати, поладнати, полагодити

Таку саму тенденцію поширюватися й поглинати інші потрібні слова виявляє дієслово *влаштувати*, надто коли воно буває пов'язане в реченні з іменником *справа*: «Коли *влаштуую* всі *справи*, тоді й прийду додому». Дієслово *влаштувати* відповідає російському *устроить*: «Стефан Потоцький часто *влаштовував* урочисті бенкети й полювання» (З. Тулуб); «Заремба *влаштував* її з допомогою Ковіньки в конторі депо» (О. Донченко). Коли ж ідеться про *справи*, то краще користуватись дієсловами: *залагодити* («Мені байдуже, як він *залагодить справу*». – М. Коцюбинський), *заладнати* («Це треба *заладнати*, бо доки ви будете дурниці витівати, а я – дивитися!» – переклад М. Рилського), *поладнати* («Ну, звісно, щодо грошових справ, то ми з Вами якось *поладнаємо*, коли я буду в Чернігові». – М. Коцюбинський), *полагодити* («*Справу* свою завтра *полагодите*, а тепер їдьте зі мною на весілля». – О. Маковей).

Уявляти, являти, бути, уява уявлення

«А що *уявляє* собою це явище – випадок чи закономірність?» – іноді кажуть помилково, замість правильного: «А що *це* за явище?», «А що *являє* собою (або *становить*) це явище?»

Уявляти собі щось може тільки людина внаслідок діяльності її мозку, яку ми називаємо *уявою*; а продуктом уяви є уявлення про щось чи про когось: «В Настусі дуже зарані розвилась *уява* та мрійність» (І. Нечуй-Левицький); «Не мав Бородавка жодного *уявлення* про тактику і стратегію» (З. Тулуб). Тому й кажемо: «Наша *уява* не може ще охопити сьогодні всієї величі майбутніх міжпланетних польотів», – але: «Мій дід не мав ніякого *уявлення* не то що про космічний корабель, а навіть про звичайний літак». Сказати: «Дід не мав *уяви*» – не можна, бо *уява* в нього була, тільки вона не створила *уявлення* про літак.

Ходить, мова мовиться, мовитись, річ у тім, ітися (ідеться), у тім сила

За польською мовою, подекуди, надто в південно-західних говорах України, кажуть: «Тут *ходить* не о (про) волю, а о (про) мус». Нема потреби запозичати з інших мов слова, коли є свої, українські: *мова мовиться* («Батько промовив ті слова так спокійно, наче *мова мовилася* про когось іншого, а не про нього». – І. Нечуй-Левицький), *мовитись* («Тут, бачите, *мовиться* ось про що». – з живих уст), *річ у тім* («Не в *тім річ*, що в хаті піч, то біда, як нема». – М. Номис), *ідеться* («Тут *ідеться*, чи додому вернеться». – з живих уст), *у тім сила* («Не в *тім сила*, що кобила сига, а в тім, що не везе». – приказна).

(далі буде)

Польські зазіхання на Україну

(Примітки до статті п. Єнджея Ґетриха під наголовком «Русіні».)

Др. Р. Мазурок

У своїй 30-сторінковій статті «Русіні», поміщеній в лондонському польськомовному журналі «Опока» з лютого 1976 р., автор висуває програму і концепцію у відношенні до «руської» людности червенської землі і взагалі до земель західної України, які то він називає давними польськими полуднево-східними землями. Людности цих же земель він не визнає українською і пропонує їй, щоб вона зірвала з Києвом і Україною, перестала уважати себе за один народ з наддніпрянськими українцями та стала окремим, політично на Польщу спертим руським народом на Червенській Русі, територіально обмеженим до земель над Дністром і у підніжжя Карпат, а саме народом такого масштабу, як напр. словаки в Чехословаччині чи словени в Югославії. В користь цієї ж людности автор посувається ще далше. Крім заховання рідної мови, яка мала б стати одною з польських народних мов, крім відродження греко-католицької церкви, яка у ширшому понятті мала б бути частиною польського Костьола, крім власного шкільництва, а навіть університету, крім власної літератури, преси, театру, радія, фільму, телевізії і т.п., передбачує навіть право на встановлення деяких військових формацій, в яких вживалось би «руської» мови, плекались би «руський» дух і відрубні традиції.

Очевидно, що пан редактор Єнджей Ґетрих може західним українцям, чи так, як він воліє, русинам це чи інше пропонувати. Виступати з власною концепцією ніхто йому заборонити не може і не хоче. Моє заперечення відноситься тільки і виключно до її обґрунтування, яке, на жаль, в численних випадках не покривається з історичною дійсністю і з яким, в ім'я правди, аж ніяк погодитися не можна.

1. «Русіні» чи українці.

Вже сам заголовок цієї ж статті, «Русіні», мусить бути для українців принаймні несмачним, так як несмачними або й образливими є для поляків назви мазури чи ляхи, або для німців – шваби, чи для росіян – москалі.

Назва «русин» в засаді не образлива, виводиться від Київської Русі, але від того часу, як беззаконно прийняли її в дещо зміненій формі москвини, народ, йменований автором русинами, називає себе українцями, а заселену ним землю – Україною.

Виникнення назви Україна не датується кінцем XVIII ст. і не в'яжеться з ідеєю Яна Потоцького (1761-1815) про зорганізування окремого народу під назвою Україна, як це гадає автор статті. Така ідея була зайвою, бо такий народ існував уже надовго перед Яном Потоцьким.

Назва «Україна» вперше згадується в Іпатському літописі під 1187 р. і стосується Переяславської землі. Пізніше під 1213 р. ця назва поширюється на Пониззя та інші прикордонні землі Південно-Західної Русі, а під кінець XVI і з початком XVII ст. – і на означення цілої національної території. Про це свідчать не тільки українські історичні джерела, але теж і численні іноземні документи. Ось для прикладу:

Терміну «Україна» вживають у своїх універсалах і зверненнях польські королі Стефан Баторій (1580 р.) і Зигмунт III Ваза (1618 р.).

Дальше, назву «Україна» або «український» стрічаємо: у творі французького інженера Боплана «Опис України» та на його картографічній мапі, виданій в

другій половині XVII ст. і на російській карті «Чертежь Украинскимъ і Черкаскимъ громадъ от Москви до Крыма», складеній в XVII ст., у звіті шведського дипломата Велінга, який в 1657 р. оформлює в Чигирині умову поміж Богданом Хмельницьким а Карлом X Густавом; в «Історії Карла XII», написаній в 1731 р. французьким письменником Вольтером; в першій німецькомовній «Історії України і українських козаків» опрацьованій в 1796 р. австрійським істориком Енгелем; в книжці німецького антрополога Коля з 1841 р. під наголовком «Україна»; у виданій в 1845 р. збірці перекладів українських народних пісень «Поетична Україна», автором якої був німецький письменник і славіст Ф. Боденштедт.

Назва «Лівобережна і Правобережна Україна» з'являється в історичних джерелах після Андрусівського перемир'я між Росією а Польщею в 1667 р.

Хоч пізніше з утратою української державности царське правительство, надавши в 30-тих роках XVIII ст. Україні офіційну назву «Малоросія», забороняє вживати назви «Україна», та ця ж остання не тільки що зберігається, але й поширюється. Остаточне її закріплення наступає в проголошенні самостійности Української Держави (22.1.1918 р.), Західньо-Української Народної Республіки (1.11.1918 р.) і Карпатської України (15.3.1939 р.).

2. Справа польсько-українського кордону.

Автор статті «Русіні» в цій хвилі не висуває програми ревізії польсько-советського кордону, а це тому, що сучасне положення Польщі не дозволяє зайняти становище, яке Советська Росія могла б оцінити ворожим актом. Однак він вважає ці в користь Советського Союзу в 1939 р. втрачені землі частиною Польщі й рахує на їх поворот в межі польської держави. Хоч Росія сьогодні не має охоти зрікатись Львова і Вільна, то – продовжує автор далше – це не означає, що в ім'я справедливости вона не буде колись готова їх зректись в користь Польщі. Отже включення українського або литовського міста в межі польської держави визнає автор чомусь справедливим.

Автор слушно завважує, що Росія згвалтувала ризький трактат з 1921 р., але не буде брехнею коли скажемо, що й сам трактат був польсько-російським гвалтом над народами Литви, Білорусі і України (Литва втратила частину своїх етнічних земель в користь Польщі, а землями Білорусі й України Росія і Польща «по-братньому» поділились). Щоправда під Польщу попавші західні області Білорусі та України знайшлись в дещо кориснішому політичному положенні ніж ті під советською дійсністю, але господарем на своїй землі так західні білоруси як і західні українці не були. Польща врятувала в 1921 р. ці області перед комунізмом дослівно так само, як Советський Союз врятував у 1939 р. половину Польської Річипосполитої перед гітлеризмом.

Лінію Керзона, яка з деякими відхиленнями в користь Польщі лягла підставою сучасного польсько-советського кордону, автор називає задумом і винаходом Англії. Це адже ця сама лінія, яку то Верховна Рада Антанти 8 грудня 1919 р. визнала східнім кордоном Польщі, а міністер закордонних справ Великобританії, Керзон, на підставі досліджень встановив, що польські поселення на Сході кінчаються по лінії через Гродно – Ялівку – Немирів – Брест-Литовськ – Дорогуськ – Устлуг – Крилів і далі на Південний захід майже прямою на Схід від Перемишля до Карпат. Якщо Лемківщина та Холмщина і частинно українське Підляшшя залишилось по західній боці згаданої лінії, то Керзона аж ніяк не можна підозрівати про антипольську діяльність. Туга українців за Перемишлем чи Холмом мабуть не менша як туга поляків за Львовом (Холм це ж ровесник Львова, оба городи це ж діло Галицько-Волинського короля Данила).

3. Про формальні, моральні та історичні «права» Польщі на українські землі.

За автором статті, до ревізії сучасного польсько-советського кордону уповноважнює Польщу не тільки формальне право, тобто ризький мирний договір з 1921 р. та його підтвердження угодою Сікорські-Сталін з 1941 р., але й право моральне, право історичне, яке випливає з цього, що втрачені 1939 р. землі є нібито споконвічною складовою частиною батьківщини поляків. 600-літня безперервна приналежність цих земель до Польщі дає їй моральне право на включення їх в межі своєї держави навіть тоді, коли б в основу цього ж права лягли загарбання і несправедливості, бо на загарбаній землі виростає нове життя, а нові покоління не поносять вини за це, що зробили їх батьки.

За інтерпретацією автора, Ірландія ще й сьогодні повинна б бути частиною Англії, Альжир – частиною Франції, Болгарія – частиною Туреччини, а Польща – частинами Німеччини, Росії і Австроугорщини, бо ж протягом століть було виростало там нове життя, а німці, росіяни чи австрійці першої чвертини ХХ ст. не були винні цьому, що були зробили їх батьки в останній чвертині ХІХ ст. Далше, не без життя залишаються й українські землі. Було б справеливим життя не руйнувати, щоб на його місці насадити нове польське життя?

За рахунком історії приналежність українських західних земель до Польщі тривала не 600, а 347 літ і не була вона безперервною. В часи 126-літньої польської бездержавности (1795-1921) землі ці Польщі фізично належати не могли. Теж після смерті Казимира Великого в 1370 р. Галичина перейшла під владу Угорщини. Правив нею «Божою милістю пан і дідич Руської землі» Владислав Опольський, намісник угорського короля Людвина, що мав власну державну печатку з гербом, власний уряд та карбував власну монету. І саме він заснував латинські єпископства в Галичі, Перемишлі, Холмі і Володимирі, а не поляки, як автор собі цього бажає.

Не можна теж беззастережно прийняти твердження автора, що Польща одержала українські землі через династичне спадкоємство, через акт добровільної унії та якоюсь там іншою мирною дорогою при ентузіазмом сповненій підтримці органів, що репрезентували українську місцеву людність.

Є правдою, що Польща захопила Галицьку землю уперше вже в 1349 р., Західну Волинь – в 1377 р. а Північну Буковину десь під кінець ХІV ст. За Люблінською унією 1569 р. уся Волинь, Брацлавщина, Київщина, Переяславщина а також і Підляшшя перейшли під владу Польщі. Унія ця одначе аж так добровільною ніколи й не була. Використавши поразку Литви під час Лівонської війни проти Росії, Сігізмунд ІІ Август скликав 1569 р. в Люблині спільний литовсько-польський сейм, на якому керівна верхівка литовських магнатів змушена була погодитись на об'єднання з Польщею і віддати їй вищезгадані українські землі, що були неабияким ударом так по Литві як і по Україні. Литва втратила самостійність, а Україна – усі привілеї, які посідала в об'єднанні з Литвою. Польські магнати і шляхта насильно захопили на Україні величезні земельні володіння та встановили жорстокий соціальний, національний і релігійний гніт.

Гнів і опір місцевої людности, тобто українського народу проти польського свавілля у формі майже безперервних селянсько-козацьких повстань (Косинського 1591-1593, Наливайка 1594-1596, Жмайла 1625, Сулими 1635, Павлюка 1637, Острянина 1638, Гуні 1638, Хмельницького 1648-1654) не дуже то переконує про мирне співжиття польського і українського народів на українській землі та про цю ж – як називає автор – ентузіазмом сповнену підтримку польського правління місцевим населенням чи його представництвом.

Польсько-українські відносини на Україні є незмінними і після Андрусівського перемир'я 1667 р. і такими залишаються аж до повної втрати Польщею цих земель в користь Росії і Австрії, що поступенно здійснювалась поділами Польщі в 1772, 1793 і 1795 рр. Виразом цих же відносин є виступи опришків на західно-українських землях (головно в 30-40-вих роках XVIII ст. під проводом Довбуша) та збройний гайдамацький рух на Правобережній Україні, що розпочинається десь в 1717 р. на Волині і Західному Поділлі, а в 30-60-тих роках XVIII ст. розгортається на Київщині і Брацлавщині, переростаючи часто в народньо-визвольні повстання (Верлана 1734 р., Подоляка, Теслі і Похилого 1750 р., Залізняка і Гонти 1768 р.), що неабияк потрясають основи Польської Річі Посполитої та ведуть її до поділів і вкінці – до повного упадку. В умовах добровільної Польсько-Литовсько-Української унії Річ Посполита була б не до поконання.

Ця ж остання короткотривала польська державність на Західній Україні в 1921-1939 роках якогось зближення між польським і українським народами не принесла. Вона ці два народи більш порізнила як поєднала. Більш польсько-українського співжиття цього ж короткого часу не менше негативний як і першої довготривалої польської займанщини українських земель.

Я згідний з автором, що напр. англійцям не можна відмовити права на посідання батьківщини тому, що їх предки відібрали цю землю кельтам, але тільки для того, що кельтів як народу нині немає (у I-му тисячолітті перед Хр. кельтські племена населяли не тільки Англію, але й території сучасної Франції, Швейцарії, Бельгії, Північної Іспанії, Північної Італії, Баварії, Чехії, частково Угорщини і Румунії, а навіть терени Закарпаття, в I-му ст. перед Хр. мимо спротиву зістали у своїй більшості підпорядковані Римові та поступенно піддались романізації). Коли б на терені Англії кельтський народ продовжував жити та становив сьогодні 76,8 % всього населення, а англійці на тому терені становили б тільки 0,9 %, так як поляки у всій советській Україні, то претенсії англійців на верховодство в цій країні можна б уважати прямо смішними.

Польська національна ситуація у Львівській, Тернопільській, Івано-Франківській і Волинській областях (про ці терени авторові головнo йдеться) дещо краща – польське населення становить тут не 0,9 %, а близько 2 % всього населення. Але й той відсоток поляків на землях згаданих областей, в яких українці становлять 92,6 % всього населення, а 98 % всього сільського населення, аж ніяк не оправдує польських претенсій на ці землі. За статистичними даними Академії Наук УРСР з 1959 р. уся Советська Україна на числювала 363 297 поляків, з тих лише 68 194 подали польську мову як рідну (248 626 поляків вважали рідною мовою українську, 45 287 – російську і 1 190 – інші мови).

Ось такий то стан польськості на землях, які нібито повних 6 століть безпереривно належать Польщі. Чи ж не найвища вже пора усі ці у відношенні до українських земель і українського народу висунені автором права – і формальні, і моральні, і історичні і всякі інші – піддати ґрунтовній ревізії?

4. Червенські міста.

Автор статті пригадує, що території червенських городів належить теж і Львів. Місто це, коли б навіть і було збудоване в часи руської державности та – на його думку – не на руській а на підкореній землі, бо ж Червенські городи первісно були польською землею. Покликуючись на киево-руського літописця, Нестора, автор пише, що до 981 р. були вони, тобто ці городи, власністю ляхів

і у цьому ж році зістали їм вирвані руським наїздом. В 1018 р. Польща, за Болеслава Хороброго цю територію відвоювала та в 1031 р. внаслідок руського наїзду знову втратила, при чому, за свідченням цього ж знаменитого руського літописця, доконались примусові переселення польської місцевої людности, переведені загарбником. І так тубільцями на цій землі були ляхи а не русини. Отже, найдавніші історичні права до цієї землі, получені з правами автохтонства в етнічному сенсі, має Польща, а не Русь.

Хоч автор далекий від приписування автохтоству надмірної ролі та на цьому, як він каже, не базує права на червенські городи (тим нібито польським автохтонством цієї території він намагає тільки зміцнити сьогодинішнє право на українські землі, яке у його розумінні належить Польщі), то мимо цього дозволю собі звернути ласкаву увагу автора статті на факт, що Червенська земля етнічно польською і до 981 р. не була. Львів був побудований таки на етнічно руській, тобто на українській, а не на Руссю завойованій землі. Про це свідчить наука історії:

1. Відомо, що територія, яку в 981 р. захопив володар Київської Русі, Володимир Великий, збираючи землі руські, була заселена українськими племенами – дулібами і білими хорватами.

а. Дуліби, займаючи територію західної Волині вздовж Буга, вже в VI-VII ст. стояли на чолі міжплемінного об'єднання східних слов'ян. Арабський письменник Аль-Масуді в першій половині X ст. пише про них таке: «З-поміж слов'янських народів давніше володів іншими один, а їх царя звали Маджак, сам же народ звався Волинана. Цьому ж народові з давніх часів корилися всі інші народи слов'янські. Йому належала зверхна влада й інші королі їй підлягали.» Десь в половині VII ст. розбиті аварами, увійшли вони пізніше (десь в X ст.) в склад Київської Держави під назвою бужан і волинян. Їх головний город по лівій стороні Буга, став пізніше один із червенських міст.

б. Білі хорвати, це предки сьогодинішніх лемків, гуцулів і закарпатських українців, які десь до 906 р. разом зі Словаччиною і Краківською землею на території між горішньою Вислою і Карпатами творили політичну одиницю Великоморавської Держави, що виступала під назвою Біла Хорватія. Про зв'язок українських хорватів з Києвом свідчить згадуваний автором Нестор, відмічуючи білих хорватів серед підлеглих Олегові племен, що в 907 р. брали участь в поході Руси на Візантію.

2. Як автор слушно зауважує, під роком 981 Нестор подає, що Володимир пішов на захід «к ляхам» і «зяя грады их». Тут одначе годиться додати:

а. Городи ці, тобто Червенські, називає він «лядськими» в розумінні їхньої тогочасної державної приналежності, але про етнічну приналежність цих земель він абсолютно не висловлюється. У цих же часах кожна держава була приватною посілістю її володаря (часом теж і династії) та зайняті ним також етнічно чужі терени вважались його безспірною власністю.

б. Нестор, пишучи про цю подію перейшло сотки літ пізніше, грубо помилився. В дійсності Володимир відібрав червенські городи не від ляхів, тобто поляків, а від чехів. Масуді пише, що в 943 р. Русь межувала з Богемією, тобто з Чехією. За Космасом Празьким, автором первісної хроніки Богемії Краків до 980-их років належав до Богемії. Також арабський подорожник Ібрагім ібн Якуб у своєму звіті з подорожі по середній Європі, яку здійснив він в 960-965 роках, зараховує Краків до чеських міст. Якщо у ці часи Волинь входила в склад Київської Держави а Краківська земля залишалась під владою чеської держави, то існування вузького польського клина неправдоподібно.

3. Під роком 1031 мова у Несторовій Повісті не про примусові переселення польської місцевої людности червенської землі, а про полонення Яро-славом Мудрим численних «ляхів» в часі походу на Польщу, наслідком якого було повернення до Київської держави Червенських міст. Відомо, що той сам Ярослав, який своїми походами на мазовшан в 1041 р. і 1047 р. забезпечив Казимірові польський престол, видаючи за нього свою сестру Марію-Доброніру, за віно дістав від швагра руських полонених, яких то в 1018 р. вивів з України Болеслав Хоробрий.

Переселення місцевої польської людности з території червенської землі є і фізичною неможливістю, бо її тут і не було. Польське плем'я ляхів заселявало сусідню польську Сандомирщину, але під ляхами літописець розумів польську державу і польський народ (в мові східних слов'ян ляхи були ідентифіковані з поляками – тими з-над Варти, що дали початок польській державі).

Дальшим доказом відсутності «лядського» населення на території червенських городів є відсутність на цій землі польської мови чи польського наріччя, яке було поширене тільки на землях між Вислою і Одрою і довело до об'єднання між тими ріками поселених і мовною спільнотою пов'язаних племен в одну велику польську державу. Таку саму роль відіграла і старо-українська мова у формуванні українського народу і таким чином людність Червенської землі, володіючи споконвіку українською мовою, включилась в український народ і споконвіку та безпереривно заселявану ним територію уважає своєю непорушною батьківщиною.

Звідки ж взялась на Червенській землі українська мова? Про якісь більші акції українізації цієї ж землі зі сторони польської влади в часі кількавікового поневолення історія, на жаль, не записала.

4. Брак джерельних підстав на заснування Львова королем Данилом десь коло 1259 р. для його сина Льва або це, що на місці Львова існували людські оселі вже за римських часів або, що Львів мав бути городом вже надовго перед згаданими королями, не є доказом, що заснували його поляки. На жодній географічній карті на місці сьогодинішнього Львова якогось города віднайти не можна, ані жодні джерела про такий город на згадують, під час коли літопис подає, що за панування Данила в Галичині та на Волині засновано 70 міст, в яких розгорталися ремесла та промисли, будувалися прекрасні будинки та церкви. Чому ж саме заснування Львова не могло б бути ділом Данила, тим більше, що носить воно ім'я його сина, пізнішого короля галицько-волинської держави (інших королів чи князів з тим самим іменем ані українська ані польська історія не знає). Зрештою це й не так дуже важне чи Львів заснував Данило, чи його попередники, чи він самородно з малої оселі розрісся у велике місто. В кожному разі, як поляки вперше в ньому 1349 р. появились, то він був великим, новітнім українським містом. Що на Україні інших міст чи осель назвою «Львів» не йменовано тут без значення – Київів на Україні і Варшав у Польщі теж небагато.

Це, що польське архієпископство у Львові старше за українське східного обряду, свідчить не так про польський характер Львова як про темпо польської інвазії на українських землях (перед 1349 р. його там теж не було). Це правда, що до Львова було воно перенесене десь в 1414 р. з Галича. Там одначе, як латинське єпископство заснували його не поляки за Казиміра Великого в 1363 р., а доконав цього угорський намісник, князь Владислав Опольський, коли то Галичина після смерті Казиміра в 1370 р. впинилась під владою Угорщини. Церковна діяльність Казиміра Великого на території Галичини обмежувалась тільки до підтримки францисканців та домініканців.

(далі буде)

МАЛЯР - ТИТАН

(ОЛЕКСА ГРИЩЕНКО

ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ)

Артист - маляр Олекса Грищенко

В суботу 29 січня 1977 року помер на 94-му році життя на півдні Франції в містечку Ванс великий український мистець Олекса Грищенко. Він народився 1.4.1883 р. в містечку Кролевці на Чернігівщині, в родині банківця з роду чумаків. Містечко Кролевець славалося в цілій Гетьманщині з виробу мистецьких тканин, рушників і вишивок.

Олекса Грищенко, після закінчення середньої освіти в Чернігові і в Полтаві, студіював біологію на Київському університеті, а закінчив у Москві мистецьку Академію. Для вдосконалення мистецтва відбув подорож до Італії, а відтак побував у Парижі, де зацікавився новими малярськими течіями, а особливо кубізмом. Це мало велике значення на його пізнішу творчість. Проживаючи ще в Україні Олекса Грищенко перебував часто в товаристві відомого письменника Михайла Коцюбинського, Миколи Чернявського, Миколи Вороного. Його шкільними товаришами були також Павло Тичина, Микола Зеров, Ісаак Мазепа, і ін. Це мало вирішний вплив на формування його естетичного смаку і світогляду. Він вийшов з України з повною національною свідомістю і з великим духовним багажем, який витиснув свою відбитку на його пізнішу творчість на чужині.

Під час першої світової війни О. Грищенко був мобілізований до царської армії, пройшов у Москві большевицьку революцію і вже не встиг повернутися в Україну, де його брат Григорій був полковником української армії. Олекса Грищенко, окремими дорогами, добився до Туреччини і поселився на деякий час в Царгороді. Там він намалював сотні акварель, які зробили його славним в цілій Західній Європі і в Америці. Вже в 1921 р. в Парижі його картини були виставлені в одній

Портрет мистця. Олія.

з кращих галерій (Ф. Леже) де мали великий успіх. Відтак, перебуваючи в Греції він виставляє в 1923 р. в Атенах. Слава про його талант поширюється і 17 його творів було тоді закуплено д-ром Альфредом Барнесом до його славної колекції в Меріон, біля Філядельфії.

Від 1925 року Грищенко поселяється на Півдні Франції в Кан, де одружується з Лілею де Мобиж, яка стала його невідлучною помічницею і другом. З того часу його твори видно на багатьох виставках і в галеріях. В 1930 р. наш мистець нав'язує контакт зі Львовом і там в особі мистця Святослава Гординського знаходить щирого приятеля, який допомагає йому взяти участь в загальних українських мистецьких виставках. Там же й виходить його перша мистецька монографія під редак-

цією Павла Ковжуна, 1934 р., а в 1937 році була зорганізована його індивідуальна виставка. В 1958 р. Грищенко відвідав вперше Нью Йорк, де відбулася його перша виставка в Америці в залах Українського Інституту. В 1963 створюється там «Фундація Олекси Грищенка», якій він передає 72 свої твори призначені в майбутньому для державного музею в Україні. Остання його виставка була в тому ж Інституті в березні 1976 р., а в жовтні-листопаді того року 60 його творів були показані в музеї в Едмонтоні, в Канаді.

На молитві в деревішів. Аквареля. Істамбул 1920.

Олекса Грищенко належав також во визначних знавців ікони і був автором книг про неї. Його широкі заінтересування і великий талант збудили в ньому також охоту до писання і з під його пера вийшло кілька цінних книг: «Два роки в Царгороді» (1930), «Україна моїх блакитних днів» (1952), ці обі книжки появилися спершу французькою, а відтак українською мовами. Відтак вийшли ще дві книжки «Мої зустрічі й розмови з французькими мистцями» (1964) і «Роки бурі й натиску» (1967). Про О. Грищенка, крім української монографії П. Ковжуна, вийшла також французькою мовою монографія Рене-Жана, директора королівських музеїв у Брюсселі (1948) і французько-англійська п'яти авторів (1964) в Парижі.

Олекса Грищенко залишив по собі велику мистецьку спадщину, разом кілька тисяч олійних і акварельних картин, що знаходяться в різних країнах в окремих осіб і в колекціонерів, а також по музеях. Тільки в самій Америці в українських колекціонерів нараховують понад 400 його творів.

Про нього пише його друг Святослав Гординський:

...»Грищенко своїм неспокійним і стихійним мазком передав з великою сугестивною силою образи природи, завжди насучуючи їх лірич-

Туркиня з закритим обличчям. Олія.

ним теплом. Це була типова його українська риса, яку він майстерно тоєднував з вишуканим французьким естетичним смаком. Він належав до найбільш улюблених у нашому суспільстві майстрів пензля і він далі житиме у своїх творах, кожен з яких був для нього самого життєвим переживанням. Відійшов великий майстер, один із найбільших у нашому мистецтві.» («Свобода»)

Ширшу характеристику творчости Олекси Грищенка подав був наш мистецтвознавець д-р В. Попович в «Авангарді» ч. 100 (березень-квітень 1971 року).

Виховники

проф. Гр. Ващенко

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗУМОВОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

(Закінчення)

Цей експеримент, переведений над молоддю України в 20-их і початку 30-их років не мусить пропасти марно для сучасної української молоді. Із нього ми маємо перш за все зробити той висновок, що в процесі навчання не можна нехтувати пам'яті. Учень має поперше винести зі школи тверді знання, а по друге, школа має розвинути його пам'ять так, щоб він міг з успіхом працювати чи то в теоретичній чи практичній галузі та вмів при цьому найдоцільніше використовувати свою пам'ять. Для цього, крім розвитку пам'яті, що безпосередньо досягається в процесі навчання, при умові правильної організації його, а й вихованням раціональних навичок у користуванні пам'яттю.

Не входячи в подробиці виховання цих навичок, (це буде розглянуте в одному з подальших розділів), мусимо відзначити, що воно має спиратися на досягнення психології, що протягом останнього часу багато зробила в цій галузі.

Але поряд з тим ми не можемо повертатись до метод старої школи, яка занадто зловживала пам'яттю учнів і обтяжувала їх часто механічною роботою. Таке навчання не тільки не приносило учням користи, а навіть шкодило їм, притуплюючи їх думку та вбиваючи їх творчі здібності. Не треба забувати, що знання, які одержує учень в школі, не можна розглядати як якусь прикрасу, як засіб пишатися перед людьми освіченими, або малоосвіченими, а як основу правильного розуміння буття і творчої діяльності в різних галузях культури.

Тому виховання пам'яті в школі має бути міцно пов'язане з вихованням творчих здібностей учня: творчої фантазії й логічного мислення, що становить основну мету культури т.зв. формальних здібностей інтелекту. Особливо велику вагу українська школа мусить звернути на виховання творчої фантазії учня. Вище ми відзначили, що природа наділила український нарід великими здібностями саме в цій галузі психіки, але історичні обставини нашого життя пригнітили ці здібності. В більшості наших людей, навіть високообдарованих, бракує якраз вільного лету творчої фантазії. Було б великою помилкою зрозуміти це так, ніби завданням школи є виховувати фантастів і в тому числі фантастів безгрунтовних. Україні потрібні учені й інженери-винахідники, мистці, далекозорі мудрі політики, але не потрібні безгрунтовні мрійники й афористи. Школа має розвивати у нашої молоді якраз той тип фантазії, що властивий нашим предкам і кращим нашим поетам і письменникам.

той тип, що порівнює нас зі старовинними греками. Це фантазія, що пов'язана з реальним життям, але й панує над ним.

Щодо виховання логічного мислення у молоді, то в цій галузі дуже цінні методичні вказівки можна взяти від американського педагога Дюї. Ті процеси, що психологи називають логічним мисленням, Дюї називає мисленням рефлексивним, або проблемним, яке він відрізняє від мислення асоціативного. Характерні властивості його такі: 1. наявність в ньому певної проблеми, що є вихідною точкою процесу мислення; 2. ознаки речей, якими оперує це мислення, мають значення не самі собою, а як символ, що стають за основу того чи того розв'язання проблеми; 3. процес мислення відбувається з затримками; і 4. він вимагає напруження і через те стомлює і може бути неприємним.

Отже, основна риса типу мислення та, що воно має за вихідний і кінцевий момент певну проблему. Остання може мати характер теоретичний або практичний. Тому й проблеми мислення можна поділити на теоретичне й практичне. Напр., коли агроном розв'язує питання про найдодільнішу організацію дослідчої станції в районі, можна сказати, що у нього функціонує в даний момент практичне мислення. Коли ж психолог розв'язує питання, чи існує афективна пам'ять, як окремих тип пам'яті, ми кажемо, що у нього в даний момент функціонує мислення теоретичне. Уже з наведених прикладів, особливо з першого видно, що такий розподіл типів мислення є умовним, бо мислення теоретичне легко переходить в практичне й навпаки.

Дехто з психологів виділює ще третій тип мислення, – а саме, – художнє. Він має місце тоді, коли розв'язується проблема в галузі мистецької творчості.

Такий розподіл мислення за типами і включення в число їх художнього мислення має підстави. Хоч в мистецькій творчості основну роль відіграє творча фантазія, але поряд з тим в ньому визначне місце посідає й мислення. Коли мистець обдумує ідею твору, або його композицію, коли він аналізує свої спостереження з метою створити певний тип, у нього поряд з фантазією працює й логічне мислення. Так само в праці ученого, інженера і політика, крім логічного мислення діє й фантазія.

Отже, зв'язку цих двох вищих функцій інтелекту ніколи не можна забувати у вихованні молоді. Всі три названі вище типи інтелекту школа має розвивати у нашої молоді, бо нашому народові потрібні й вчені теоретики й практики й мистці.

Оскільки кожен з учнів має свої природні властивості, то для більш ефективного виховання школа мусить дослідити індивідуальні нахили й здібності окремих учнів і, даючи їм загальний розвиток, в той же час допомогти їм розвинути саме ці здібності. Особливо це стосується учнів старших класів школи, коли індивідуальні нахили й здібності вже більш-менш чітко визначаються.

Вище ми відзначили, що український нарід з природи має здібності до синтетичного мислення, яке є основою мислення філософічного, і що історичні обставини не дали йому можливості повністю використати ці здібності. Цього не мусить забувати школа. Національна філософія є одно з найбільших культурних досягнень народу. Всі народи, що відігравали передову роль в розвитку людської культури, створили

свої оригінальні філософічні системи. Свою оригінальну систему, що відповідала б нашим національним властивостям і тим завданням, що стоять перед нами, мусить створити і наш нарід.

Отже, плекати філософічне мислення у нашого юнацтва треба не тільки тому, що без філософії не може бути закінченого суцільного світогляду, а й з погляду завдань, що стоять перед нашою нацією. Розвиваючи в нашої молоді окремі розумові здібності, як спостережливість, здібність до синтезу, аналізу і т. ін., не треба забувати про суцільний ідеал інтелекту людини, до реалізації якого ми прагнемо. Основна риса його – це любов до правди істини.

Психологія в процесі мислення виділяє аналіз і синтез, абстрагування і конкретизацію, процеси міркування і висновування різних типів. Детально ми зупинимось на цих процесах в одному з подальших розділів. А тепер маємо підкреслити, що школа мусить прагнути до всебічного й інтелектуального розвитку учня. Він мусить навчитися поєднувати ґрунтовну аналіз з синтезом, абстракцію з конкретизацією, оволодіти засобами побудови повноцінних понять, навчитись поєднувати сміливість висновків з обережністю і ґрунтовністю їх.

Розвиваючи в нашої молоді окремі розумові здібності, як спостережливість, здібності до синтезу й аналізу, не треба забувати, що ідеал справді інтелегентної людини, до реалізації якого ми прагнемо. Основна риса його – це любов до правди (істини), або інакше любов до знання, науки. Ця риса властива була всім великим вченим. В ім'я любови до знання люди відмовлялися від радощів особистого життя й віддавали всі свої сили науковій роботі. Саме ця любов керувала вченими, коли вони ризикували своїм життям, мандрували на полюс, або в дикі пустелі, чи робили небезпечні досліди. Ця риса має високоморальний характер. Людина, що віддала себе науці, не терпить неправди й не відступається від своїх переконань, як не відступив від них Галілей.

Таку любов до правди може мати не тільки учений, а й мистець, громадський діяч, політик. Люди цього типу, фанатики правди, ведуть народи вперед, вони справжні покликані вожді. Таких саме людей потребує Україна, їх має виховувати українська школа. Цей ідеал людини мусить усвідомити і завжди тримати перед собою учитель, виховуючи нашу молодь. Та щоб цей ідеал був дієвим, педагоги мають прагнути до того, щоб його освідомили й керувались ним учні. В житті суспільства й окремої людини велике значення має громадська думка. Годі чекати високої моралі, самовідданого чину, принциповості в поведінці у такому суспільстві, де панують антиморальні погляди, де користуються пошаною ті, хто, не зупиняючись перед засобами найвигіднішим способом улаштовують своє особисте життя. Те ж саме треба сказати й про школу. Доить часто трапляються школи, де учні найбільше шанують фізичну, грубу силу, брутальність і безоглядність у поведінці, де не тільки не користуються пошаною кращі ретельні учні, а стають предметом кепкування. В таких школах тільки виняткові учні захоплюються наукою і віддаються їй. Більшість учиться неохоче і з примусу. В таких школах часто бувають випадки, що здібні учні, які раніш прекрасно вчилися, під впливом товаришів занедабують шкільні завдання і стають першими порушниками шкільної дисципліни.

Педагогічні Курси УВУ 1977 року

Український Вільний Університет заповів Педагогічні курси на літній семестер ц.р. Курси відбудуться від 18 липня до 12 серпня. У чотирьох тижнях буде змога вивчати головні ділянки тих знань, що необхідні в праці з українською молоддю в суботніх школах і молодечих організаціях. Програма курсів зложена так, щоб дати змогу молодим учителям і виховникам за короткий час познайомитися з головними завданнями і методами педагогічної праці в ділянці українознавства.

Завданням суботніх шкіл і організацій молоді дати українській дитині знання української мови й літератури, історії і географії та навчити релігійних моральних і звичаєвих засад практикованих українським народом. Кожний учитель, який має сповняти ці завдання повинен знати душу української дитини, загальне знання української культури, вибраний предмет (мову, літературу, історію чи географію України) та методи викладання вибраного предмету. Саме під таким аспектом зложена програма педагогічних курсів УВУ і на викладачів запрошені фахові сили названих ділянок.

Програма педагогічних курсів:

Проф. д-р В. Янів, Мюнхен: Введення в проблематику української культури
Проф. д-р Г. Васькович, Мюнхен: Українське шкільництво в першій половині 20 ст.

Проф. д-р Р. Трач, Рочестер, ЗСА: Педагогічна психологія

Проф. д-р Я. Гурський, Сиракузи, ЗСА: Методи викладання української мови

Д-р О.-М. Кисілевська-Тнач, Мейплвуд, ЗСА: Методи навчання української літератури

Проф. д-р П. Феденко, Мюнхен; Основи історичної Методики

Доц. д-р А. Жуковський, Париж: Географія в школах українознавства

Д-р Д. Маркус, Чикаго, ЗСА: Проблеми етнічного виховання українців у діаспорі.

Звичайно, молоді українські учителі на еміграції, які вже працюють у суботніх школах і організаціях молоді, або мають намір вступити на таку працю, здобули педагогічну освіту в чужих школах, а знання українознавчих предметів в суботніх школах і з тим надбанням приходять до праці. Української педагогічної освіти, ані високих українознавчих студій молоді учителі не мають і тільки завдяки старшій генерації учителів вони, у практичній праці здобувають необхідне доповнення знань і досвіду. Та не всюди є змога мати дорадників старшої генерації. Тому доповнююча освіта на Українському Університеті для молодих учителів українознавства дуже потрібне.

На Педагогічних курсах учасники будуть мати змогу в ділянці педагогічної психології пізнати не тільки психічний розвиток дитини взагалі, але психічний розвиток української дитини на еміграції. В тому будуть узгляднені психічні властивості душі української дитини виростаючої в чужому середовищі та будуть дані поради можливостей контакту учителя з довіреними йому учнями.

Тому на дух школи, на настрої учнівської маси треба звернути особливу увагу. Учні, засвоюючи знання й виконуючи шкільні завдання, мусять в той же час усвідомлювати відповідно до свого розвитку й віку той ідеал людини, що ставить перед собою синів і дочок Батьківщини.

На викладах української культури учасники курсів отримають відомості з головних ділянок українських духових надбань. Вони пізнають джерела творчої сили української духовости в різних напрямках. Пізнають органічне пов'язання окремих ділянок українознавчих знань в системі української культури, релігійних вірувань та звичаєвих практик. Виклади культури стануть основою для вивчення окремих ділянок українознавства.

В засягу курсів буде представлена також історія шкільництва в Україні в новіших часах. Зокрема буде обговорена проблема боротьби за українську школу й українську мову під російською окупацією. Учасники курсів побачать скільки праці вложили освітні діячі в минулих десятиліттях для піднесення загального знання і національної свідомости українського народу та для розбудження в ньому змагань за самобутність народу. Їх віддана праця може бути прикладом для всіх, що тепер працюють в українському шкільництві на чужині.

Для таких предметів як мова, література, історія і географія України будуть представлені фахівцями тих ділянок методи викладання. В тому випадку учасникам курсів вкажеться що саме з цих ділянок знання треба викладати в школах українознавства і як такі виклади переводити. Викладачі вкажуть на те, як належить робити вибір матеріалу для дітей різного віку і як цей вибраний матеріал подавати учням.

Підготувивши цю корисну для вишколу українського учительства програму Ректорат і Філософічний факультет УВУ запрошують зголошуватись на Педагогічні курси в Мюнхені. Одночасно хочемо вказати на той факт, що абсолюенти педагогічних шкіл у їхніх країнах, якщо здобули вже бакалаврати, могли б завершувати свої студії на УВУ дипломами магістрів, а хто вже здобув диплом магістра, може завершувати свої студії дипломом докторським. Дипломи УВУ визнані німецьким міністерством освіти. Докладніші інфомації в тій справі дістане кожний кандидат безпосередньо від Деканату Філософічного факультету УВУ, якщо звернеться за інформаціями. Просимо писати до нас на адресу УВУ в Мюнхені.

На кінець одне важливе прохання до громадських організацій. Батьківські комітети і Шкільні ради українознавчих шкіл у діаспорі, а також Управи СУМ і Пласту та інших організацій молоді повинні подбати про те, щоб з кожного осередку, від кожної школи українознавства принайменше один кандидат приїхав на педагогічні курси Українського Вільного Універсиету до Мюнхену в літньому семестрі цього року. Кошти подорожі, оплати за курси і прожиток повинні забезпечити громадські установи тим кандидатам, які зголосяться приїхати на курси, бо не багато учителів матиме змогу власними засобами покрити кошти пов'язані з участю в курсах.

Ukrainische Freie Universität
Pienzenauerstraße 15
D-8000 München 80
Bundesrepublik DEUTSCHLAND
(West Germany)
Tel. 98.69.28

Фізична Культура

Підстави нашого здоров'я

ЩО КОЖНИЙ ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО ЗУБИ

др. Степан Зошун

Продовження

Заялозення є сьогодні дуже поширене і веде до твердіння-вапніння судин. Аж у 10 % померших плодів знайдено звапніння судин. Причиною є тут безумовно перекормлювання вагітних жінок білками, товщами і холестеролом звіринного походження та варською сіллю. Такий харч вагітних має руйнуючий вплив на розвиток щелепів, зародків зубів і кістяка.

«Перекормлення є набагато шкідливіше ніж недоживлення на розвиток мізку». (Overnutrition and Brain, Nutrition Reviews, 1971, Aug., 190 ff).

Проф. Селіє з Монреалю впровадив до медицини поняття «стрес», чим він окреслює незвичайний відчин нашого єства на звичайні збудники щоденного життя, колито наше єство є змушене включити в дію такі пристрої кінечности як виручальности і пристосувальности. Селіє виказав, що до об'явів переобтяження (стрес) прийшло лише тоді, коли дослідним звірятам подавав як харч, м'ясо і варську сіль. Завдяки тим оборонним заходам хворобові дії проходять непомітно, іноді довгі роки, при даному напевно невідповідному харчі, а нам, що звикли до поверховного спостережування, може і видається що все пустяк, що доктори їм кажуть, остерігаючи, бо ось мовляв, їсть моя дитина саме ці «найпоживніші і найсмачніші» харчі і як пампушок виглядає і нівроку нічого злого з ним не стається, аж одного дня, коли найменше того сподіємося, і коли пристрої оборони виснажилися і заломилися, відмовили послуху... зуби дряхнуть, кості порохнявіють, судини вапніють і т.д., а в духово-душевному, або тупа мов сокира, або опірна всім заходам виховання, розхрістана, з нахилами до налогів і до всяких збочень.

За кожний грам білковин і солодку упханий в нашу дітвору забагато, знасилувана природа відкопне в виді моря сліз, горя, неспаних ночей батькам, почуття безсильности і досади учителям і виховникам, щораз більшої армії дітвори і юних осіб до домів поправи, судів і в'язниць, не кажучи вже про неозоре число хворіб в тілесному! Скаже хто, це переборщення, ось скільки їдять тансамо, а такого звиродніння в них не видно... це лише питання часу.

У роках між 1950 а 1965 кількість правильно збудованих молодців зменшилась з одної третьої до одної шостої; обчислюється, що в 1980-у році тих з правильною побудовою тіла буде лише одна дванадцята, а здохляків щораз більше (Цюрихер Цайтунг, 1966, 10.XII.).

Алексіс Наррель, визначний дослідник і хірург знайшов у ЗСА в 30-их роках, що кожний 23-ий горожанин ЗСА був у заведенню божевільних, а у 60-их роках, за звітом б. президента Кеннеді, уже більше ніж кожний 12-ий божевільний.

Кушакоф з Лозанни досліджував питання надбілокрів'я по спожиттю щоденних страв, число білокрівок підноситься лише тоді, коли десть в нашому

тілі появиться заразне огнище, запалення, затроєння прим. отруями з розпаду білків у кишках і т.д., отже, виразне явище оборони. Те саме ми бачимо по спожиттю варених страв, солодошів, алькоголю, оцту, зате всі харчі сирі зі світа рослин, джерельна вода, навіть сире молоко і яйця того відчину оборони не давали.*

Пригляньмось одному з його дослідів; Кушакоф подає дитині на сніданок: Одну чашку накао або чоколяди зі солодком і молоком та крійну хліба з маслом. Перед сніданком знайшов у крові 7000 білокрівок, зате 5 хвилин по сніданку було їх уже 8000, по 10-ох хвилинах 10.000, а по пів години аж 13.000; щойно по півторагодині було їх знову лише 7000. Коли часто їсти, то за кожним разом число білокрівок знову підноситься. Особливо підноситься число білокрівок по спожиттю харчів варених у щільно зачинених посудах (горшки «престо», у яких тиск підноситься до 2-ох атмосфер) і по спожиттю консервів. Консерви мають в собі ще цілий ряд хемічних речовин, які не байдужі для нашого здоров'я. Візьмим один примір з тисячів:

«Frühstück-Cereals» (Food and Nutrition, Consumer Bulletin, Annual 1971): складаються з сухих вуглеводанів зі зерна, які по перерібі дають муку, і повітря; білковини в них є майже знищені через високу теплоту, якою діяно на них. В них є ще такі хемікалії: оцтан соду, бутильований гидросиль. толюену, бутильований гидроксиль антисоль, ізоаскорбат соду, небажані сполуки рослинових оліїв з воднем, фосфоран вапу, фосфоран соду, гліцина, сахарина. Ціна чотирократно вища ніж якби хто ту саму кількість зробив собі сам зі зерна: прямо змолув у підручному млинку і заварив не більше ніж упродовж п'яти хвилин. Додавивши до такої страви ще стертої моркви, чи якої іншої городини з овочів, її вартість ще більше підноситься.

Але наведім ще кілька примірів з життя: в Кенії живуть два племена, Масаї і Кікую; перші випасають худобу і живляться сирими, кров'ю, молоком і м'ясом, Кікую управляють землею і живляться головню рослиновим харчем. Масаї є високого росту, в молодості виглядають м'язисті, є відважні, і по-верховно оцінюючи, ніхто б не сказав, що їх травить вапніння судин, наслідків, якого ні вони, ні люди зі зовні покищо не запримічують. Їхній високий ріст і позірно здоровий вигляд, як і їх поведінка, нагадують до подробиць подібне явище у всіх країнах з добробутом, а іменно, явище, яке окреслене «прискоренням», тобто нащадки ростуть у височині мов та тополя, позірно дуже життєрадісні, підприємчиві, метушливі, а в дійсності, цей період позірного розквіту геть так скоро минає як це є і у Масаїв. А причина? В обох випадках той самий харч: головню зі світу звірят, отже багатий в азот. У рільництві теж відоме це явище, коли сипати в землю азотові навози, тоді рослини бують до небувалих розмірів, теж їх плоди є великі, але відживча вартість марна, а то буває і шкідлива. І що є знаменне період буйного розквіту й у випадку рослин є короткий, по кількох роках плідність маліє, плоди парши-віють, скоро загнивають, бо земля з приводу тих штучних навозів хворіє, галапаси її обсїдають, положення безвихідне. Сиплять отруї типу ДДТ, щоб «лікувати», а тимчасом це є цв'ях до домовини. Варто зятимити, що азотові навози випихають первень мідь, а калієві навози випихають первень магнєзій з рослин, зате позем соду у рослинах незвичайно росте; все це важливі спостереження з уваги на життєву вимогу, щоб землю управляти природозгідним способом, щоб тим робом забезпечити повне здоров'я землі, а почерез неї і її плодам, які мають бути нашим природним харчем, якщо ми не хочемо далі виродніти.

*Kushakoff, Nouvelles lois de l'alimentation humaine basées sur la leucocytose digestive - F. Rouge Cie, S.A., Lausnne, 1937

Сила м'язнів в Массаїв перевищує ту ж в Кікую на 30 %, очевидно в молодості. Кікую не їдять нічого зеленого, як зрештою й Массаї, в яких зелена городина і овочі як харч не існують.

Кікую хворіють головню малокрів'ям (анемія), яке спричинене зростовує-цем (анкильостомом дуодені) і глистами; теж корчі (малярія) дуже поширені і врешті звичка не їсти нічого зеленого в країні частих іноді й довгих посух, навіть молока не їдять. Страви головню варені.

Кікую хворіють згаданою вже вбогістю у кров, загнилю зубів, кривухою костей, тропічною виразкою, а смертність новородків біля сто на тисячу родів. Живуть назагал довше ніж Массаї. Зуби в них загнивають з приводу недостачі сировини в харчах, недокрів'я і постійного затроєння виділинами хробаків.

Зате Массаї, які їдять виключно харчі звіринного походження, мають в першу чергу дуже високу смертність плодів і новородків, біля 500 на тисячу. Замолоду терплять на гнійні хвороби шкіри і очей, травить їх статеву недуга напавка (трипер), захробачені лентівцем (тенія) і глистами, та терплять тяжкими розладами травлення. Помимо цього, ті, що не вмируть в міжчасі, виказують на позір сильну побудову, «приснаюче» здоров'я і здорові зуби! Так воно на перший мет ока виглядає і поверхово думаючи схильні вмити до мильних висновків, а саме, що харч звіринного походження не шкодить зубам. Дійсність є інша: по розмірно короткому періоді «розквіту» скоро слабнуть і старіють (геть як Ескімоси, яких головним харчем було й є харч звіринного походження), ясна загнивають і зникають, зуби оголені з ясен, хитаються і випадають, суглоби і м'язи штивніють, постійно затроєвані отруями з кишок і ротової ямини, з цього приводу постійні болі в суглобах приковують їх до ложа. Затяжний запір (констіпація) скріплює лише загальне затроєння тіла. І так покручені, напів зігнені, часто осліплі, згасають передчасно поволі, якщо не змете їх вміжчасі яка гостра заразна недуга, проти якої немає в них ніякої відпорності. Ніхто з них не досягає середнього віку. Такий жалюгідний кінець по короткому часі злудного розквіту. Дані взяті з Kenya Medical Department, Annual Report for the year 1933, pp 25-29). Сьогодні справа зі зубами змінилася на гірше, бо коли мали принаймні в молодості дебелі зуби, то їхні діти, які учащають до державних шкіл, виказують аж у 93 % загниль зубів.

Народи Близького Сходу мають напричуд гарні і здорові зуби; вони їдять в кожній порі року сировину і овочі, зернові харчі, не п'ють і не курять, зате вряди-годи їдять сире м'ясо, теж варене, сир і кисле молоко зі звареною пшеницею, теж зелену ще недоспілу пшеницю, зварену очевидно, з добавком масла. Все це у святочні дні. В місті здебільша ще притримуються тих самих звичок харчування, але видно, в них нахил до переходу на харчі звіринного походження, теж солодоші, у дітей, але це питання часу. Зуби тих, що перейшли на харч з перевагою звіринних, з білої муки, витеребленого рижу і солодоші, мають ті самі наслідки, що в т.зв. розвинених країнах, це значить здоганяють «поступ», стають «розвиненими» країнами.

В оселі для дітей, що знаходиться у Штадштайнах (Австрія), де не подається інших харчів як зі світа рослин та молоко, 83 % дітей має здорові зуби, а решта виказують загниль у невеликих розмірах; це ті діти, які від уродження мають слабу побудову і крадькома ласують, до чого зводять їх ті, що їх відвідують. Леслі Овен Байлей збудував оселю для сиріт, 130 км на південь від Сідней. Харчем їм був виключно рослиновий харч з піль, які вони самі здебільша управляли; 91 % тих дітей мали бездоганні зуби, а лише 9 % незначні ущербки в них. Зате в дітей в цілому південному Валесі аж у 95

і пів відсотків знайдено загнись молочних зубів, у 90 % загнись постійних зубів, а у 80 % неправильний змик зубів, у 30 % недорозвинення щелепів, і відвапнення їх.

У Гренландії знайдено загнись зубів лише в 2,5 % населення, в тих, що спроваджували собі харчів з Данії (білу муку, солодон, солодоші, риж), загнись зубів підскочила до 50 %, а в самій Данії аж 99 % населення мають загніли зуби, ясна і зубне ложисько (Товерунд).

Загнись зубів не вільно уважати лише місцевою недугою і легковажити собі його. Зуби це важне оруддя травлення і його захворюння є лише видимою ознакою хворобових дій, які ми покищо не запримічуємо, але вони підмулюють перемену речовин на всіх її поземах, обнижують живучість цілого нашого ества в тілесно-духово-душевному, приводячи до особливо вагітних наслідків у новородків дітей, молоді та в дорослих.

Загнись зубів є наглядним об'явом розпаду в нашому тілі; послухаймо, що про це думає один зі світочів, Ервін Шредінґер, якого ставлять нарівні з Нільс Бором, Айнштайном, Паскаль Йорданом і Гайзенберґом. Сам він фізик і був нагороджений відзначенням Нобля. Ось його слова:

«В який спосіб унікає живе ество розпаду?» і він відповідає — «життя бережуть перед розпадом не спожиті харчі, такі як білковини, вуглеводани і товщі, і не кальорії (дужина). Все це є спавді потрібне, але не вистачає, бо у дорослих всі допроваджені харчі кількісно рівняються тим, які ми відтак видаляємо; попри те існує однак ще таке, яке ми лише допроваджуємо харчами, але яке в нас залишається; і якраз оте щось, що залишається в нас, зберігає нас перед розпадом. Це щось називаємо вилужником снаги. Без тієї снаги кожний твір, кожне ество котиться до розпаду шляхом ентропії. А цей вилужник снаги нічого іншого, як соняшна дужина, передана його проміннями, які поглощують відповідні оруддя в рослині та складним робом світлозловування творять життєдайні речовини. Те, чим ми дійсно живимось є, отже, порядкуючою снагою, ладом. Все життя спирається на тому ладі, який воно черпає зі всесвіту. Винахід, завдяки якому дане ество тримається на досить високому поземі, полягає на постійному вбиранні із вселенної носіїв ладу-порядку. Коли варити страви, то цей лад є розхитаний, а то й знищений, приходить до помітних втрат в ділянці порядку якостей. Такий харч затрачує свою життєдайну снагу, згідно зі законом ентропії».

Шредінґерові не може причепити ніякий невіглас чи недовірок ялик дивака-фанатика, сектанта чи апостольство здоров'я. (E. Schrodinger, What is Life? The Physical Aspects of Living Cell – University Press, Cumbridge, 1951)

«Ми маємо доріст між нами, який при правильному думанні і харчуванні виріс би до чудового типу людини, перевищаючи все дотепер відоме. Не можемо ми уявити собі покоління, з чудовою побудовою тіла з дебелими сильними зубами, повне снаги, щасливе, яке було б всилі взятися до завдань життя з чистим і чинним духом? — Чи не можемо зобразити собі людини, яка сповнена уповання і відваги, віри і безстрашности у переконанні, чесна добра і побідна, з піднесеною головою, повна надії, прямувала б до мети, шляхом, який уможливив би їй перебрати спадщину віків? — Мусить це бути лише мрією? — Це ж мета, яку ми можемо досягнути!»

Зі сказаного виходить недвозначно, що свідомі своїх завдань батьки, священики, учителі, виховники СУМ, Пласту чи іншої організації, садочку аж до приюту для старців виключно, мають повернути «бідним селянським харчам» їх почесне місце у вирощуванні молоді істоти. Є каригідним зводити дівчорі і молодь на манівці з незнання, а чи й байдужости, подаючи їм невинним

і несвідомим ласощі всякого рода, вироби з білої муки, здобні печива, харчі звіринного походження, знаючи в який неприродний спосіб «плакають» ту звірню на заріз включно до птиці і риби та ще у сьогоднішніх кількостях (!!!), заливаючи їх переповнені животи всякими алкогольними і безалкогольними напінками, спонукуючи їх до вдихування диму з тютюну, який ми куримо, даючи їм «добрий» примір!»

Розвиток людської істоти вимагає найдовшого часу з-поміж всіх творінь. Коли перші зуби появляються у третьому місяці життя замість у шостому, то це є уже грізне «опам'ятайся», не прискорюй біологічного годинника!

Всі харчі звіринного походження, головню всякі м'ясива й вироби з нього, жарені, варені і пражені, консерви мають цю властивість прискорювати біологічний годинник, але лише деяких якостей, а не рівномірно! Завдяки тим харчам (вилонні речовини, сечова кислота), приходить до голосу статевий гін перший, ще далеко перед завершенням розвитку тілесно-духової цілості.. Три і більше років завчасно! Які жахливі наслідки має така дійсність! Добробут є ворогом людини, більшим ніж біда! Скромний харч і добрий примір, теж своїм зовнішнім видом. Дряхлі зуби, опасистість, великі животи і сопух з рота не даються получити з ідеалом виховника.

*Знаючи, що годівці худоби, свиней, телят, птиці, риби і т.д. назаріз запискують або добавляють до їх корму всякі «ліки» з метою підвищити їх вагу. До тих ліків належать: пенецилін, стрептомицина, хлорамфеніколь, тетрацикліна та другі, гормони (!), утихомирювачі (транквілізаторс), тендирайзерс, арсеніковані сполуки і т.д. і все знаходять у м'ясі, потім ДДТ і йому подібні, ртуть, олово і т.д.

Увага! НОВЕ ВИДАННЯ Увага!

Накладом Української Видавничої Спільки в Лондоні вже появилсся передрук історичного роману Івана Білика

» М Е Ч А Р Е Я «

»казання про великого князя Богдана, званого Аттілою... про давніх русичів і давній Київ... розповідь про життя, труд і подвиги наших далеких предків«.

Автор використав мало відомі джерела, щоб перенести історію нашого народу в V-те століття, в добу мандрівки народів.

Книга появилася у видавництві »Радянський письменник« (Київ) ще 1972 р. і викликала велике заінтересування, але відразу була вилучена з продажу.

Взявши до уваги велику вартість цього твору, УВС видала його без ніяких змін і поручає всім, хто інтересується минулим нашого народу.

Книга на 440 сторінках друку, у твердій оправі зі золотим витиском, коштує:

Вел. Британія	фунт. 4.00
ЗСА і Канада	дол. 10.00
Австралія	а. дол. 8.00
Німеччина	н.м. 20.00
Франція	фр. 40.00
В інших країнах рівновартість ам. доляра	

При гуртових книгарських замовленнях опуст. Замовлення слати на адресу:
Ukrainian Publishers Ltd.
200 Liverpool Rd.,
London N1 1LF
Great Britain

Гуспільники

Матеріяли з X-го Зимового Табору СУМ на Франкополі

М. Трач

Причинок до гутірки про масові медії

Кілька думок про комунікацію

Жити полюдськи – це значить, залежати від зв'язку з іншими людьми. Так витворюються пари, групи, громади, суспільства. У всіх зв'язках поміж одиницями і групами відбувається постійна виміна вісток, повідомлень, питань, відповідей, розпоряджень і виконань, Люди стоять поміж собою в тимчасовому, чи постійному контакті, який є зумовлений комунікацією. За допомогою комунікації зв'язки дальше утримуються. Масові медії служать, чи є виявом, комунікації, за допомогою якої передається певний зміст, чи знання, одиниці, групі, масі. Комунікацію треба вважати основною функцією культурного життя людської спільноти. Ціла людська культура, в своїх різних засягах, живе з контакту і виміни поміж людьми.

Як природні середники комунікації з прадавніх часів служили людству жести-рухи, мовні звуки, звукові інструменти (барабани видовбані з дерева в джунглях), сигнали-знаки (димові знаки, зломані галузки).

З цивілізаційним і культурним поступом винайдено і застосовувано технічні середники, як письмо, друк, фотографія, телеграфія, телефон, грамофон, фільм, радіо, телевізія і їхні поліпшення, бо технічний розвиток йде далі.

Як перед століттями, так і тепер розмова при дверях, при праці, чи за склянкою пива, чи в склепі «напроти» є дуже важлива, бо впливає з елементарної людської потреби: виміни думок. І в час електроніки, не зважаючи, на майже неможливий до подолання потік вісток, розмова, як ніби примітивна, але й прастара, форма комунікації, залишається необхідною. В час розмови передається знання про особи і речі з безпосереднього і найбільше проглядного окруження, в яке і модерні середники комунікації не проникають. Сьогодні, здається, виходить поза межі нашої уяви, що, не тільки, перед століттями населення діставало найновіші вістки тільки в особистій розмові. Для багато людей, границі світу були там, де були їхньої оселі. Носіями найновіших вісток були різні подорожуючі, як купці, залоги кораблів, вояки різних військ, які з власного пережиття, або переповідання передавали «найновіше». Все це було дуже скромне і мало радше випадковий характер. Швидкість розповсюдження вісток зростала рівночасно з техн. розвитком, чи була його похідною.

Вістка в «масових медіях»

В науці про комунікацію «масовими медіями» вважається всі середники публіцистики і комунікації, конкретно всі пресові видання, масові книжки, звукові інструменти, фільм, радіо і телевізію.

Масовими медіями вважається також організаційну систему преси, фільму, радія, або телевізії, як посередниче влаштування для прилюдного передання актуального знання.

В час нашої гутірки нас цікавитиме тільки преса, в її широкому засязі радіо і телевізія. Тут хочеться підкреслити, що ХХ століття «обдарило» населення всіх континентів новими техн. середниками комунікації, яких розвиток і застосування привели до либоносяглих перемін в суспільстві і його культурному житті.

Тому, що вістка (новина) в публіцистиці, говориться також про повідомлення, в масових медіях займає центральне місце, дещо докладніше затримаємося над цією темою.

Вістка це – стисле, речеве, послідовне відтворення якоїсь події текстом, словами світлинами, чи фільмом, на підставі власного, або чужого свідчення, опрацьоване і передане масовими медіями комунікації.

При формулюванні вістки, в журналістичній практиці, звертається увагу на 6 питань: хто, що, де, коли, чому, як? (з яких джерел?). В добре сформульованій, навіть короткій вістці, повинна бути відповідь, якщо й не на всі, то на більшість цих питань.

Вістка є товаром на ринку публічної (громадської) думки, тому й говориться про торгівлю вістками. Кожна з масових медій може (має право отриману вістку розповсюдити, або й затримати. Тут зачинається намірений вплив на громадськість через розповсюдження певних груп вісток, або затримання інших груп. Вістка подана за допомогою світлини (фото), чи фільму підлягає тим самим законам розповсюдження, що й вістка словами, бо зловживання (маніпуляція) можливе, нпр.: через фотомонтаж.

Поки вістка дійде до читача, глядача, слухача (консумента), вона мусить пройти кілька невральгічних точок:

1. проблематика самої події (дії)
2. перше занотування спостерігачем
3. передання до пресової аґенції (газети)
4. опрацювання пресовою аґенцією
5. розповсюдження пресовою аґенцією
6. опрацювання редакцією газети, радіостанції, телевізії
7. розповсюдження для громадськості: читачам, слухачам, глядачам

Джерела помилок вістки виринають з:

I. фізіологічних причин (фізіологія-наука про функції організму):

1. недослухання
2. недогляд (через брак зосередження)
3. переочення

II. технічних недотягнень при передаванні вістки:

1. письмові помилки
2. помилки складання (помилкова назва «друкарський чортик»)
3. технічні перешкоди при передаванні вістки

III. психологічної ситуації, в якій спостерігач, чи звітодавець знаходиться:

1. згода

2. від'ємне ставлення (відмова)
3. індивідуальність (незацікавлення, байдужість)

Обговорюючи тему «вістка» виринають деякі проблеми. Якщо взяти до уваги, що вістку вдасться втримати в стані, без свідомих, чи випадкових впливів, то треба звернути увагу на два фактори:

1. вістку вибирається, з більшим, чи меншим, наміром з маси вісток, які можна б взяти на її місце; це означає, що кожна опублікована вістка забирає місце іншої, чи іншим неопублікованим.

2. кожній вістці, чим коротшій, тим більше бракує інформативного наświetлення, щоби могли її зрозуміти в повному засязі її важливості.

Якщо й таке наświetлення (запілля) є, то про нього можна сказати це, що про вістку. Дещо перенаголошено можна говорити про сваволю вибору вістки!

Пресова агенція і її праця

З винайденням телеграфу 1844 р. (Морзе) і телефону 1860 р. (Райс) преса дістала середники, за допомогою яких можна було поширити приймання і передавання вісток. Але й ці полегші не дали змоги охопити всесвітнє актуальне звітування. Тому виникла потреба інстанції, якої завданням було б збирання всіх цікавих вісток передавання (продаж) їх далі до газети. Як тільки були створені технічні передумови, виникла пресова агенція, необхідна помічниця преси, відтак інших масових медій.

Перше телеграфне бюро було організоване 1849 р. в Ахен, яке пізніше дало основи для світової агенції Ройтер, від 1851 р. в Лондоні. До речі організатор першого пресового бюро, Ройтер, був торгівцем тканинами. Солідні бюро інформації, тепер пресова агенція, є стовпами на яких спирається інформаційна праця. В ланцюгу, від події до консумента (читача, глядача, слухача), пресові агенції є дуже важливими складовими частинами і відіграють, неначе, ролю посередника поміж подією і масовими медіями-середниками комунікації. Без пресових агенцій, майже неможливо увіяти собі сьогодні успішну працю в модерному підготовлюванні інформацій в масових медіях. Жодна газета, навіть з дуже високим тиражем, ані жодна радіостанція, з високими приходами, не може мати на кожному місці, з інформативно-політичним, або й іншим значінням, коресподента, тимбільше, що часто однієї особи замало. З фінансової сторони було б справжньою утопією для якого-небудь масового середника комунікації, мати власну комплетну мережу інформації. Без пресової агенції були б великі недотягнення в актуальному звітуванні. Події про які варто звітувати, відбуваються не тільки в столицях. Власні співробітники газет можуть принагідно конкурувати. Їх головним завданням повинно бути доповнення, а не заступлення пресових агенцій.

Доповнення до пресових агенцій

ДПА – німецька, товариство з обмеженою порукою, власність видавництв газет і радіостанцій. Має кругло 1.000 постійних співробітників і вдвоє більше вільних співробітників (внутрішніх і закордонних). Крім німецької, висилає в англійській, еспанській і арабській мовах.

АП – американська, на кооперативній базі і є фінансована видавництвами газет і радіостанціями. Заступлена в понад 100 країнах і має 4.000 постійних співробітників і тисячі вільних.

УПІ (Ю Пі Ай) – американська, одионоа велика пресова агенція, яка діє на

приватно-господарській основі. Належить до передових відносно розповсюдженого матеріалу.

Ройтер (с) – британська, спільне підприємство анг. преси. Має представництва в около 70 державах і 500 постійних і вільних кореспондентів у всьому світі. Співпрацює тісно з національними агенціями країн колишньої брит. імперії.

АФП – французька, має 2.000 постійних і понад 1.500 вільних співробітників в 164 країнах. Відборців (клієнтів) має в 150 країнах. Розповсюджує світові вістки в франц., нім., анг., есп. і арабській мовах.

В комуністичних країнах пресові агенції стоять на службі і є підпорядковані державному керуванню масовими медіями, служать пропаганді внутрі і назовні.

В центральній пресовій агенції опрацьовується центральною редакцією весь матеріал, тобто вістки і звіти перероблюється на більшу кількість вісток, або з окремих вісток твориться довший звіт. Цей опрацьований, ще досить «сирий» матеріал висилається радієвою дорогою, або за допомогою кабеля (дрота) до редакцій газет, радіостанцій, чи телевізії. Великі пресові агенції працюють вдень і вночі, тому кожна редакція має свою руку «на живчику» світових подій. Це дуже важливе для радіостанцій, які передають найновіші вістки також вночі.

Тут годиться заважити, що швидке передавання вісток пресаженціями, а з тим зв'язана більша кількість матеріалу, не є, ані для газет, ані для радіо, вистачальною причиною, щоб збільшити об'єм газети, чи поширити пересилання радіовісток. Збільшення інформативного матеріалу пресаженціями не означає більше вісток для читача, слухача, чи глядача не більше друкується, а викидається більше до коша. Не газети, а паперові коші збільшують об'єм. Газети, які видаються на чисто комерційних умовах, є залежні від оголошень, а це має вплив на об'єм газети.

Радіостанції і телевізійні станції, хоч і могли б висилати безперебійно вістки, то цього не роблять, бо від цих медій комунікації очікується ще й інших пересилань. Є й інша дуже важлива причина чому радіо чи телевізія тільки в певний час передають певну кількість вісток-новин, які, до речі, постійно актуалізуються. Цією причиною є: здібність людини слухати вістки і їх розумово опрацьовувати має психологічні і фізіологічні границі.

З досвіду відомо, що пресова агенція, нпр. ДПА, тільки десять відсотків отриманого матеріалу передає до відборців. Тут треба також заважити, що вже й кореспонденти, співробітники, краєві представництва і т.п. «пересівали» матеріал під аспект важливості і актуальності, також редакції газет заповняють паперові коші, бо з отриманого матеріалу поміщується тільки 15-20 відсотків. Жартом, в якому є багато правди, можна сказати, що про більшість подій преса нічого не довідується, більшість з цього, що відоме не береться до уваги, а більшість цього, що поміщується (друкується) ніхто не читає. Граф Бобі, віденська фігура з дотепів, зморщивши брови одного разу мав сказати, «дивно, що в світі якраз стільки стається, що знайде місце в газеті».

(далі буде)

Відзначили День солідарности з політв'язнями в СССР

Товариство Української Студіючої Молоді ім. Міхновського в Клівленді організувало 24-годинну голодівку в Публічному Центрі міста.

Біля 20 студентів околиці Клівленду зібрались в 12-й годині ночі і розпочали свою маніфестацію-голодівку молитвою, яку перевів о. Кондиський, парох української католицької церкви свв. Петра і Павла. Не зважаючи на температуру нижче зера, молоді студенти університетів і середніх шкіл видержали 24 години і виявили свою солідарність з українськими політв'язнями в дні їхньої голодівки. Цією подією виявили надзвичайне зацікавлення кореспонденти місцевої преси, телевізії та радієвих станцій. Дописи з фотографіями появились у двох найбільших щоденниках. Кілька-надцять радіо-станцій інформува-

ли щогодини під час новин, про цю голодівку. Також три телевізійні станції репортували докладно про ціль голодівки і показували студентів та розмови з деякими з них. Перед самим закінченням, біля 11:30 вечора, станція CBS щераз прислала репортерку і передавала «живу» картину і розмову з групою перемерзлих студентів, питаючися, на закінчення, «чи було варта робити цю жертву?» Тут щераз наші студенти вияснили чому для них це було варта.

Увесь день учасники голодівки роздавали прохожим летючки про мету голодівки, а в 5-й год. по полудні, коли було найбільше руху, відбулося спалення прапора СССР, що і було зняте і подане в щоденнику «Лкейн Ділер» з 13-го січня.

Ірка Мудрак
Клівленд

Українські студенти в Клівленді, ЗСА, відзначили День Солідарности з українськими політв'язнями в СССР голодівкою та спаленням советського прапора 12-го січня. На фото: советський прапор підпалюють (зліва): Марійна Брездун, Орест Дейчанівський, Наталка Трач, Ігор Гарнега, Ірка Мудрак (голова ТУСМ, організаторка цієї маніфестації) та Р. Рошецький.

В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

сл.п. Євген ГНИП

На цвинтарі Парк Лави в Торонті, Канада, 21.11.76 р. посвячено пам'ятник на могилі сл.п. Євгена Гнипа, довголітнього голови Батьківського Комітету при О-ку СУМ в Торонто.

Сл.п. Євген Гнип помер 29.1.1976 р. на 52-му році життя, залишивши вдовою свою Дружину Марту і дві Доні-сумівки. Покійний належав до того гурта громадян, що все своє життя присвятили на службу своєму Народові. Уродженець Підгаєччини, він уже на заранні своїх літ пройшов виховну заправу в юнацтві ОУН, як член і як виховник. Ця праця проходила в жорстких умовах підбольшевницької дійсності і протинімецького підпілля, щоб відтак піти на військовий вишкіл до І УД УНА і взяти участь у збройній боротьбі за волю України.

В 1957 р. сл.п. Євген Гнип разом зі своєю сім'єю прибуває з Англії до Торонта, щоб тут пірнути повністю в громадську діяльність. Зокрема СУМ завдячує його відданій праці як матеріальні так і виховні надбання, що ними пишається Осередок в Торонті. Пам'ять про ідейного і відданого Україні та її молоді Працівника і Борця залишиться назавжди живою поміж Друзями і українською спільнотою

ВІДІЙШЛА У ВІЧНІСТЬ

В місцевості Опґрімбі, на Лімбурґщині, Бельгія, померла 26.1.1977 на 57-му році життя сл.п.

Шарльота ГАЙДАМАХА

Дружина о. дяка. Кирила Гайдамахи і Мати головного редактора нашого журналу «Аванґард» та Заступника Голови і Ген. Секретаря ЦУ СУМ д. Андрія та його двох братів і дев'ять сестер. Покійна з роду німка, вивчила україн-

ську мову і цілим серцем полюбила Україну. Цю свою любов вона особливо виявляла до української молоді, для якої не зважаючи на свою власну чисельну родину, посвячувала часто свої вакації, займаючись керівництвом кухні на сумівських таборах чи при інших нагодах, на жадаючи за це ніякої винагороди. Доказом великої пошани і вдячності для Покійної були величаві похорони при участі кількох священиків і великої маси знайомих та представників громадських організацій.

Головному редакторові «Аванґарду» д. Андрієві і всій Сім'ї Гайдамахів, висловлює найщиріші співчуття по невіджалуваній втраті Дорогої Мами і Дружини,

ЦУ СУМ і Редакційна
Колегія «Аванґарду»

Щастя Бажаємо

21.8.1976 р. в церкві Успення Богоматері звінчалися Наталка ШЕПТИЦЬКА і Василь ЖИЛА з Віндзору. Акту вінчання довершив о. ген. вік. Іван Гаврилук. Весільне прийняття відбулося в параф. залі біля церкви.

При чисельній участі гостей з різних сторін, старости д-р Василь та Оля Олійники успішно проводили весільною програмою, а їм допомагали дружки і дружки.

Молода Пара – це активні сумівці. Наталка закінчила славистичні студії на Оттавському університеті, а в СУМ пройшла усі щаблі юначки та працювала виховницею. Василь – студент права Віндз. унів. з перспективами доброго професіоналіста. Обидвоє походять від свідомих батьків і активних громадян.

Проведена грошова збірка дала 599 дол., з чого 514 дол. приділено на Дім Молоді, а решту на пресу, з чого 25 дол. на «Авангард», а 20 дол. на «Крилаті».

Бажаємо Молодій Парі багато щастя і Многих Літ, а жертводавцям шире Спасибі!

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНґАРДУ»

Канада

Торонто

мгр. В. Кардаш – 13.25 дол.

З подружжого ювілею п-тва Оксани і Степана Баркит-Коновалюк – 35 дол. (також на «Крилаті» – 40 дол.)

З нагоди матури на курсах Українознавства ім. Ю. Липи при О-ку СУМ – 50 дол. (також на «Крилаті» – 50 дол.)

Монтреаль

В. Голяш, з весілля – 20 дол. (також на «Крилаті» – 10 дол.)

Мгр. Гр. Ощипко – 5 дол.

Віндзор

Р. Гавадзин – 5 дол. (також на «Крилаті» – 5 дол.)

Гамільтон

Кред. Спілка «Віра» – 25 дол. (також на «Крилаті» – 25 дол.)

Етіопія

др. С. Зошук – 250 дол. (також на «Крилаті» – 250 дол.)

Бельгія

Брюссель

о. д-р Б. Курилас – 250 бфр. (також на «Крилаті» – 250 бфр.)

Льєж

І. Федько – 500 бфр. (також на «Крилаті» – 500 бфр.)

Німеччина

Нюрнберг

М. Панчук – 10 нм (також на «Крилаті» – 10 нм)

Мінстер б. Дібург

В. Мосса – 10 нм

Мюнхен

Н. і І. Холявки – 17 нм (також на «Крилаті» – 10 нм)

Дюссельдорф

В. Ковальчин 15 нм (також на «Крилаті» – 15 нм)

Людвігсбург

М. Кукляк – 10 нм

Гановер

З. Терешкун – 11 нм

Франція

Ексінкурт

Грабовські Ж. і Р. – 60 ффр

Круа

МІ. Гасюк – 10 ффр (також на «Крилаті» – 10 ффр)

І. Свідерський – 10 ффр (також на «Крилаті» – 10 ффр)

Париж

П. Плевако – 10 ффр (також на «Крилаті» – 10 ффр)

Амієн

П. Паленичак – 5 ффр.

◀ Сумівська Пара – Марія ДАНИЛІВ, Глостер, Англія і Нестор ГАЙДАМАХА з Бельгії, звінчалися 13.11.76 в церкві св. Петра в Глостер. Весільна гостина відбулася в домі СУБ, а старости В. Мартинюк і В. Васильків подбали про українську традиційну атмосферу з короваем, перепоем і іншими звичаями. Допомогали дружка Оля Бутчук і дружба Ярослав Добош. Батько Молодого о. дяк. К. Гайдамаха благословив

весільний стіл. За звичаєм сумівських весіль писар О-ку СУМ д. І. Ткачик попросив дозволу перевести грошову збірку на національні цілі, яка дала 61 ф.ст., з чого на журнал «Аванґард» призначено 10 ф.ст. Молода сумівська Пара це активні члени СУМ і надія Осередку.

Всім жертводавцям щире Спасибі, а Молодій Парі Многих і Щасливих Літ!

ШАНОВНИМ ЧИТАЧАМ І ВІДБОРЦЯМ «АВАНґАРДУ» ПІД УВАГУ!

Це число «Авангарду», перше в 1977 році, випускаємо зі спізненням, яке зумовлене важким фінансовим положенням журналу. Згідно з оповіщенням в попередньому числі «Авангарду», ми мусіли здержати висилку журналу тим, хто мав більше задовження і не вплатив до кінця лютого 1977. Передплати на 1977 р. починають тільки тепер впливати і це дає нам змогу далі продовжувати випуск журналу.

Оцим закликаємо всіх індивідуальних Передплатників, щоб найдалі до половини травня внесли передплату на 1977 рік, по тарифних цінах. Якщо до 15 травня не будуть внесені передплати, то відтак Видавництво піднесе ціну на 10 %. Будуть також збільшені на 10 % усі довжні суми, які до того часу не будуть розчислені до Видавництва. Справа в тому, що інфляція спричинила зниження вартости гроша і тепер треба більшої суми на покриття видавничих витрат, як раніше. Вплачувати можна до наших Референтів по Осередках СУМ, або прямо до В-ва в Брюсселі. В Європі можна присилати міжнародними поштовими мандатами, а зпоза Європи банковими чеками, чи моні-ордерами.

Очікуємо повної підтримки від усіх ВШ Читачів, як у своєчасному вношенні передплат, так у приєднуванні нових відборців, так і в зміцненні пресового фонду. Журнал, що виходить вже понад 30 літ заслуговує на нашу всіх особливу увагу і зміцнення.

ВИРІВНУЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ! ВНОСІТЬ ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ! ЗМІЦНЮЙТЕ ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНґАРДУ»!

← ЗСА

Джерзі Сіті	О-к СУМА – 75 дол. (також на «Крилаті» – 75 дол.)
Ірвігтон	М. Заверуха – 5 дол. (також на «Крилаті» – 5 дол.)
Чікаго	Т. Дрозд – 5 дол. (також на «Крилаті» – 5 дол.)
	Р Голяш – 50 дол.
	Відділ ООЧСУ – Південь – 20 дол.
Пасайк	О-к з «Ялинки» – 88 дол. (також на «Крилаті» – 88 дол.)
	»Самопоміч« – 50 дол. (також на «Крилаті» – 50 дол.)
Клівленд	В. Дучинський – 10 дол.
Філядельфія	Я. Тимків – 2 дол.
Австралія	
Мельбурн	О-к СУМ – 50 дол. (також на «Крилаті» – 50 дол.)
	Я. Кутний, з весілля Романа Комарницького з Анною
	Бойко – 23 дол. (також на «Крилаті» – 23 дол.)

Вел. Британія

Манчестер	З заручин Віри Дутки з Євгеном Макогоном по 15 ф.ст.
	на «Авангард» і «Крилаті»
	Петро Кулик – 1 ф.ст.
Глостер	З весілля Марії Данилів і Нестора Гайдамахи – 10 ф.ст.
Лондон	О-к СУМ – 15 ф.ст.
Брадфорд	З весілля Стефки Януцук і Романа Гусака – 20 ф.ст.
Глясгов	О. Мазур, зб. л. ч. 104 – 5 ф.ст.
Блякбурн	зб. листа ч. 99 – 7.50 ф.ст.
Бері	Зб. листа ч. 96 – 10.30 ф.ст.

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

/ОК/: Патріярший подвійний Ювілей.....	1
...: «Перед Вами стоїть в'язень-каторжник».....	5
І. Мацинський: Прометей (поезія).....	6
...: 85-ліття Блаженнішого Патріярха.....	7
...: У Києві зруйнували монумент «Соняшна Україна».....	9
...: В обороні Івана Світличного і Стефанії Шабатури.....	11
...: Ніна Караванська в обороні Надії Світличної.....	14
...: Деклярація Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінських Угод.....	15
...: «Хочемо бути людьми а не папугами».....	17
...: Борис Матушевський не живе.....	18
Володимир Янів: За поворот до вічних вартостей.....	19
О. М. Тишовницький: Відкритий лист Голові СФУЖО.....	21
о. Василь Зінько: Потрібно священників і зміцнення монаших чинів	23

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Роман Зварич: Чому ідеологія?.....	24
о. д-р І. Ортинський: Українська молодь на перехресті двох шляхів	28
д-р Степан Зошук: Чи поблажливість на часі?.....	31

ПОЕЗІЯ - ПРОЗА

О.К.: Байкар Іван Манило.....	36
Іван Манило: Поезії.....	37
Євген Сверстюк: Реквієм.....	41
Олексій Різників: Прозорість почали втрачати дерева.....	41
Василь Стус: Остання пісня; Господи гніву пречистого благаю	42
...: Звірські знущання над Василем Стусом.....	43
Тарас Дрозд: Барви «Вогню».....	44

НАУКА - КУЛЬТУРА - МИСТЕЦТВО

Борис Антоненко-Давидович: Культура української мови.....	48
д-р Р. Мазурок: Польські зазіхання на Україну.....	52
О. Ко: Маляр - титан (О. Грищенко).....	58

ВИХОВНИКИ

проф. Гр. Ващенко: Основні засади розумового виховання української молоді.....	62
Григорій Васькович: Педагогічні Курси УВУ 1977 року.....	65

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

д-р Степан Зошук: Що кожен повинен знати про зуби.....	67
--	----

СУСПІЛЬНИКИ

М. Трач: Причинок до гутірки про масові медії.....	72
Ірка Мудрак: Відзначили День Солідарності з політв'язнями в СССР	76

НАШІ ВТРАТИ

сл.п. Євген ГНИП, сл.п. Шарльота ГАЙДАМАХА.....	77
---	----

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

Наталія ШЕПТИЦЬКА і Василь ЖИЛА; Марія ДАНИЛІВ і Нестор ГАЙДАМАХА	78
На обкладинці: О. Грищенко: Босфор, аквареля, 1920.....	I
В мечеті, аквареля, 1920.....	IV

